

HATAY DEPREM RAPORU

BİR AFET,
BİR YÖNETİM KRİZİ

Ş. Can Atalay

Türkiye İşçi Partisi
Seçilmiş Hatay Milletvekili

HATAY DEPREM RAPORU

2026

BİR AFET, BİR YÖNETİM KRİZİ

Ş. Can Atalay

Türkiye İşçi Partisi

Seçilmiş Hatay Milletvekili

Marmara (Silivri) Cezaevi, 9-A47

Ocak 2026

KÜNYE:

Yayın Sahibi: Türkiye İşçi Partisi adına Genel Başkan Erkan Baş

Hazırlayan: Şerafettin Can Atalay

Adres: TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL MERKEZ: Kocatepe Mahallesi, Selanik Caddesi, No:41/7 Çankaya / ANKARA

Baskı: Deren Matbaacılık SAN. ve TİC. LTD.ŞTİ. / Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. No: 9/Z Beylikdüzü/ İstanbul

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	9
-1- ELVERİŞLİ BİR KENTE ERİŞİM: BARINMA HAKKI	13
Deprem Sonrası Barınma Politikalarının Kronolojisi	13
Veri Yönetimi Krizi	13
Resmi Rakamlar ve Ötesi	14
Sayıların Sis Perdesi	15
Enkazdan Yükselen Rant Kuleleri	17
21/B Kıskaçında Milyarlar	17
Kırıkhan Örneği: Bağıştan İhaleye Uzanan Zincir	18
-2- KONTEYNER KENTLER: GEÇİCİLİĞİN KALICI GÖLGESİ	19
Konteynerlerde Barınma Durumu.....	19
Geleceğe Yönelik Belirsizlik: Konteynerlerin Akıbeti ve TOKİ Meçhulü.....	19
Tahliye Baskısı ve “Çıkın” Tebligatları.....	20
Bitmeyen TOKİ’ler, Zorunlu Göç ve Yeni Mağduriyetler	22
-3- TOKİ GERÇEKLERİ	23
Konteynerden Çıkanların Çilesi: “Ev Değil, Şantiye Teslim Ettiler”	23
Tanıklıklar	23
Betonun Ardındaki Riskler.....	25
Sonuç ve Öneriler	26
-4- BETONUN İKTİDARI	27
Standart Dışı Üretime Ceza Var Durdurma Yok	27
Cezaların Gerekçeleri	27
Nereye Gidiyor Bu Beton?	28
Dostlar Denetimde Görsün!	29
Sonuç ve Öneriler	29

-5- 6306 SAYILI KANUN VE REZERV ALAN UYGULAMALARI	30
Hukuki Kılıf Altında Keyfi Bir Araç	30
Rezerv Alan Süreci Nasıl İşliyor?	30
İktidarın Gözünde Hatay: Rant Coğrafyası	31
Kültürel Dokunun ve Yaşam Tarzının Yıkımı	31
Amaca Aykırı Uygulamaların Somut Örnekleri: Tanıklıklar ve Mağduriyetler	32
Çalınan Huzur	33
Eylemler, Nöbetler ve Mücadele Sonuçları	34
Davalar ve Beklenen Adalet	34
Sonuç ve Öneriler	35
-6- SAĞLIK	36
Sağlık Altyapısındaki Yıkım ve Kronikleşen Hizmet Krizi	36
Acil Olarak Atılması Gereken Adımlar:	37
Hatay'da Üst Solunum Yolu Hastalıkları: Halk Sağlığı Krizine Doğru	38
Artan Toz, Artan Hastalık	38
Halk Sağlığını Tehdit Eden Koşullar	38
Yetkililerin Duyarsızlığı ve Şeffaflık Eksikliği	39
Sonuç ve Öneriler	39
-7- YIKILAN HASTANELER: SOSYAL CİNAYETLERİN ANATOMİSİ	41
Sosyal Cinayet	41
Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi Davası	42
İskenderun Devlet Hastanesi A Bloku Davası	42
Hesap Sorulamayan İhmal Zinciri: Hukuki Mücadele	44
-8- EĞİTİM.....	45
Eğitim Altyapısında Süregelen Yıkım	45
Altyapı ve Yaşam Koşullarındaki Eksiklikler	45
Eğitimde Eşitsizlik, Sağlık ve Beslenme Sorunları	46
Eğitimin Kamusal Niteliği ve Politik Müdahaleler	46
Öğretmenler, Psikososyal Destek ve Kamusal Sorumluluk	46
Sonuç ve Öneriler	46
-9- KADINLAR	48
Kadınların Yaşadıkları Sorunlara Dair Bazı Tespitler	48

-10- DAVALAR: BİR BAŞKA MÜCADELE ALANI	50
Rönesans Rezidans Davası.....	50
MCG Towers Davası	51
İlgım Apartmanı Davası	51
Kasaplar Apartmanı Davası	52
Zekiye Kırat Apartmanı Davası	52
Emlakbank 1. Etap Konutları Davası	52
Kule Apartmanı Davası	53
Yağmur Apartmanı Davası	54
Cemil Çapar Apartmanı Davası	55
Nilüfer Apartmanı Davası.....	56
Sonuç	56
-11- SUÇ VE CEZA	58
Tekerrür Eden Felaket ve Geciken Adalet.....	58
Olursa Olsun ya da Olası Kast	58
Alpargün Apartmanı Davası ve Olası Kast Emsali.....	59
Geçmişten Gelen Yavaşlık: Yargının Tarihsel Tekerrürü	59
Soruşturmanın Hızı ve Zaman Aşımı Tehlikesi	60
Bilirkişi Raporuna Takılan Bir Dava: Rana Apartmanı Davası.....	60
Adaletin ve Onurun Sönmeyen Meşaleleri: Hatice ve Mithat Can.....	61
Bilirkişi Raporlarının Güvenilirliği ve Uyumsuzluk	62
Gizlenen Sorumluluk: Kamu Görevlileri ve İzin Duvarı.....	62
Yargı Felaketinden Hukuk Devleti Krizine	63
-12- KAYIPLAR.....	64
Kaç Kayıp Var?	64
Kayıp Yakınlarının Onurlu Mücadelesi ve Yürek Yakan Talepleri	64
Tanıklar Konuşuyor	65
Duyulmayan Feryat	66
-13- EKOLOJİ: RANT ve TALANIN YENİ CEHPESİ.....	67
Madencilik Hırsı ve ÇED Muafiyetinin Ekokırım Mirası.....	67
Talan Aracı Olarak Hukuk.....	68
Yeni Maden Yasası Teklifi: Denetimin İptali	68
ÇED Muafiyeti: Denetimsizliğin ve Halk Sağlığı Tehdidinin Merkezi.....	68
Mülkiyet Gaspi	69
Altyapı ve Su Krizi: Betonlaşmanın Bedeli	70
Sonuç ve Öneriler	71

-14- HATAY'IN SU KAYNAKLARI (Deprem Sonrası Dönem, 2024–2025).....	73
Baraj ve Yerüstü Kaynaklarının Doluluk Oranları ve Durum	73
Olası Tehlikeler ve Eleştiriler	74
Endişelerimizi Doğrulayan Resmi Açıklama	75
Kriz Yönetilemiyor: Geçici Çözümler Kalıcı Riskleri Büyütüyor	75
Uzmanların Uyarısı Tekrarlanıyor: Büyük Sıkıntılar Kapıda	76
Ciddi Önlemler Alınmazsa Yaşanacak Büyük Sıkıntılar:	76
Sonuç ve Öneriler	76
-15- ATIK YÖNETİMİ: ÇEVRE VE SAĞLIK KRİZİ	78
Usulsüz Atık Toplama ve Depolama: Yasal İhlaller Zinciri	78
Yer Seçimi Hataları	79
Tozdan Kansere Uzanan Zehirli Yol	79
Su Kaynakları ve Biyoçeşitlilik Katliamı	80
Sonuç ve Öneriler	81
-16- ENGELLİLER	82
Resmi Veriler ve Deprem Sonrası Belirsizliği	82
Destek Yetersizliği: Sadaka Değil, Hak ve Onur Mücadelesi	83
“Yeniden İnşanın” İhmal Edilen Yüzü	84
Sonuç ve Öneriler	85
-17- KENT HAYVANLARININ DURUMU	86
Yaşam Koşulları ve Beslenme Sorunu	86
Yetkililerin Sorumluluğu ve Toplumsal Duyarlılık	86
Sonuç ve Öneriler	87
-18- TARİHİ MİRASA EPİK İHANET	88
Kültürel Varlıkların Korunması Üzerine Esaslar	88
Envanter Fiyaskosu ve Kayıtsızlığın Bedeli	89
Keyfi Kararlar ve Yok Olan Tarih	89
Hatay'ın Tarihine 'Protokol' Darbesi	90
Parçacıl Uygulamaların Yarattığı Kaos	90
Tarihi Miras İçin Hukuki Mücadele	91
Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Resmî Beyanları	92
Kültürel Soyut Mirasın Çöküşü	92
Bir Kentin Yitimi, Bir İktidarın Utancı	93

-19- DEPREM SONRASI GÖÇ VE GERİ DÖNÜŞ	94
Tahmini Göç Büyüklüğü	94
Geri Dönüşler ve Belirsizlikler	95
Kapsamlı Bir Çalışmanın Eksikliği ve Nedenleri	95
Dönme - Dönmemeye Nedenleri	95
Sonuç ve Öneriler	96
-20- İŞ CİNAYETLERİ: ŞANTİYELERİN KARANLIK YÜZÜ	97
Hatay'da İş Kazalarının Seyri	97
Bakan'ın Talimatı Sömürüyü Meşrulaştırıyor	98
Denetimsizliğin Bedeli İş Cinayetleri	98
Çalışma Koşulları ve Hak İhlalleri	99
Yoksulluğun İstismarı	99
Yöneticilerin Politik Tercihi ve Sorumluluğu	100
Sonuç ve Öneriler	101
-21- DEPREM PARALARI NEREDE?	102
Ulusal Bağışlar	102
Uluslararası Yardımlar	103
Şeffaflık Eksikliği ve Ortaya Çıkan Şaibeler	103
Yetkililere Sorular	104
-22- ELEKTRİK KESİNTİLERİ: ÖZELLEŞTİRMENİN ENKAZI	105
İhmalin Adı: "Piyasa Mantiğı"	105
Enerji Bir Hak, Kamulaştırma Bir Zorunluluktur	106
-23- MÜCBİR SEBEP	107

- **HATAY DEPREM RAPORU 2026 BİR AFET, BİR YÖNETİM KRİZİ**

SUNUŞ

Hatay'ın güzel insanları;

14 Mayıs seçimleri öncesinde, Türkiye İşçi Partisi'nin Hatay Milletvekili adayı olarak, Silivri Kapalı Cezaevi'nden sizlere seslendim. Seslenişim, bir kuşun, Asfur'un, kanatlarında ulaştı dışarıya. O gün şunları söyledim:

“Maden kazasından beri Somalıyım, fabrikadaki patlamadan beri Hendekliyim, tarikat yurdundaki yangında çocuklarımız öldüğünden beri Aladağlıyım, tren kazasından beri Çorluluyum. Ve artık Hataylıyım. Çünkü burada da sonuna kadar gitmemiz gereken büyük bir davamız, kaybettiğimiz canlara borcumuz var. Üstlenmediğim her davada sonuna kadar giden bir avukat olarak, sizlere verebileceğim en büyük teminatım, inadımdır.”

Bu sözler bir seçim vaadi değildi. Bir kader ortaklığının, bir adalet borcunun ve geri dönüşü olmayan bir sorumluluğun ifadesiydi. Sizler bu sese sandıkta yanıt verdiniz. Kiminiz derme çatma çadırlarınızdan, kiminiz konteynerlerden çıkarak; kiminiz ise şehir dışına savrulmuş olmanıza rağmen geri dönüp oy kullanarak beni Hatay Milletvekili yaptınız. Bu onuru ömrüm boyunca bir nişan olarak taşıyacağım. Sizlere minnettarım.

Bugün, Anayasa Mahkemesi'nin son derece açık ve tartışmasız bağlayıcı üç kararı na rağmen, Meclis kürsüsünde sizleri temsil etmem engelleniyor. Yargı süreçleri, siyasi tercihlerle iç içe geçmiş durumda. Bu durum, yalnızca bana yönelik bir hukuksuzluk değil; aynı zamanda Hatay halkının seçme ve seçilme hakkına-iradesine yönelmiş açık bir adaletsizliktir. Ancak; bir milletvekilinin sorumluluğu yalnızca Meclis sıralarıyla sınırlı değildir. Adalet mücadelesi, parlamentonun yüksek tavanlı salonlarına ya da soğuk taş duvarlarına sığmayacak kadar geniştir.

Vekil olmasaydım da bulunduğum hücreden gördüğüm, duyduğum ve öğrendiğim her haksızlığa karşı ses çıkarmak benim görevim olurdu. Bugün de aynısını yapıyorum. İmkânlarım sınırlı olabilir, koşullar ağır olabilir; fakat adaletsizliğe karşı söz söyleme irademe hiçbir kuvvet, dışarıda olduğu gibi, içeride de sınır koyamaz.

Depremi ilk anından itibaren gözüm, kulağım ve kalbim yıkımın en ağır yaşandığı Hatay'daydı. Milletvekili seçildikten sonra ise bu ilgi, çok daha dikkatli ve artan bir sorumluluğa dönüştü. Sizlerin yaşadığı sorunları dile getirmeye, orada yürüttüğünüz adalet mücadelesine ortak olmaya, yaraları sarma çabasına katkı koymaya, sesinize ses katmaya gayret ettim. Koşullarımın elverdiği ölçüde, ama irademim iyimser sınırlarını son noktaya kadar zorlayarak.

Sevgili Hataylılar, mücadele arkadaşlarım,

Hafıza, sadece geçmişin bir dökümü değil, aynı zamanda adaletin en temel savunma hattıdır. Muktedirlerin en büyük silahı olan “toplumsal unutkanlık,” hak ihlallerinin üzerine çekilmek istenen kalın bir perdedir. İşte bu rapor, o perdeyi aralamak, yaşananları tarihin tozlu raflarına değil, vicdanın ve hukukun canlı tutanağına kaydetmek için yazıldı. Çünkü; unutturmak, suçun devam etmesini sağlamaktır. Kayıt altına alınan her ihlal, her eksiklik ve her adaletsizlik; bir gün mutlaka kurulacak olan adalet masasında en önemli delilimiz olacaktır. Bu sayfalar, moloz yığınları arasında kaybedilmek istenen gerçeklerin, kâğıt üzerinde yeniden can bulmasıdır.

Raporlama yapmak, sadece istatistiksel bir veri toplama işi değildir; bu, bir “şahitlik” eylemidir. Depremi yıktığı sokaklarda yankılanan çığlıkları, toz bulutları içinde nefessiz kalan çocukları ve “sesimi duyan var mı?” nidasının yarım kalışını kâğıda dökmek, o seslerin sönüp gitmesine engel olmaktır. Bilgiye ulaşmanın engellendiği, verilerin karartıldığı bir dönemde; her bir rapor, bir direniş mevsisidir. Bu raporla, sadece bugünü belgelemekle kalmıyor, aynı zamanda gelecekte “biz bilmiyorduk” diyebilecek olanların mazeretlerini ellerinden alıyoruz. Hafızayı canlı tutmak, Hatay’ı sadece bir hatıra olarak değil, bir hak mücadelesi olarak yaşatmaktır.

★★

Bu raporu okurken, cezaevi koşullarında kaleme alındığını unutmayın lütfen. Bilgiye erişimin sınırlı olduğu, güncel verilere ulaşmanın çoğu zaman mümkün olmadığı bir ortamda yazıldı. Kaynaklar kısıtlıydı; Televizyon haberlerinden, gazetelerden, sizlerden gelen mektuplardan, mümkün olduğu kadar, Hatay’ı takip etmeye çalıştım. Raporu yazmaya başladığımda ise bana ulaştırılabilen tüm raporlardan faydalandım.

Barınmadan sağlığa, eğitimden ekolojiye, iş cinayetlerinden deprem yargılamalarına kadar birçok başlıkta yaşanan sorunları mümkün olduğunca bütünlüklü bir biçimde ele almaya çalıştım. Bazı konuların, raporun akışını bozma pahasına da olsa, yer alması gerektiğini düşündüğüm için ara başlıklarla rapora ekledim.

En çok zorlandığım mesele, güncel ve sağlıklı verilere ulaşmaktı. Yazım aşamasında elimdeki raporların yetersiz kaldığı yerler oldu. Bazı bölümlerde güncelliğini yitirmiş bilgilere rastlayabilirsiniz; bunun için anlayış göstereceğinizi umuyorum. Ancak amacım sadece rakam yarıştırmak değil, Hatay’da süreklilik arz eden o “ihlal sarmalını” görünür kılmaktır.

Rapor, tek başına bir “uzmanlık raporu” olma iddiası taşımıyor. Aksine; sağlık, eğitim, ekoloji, barınma, hukuk gibi alanlarda farklı kurumlar tarafından hazırlanmış çok sayıda raporu bir araya getirerek, genel bir durum değerlendirmesi yapmayı amaçladım. Bu yönüyle elinizdeki metni bir **“raporların raporu”** olarak görmek daha doğru olacaktır.

Bu nedenle, burada yazılanların önemli bir kısmı sizler için yeni olmayabilir. Zaten amacım da “ilk kez söylenen” şeyler söylemek değil; söylenmiş olanları bir araya getirerek, üçüncü yılında Hatay’da hâlâ neyin eksik, neyin yanlış ve neyin adaletsiz olduğunu toplu bir şekilde gösterebilmektir.

★★

Aradan üç yıl geçti. Ancak Hatay’da deprem hâlâ geçmiş zamanla konuşulamıyor. Temel sorunlar çözülebilmüş; en önemlisi de adalet duygusu onarılabilmüş değil.

Bu rapor, “her şey yolunda” diyen resmi anlatılara karşı, hayatın içinden gelen gerçekleri kayda geçirme çabasıdır. Unutmaya karşı hafızayı, suskunluğa karşı sözü, kader denilene karşı sorumluluğu hatırlatma girişimidir. Bu rapor, yalnızca bir durum tespiti ya da teknik değerlendirme metni değildir: Üç yıl önce yerle bir olan bir kentin, dağılan hayatların, yarım kalan cümlelerin ve hâlâ kapanmayan yaraların kayıdıdır. Aynı zamanda unutmaya zorlanan bir topluma, “biz buradayız” deme ısrarının yazılı hâlidir.

★★

Deprem bölgesinde, farklı düzeylerde ve alanlarda yaşanan hak ihlallerini gözlemleyen, kayıt altına alan ve kamuoyuyla paylaşan çok sayıda kurum ve emekçi var. Onların hazırladığı raporlar olmasaydı, bugün yaşanan ve hâlâ yaşanmakta olan ihlallerin, hukuk dışı uygulamaların ve mevzuata aykırı pratiklerin önemli bir kısmı görünmez kalacaktı.

Bu vesileyle, tüm kurumlara, meslek örgütlerine, sivil inisiyatiflere, demokratik kitle örgütlerine emek veren herkese içtenlikle teşekkür ediyorum. Yazım aşamasında okuduğum, faydalandığım raporları yazan kurumların isimlerini, emeklerini duyduğum saygıdan dolayı, anmak isterim:

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türk Tabipleri Birliği (TBB), Türkiye Barolar Birliği (TTB), Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN), Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ), Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES), Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, Dünya Doktorları, Türkiye Belediyeler Birliği, İstanbul Planlama Ajansı (İPA), Hatay Planlama Merkezi, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Hatay Şubesi, Eğitim Reformu Girişimi (ERG), Uluslararası Şeffaflık Derneği – TÜRKİYE, Göç Araştırmaları Derneği (GAR), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Denge ve Denetleme Ağı (DDA), Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Sosyal Haklar Derneği (SHD) İskenderun Temsilciliği, Sosyal Hukuk, UNDP Türkiye, Ekoloji Birliği ve İklim Adaleti Koalisyonu,

- **HATAY DEPREM RAPORU 2026 BİR AFET, BİR YÖNETİM KRİZİ**

Greenpeace Türkiye, Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneği, Bir Arada Yaşarız Eğitim ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı (BAYETAV), Hatay Depremzede Derneği, Halkevleri, Emek Partisi (EMEP) Hatay İl Örgütü, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Hatay İl Örgütü, Türkiye İşçi Partisi (TİP) Hatay İl Örgütü.

Bu rapor, onların emeğiyle, Hatay halkının direnciyle ve adalet talebinin inadıyla yazıldı.

İnadımız irademizdir.

Üçüncü yılında bu raporu sunarken tek bir dileğim var: Hatay'ın acısının istatistiklere, sorumluların ise cezasızlığa gömülmediği bir gelecek.

Ş. Can Atalay

Türkiye İşçi Partisi Seçilmiş Hatay Milletvekili

Marmara (Silivri) Cezaevi, 9-A47

**

-1-

ELVERİŞLİ BİR KENTE ERİŞİM: BARINMA HAKKI

Deprem Sonrası Barınma Politikalarının Kronolojisi

6 Şubat 2023'ün ardından Hatay'da yaklaşık 219 bin yapı ağır hasarlı ilan edildi. AFAD'ın ilk 6 aylık raporlarına göre, barınma ihtiyacını karşılamak üzere 55 ayrı geçici barınma alanı kuruldu. Ancak bu alanların bir kısmı sel riski taşıyan bölgelerde veya altyapısız arazilerdeydi.

İlk aşamada çadır kentler kuruldu, ardından konteyner kentlere geçildi. Fakat bu geçici çözüm, üçüncü yılında bile hâlâ kalıcı barınma politikalarının yerine ikame edilir durumda. Konteynerlerin çoğu, 2023 ortasında kurulmuş olmasına rağmen, 2025'te hâlâ aynı durumda – paslanmış, çürümeye yüz tutmuş, altyapısı yetersiz.

Depremi üzerinden üç yıl geçmesine rağmen, Hatay'da barınma sorunu hâlâ çözülebilmemiş değil. Enkaz kaldırma yüzde 97 tamamlanmış olsa da, altyapı eksikliği – yollar, su, elektrik – sağlıklı bir barınmayı imkansız kılıyor. Şehir, bir şantiye alanına dönmüş; her adımda toz bulutu, sık sık yaşanan elektrik kesintileri...

Veri Yönetimi Krizi

Hatay'da deprem sonrasında yürütülen konut yapım süreci, yalnızca bir yenisinden inşa faaliyeti değil, aynı zamanda kamusal sorumluluğun, şeffaflığın ve devlet-vatandaş ilişkisinin sınandığı bir alandır. Ne var ki bu sınav, bugün itibarıyla başarıyla verilebilmiş görünmemektedir. Kentte kaç konuta ihtiyaç olduğu, kaçının tamamlandığı, kaçının teslim edildiği, kaç ailenin yuvasına kavuştuğu gibi en temel veriler dahi farklı tarihlerde farklı makamlar tarafından birbirini tutmayan rakamlarla açıklanmaktadır. Hataylı depremzedelerin akıbetini belirleyen bu hayatı bilgiler, adeta birer tahmin ya da niyet beyanı gibi dolaşıma girip kaybolmakta; kurumlar arasında tutarlılık sağlanamadığı gibi kamuoyuna tek elden düzenli ve güvenilir veri aktarımı da sağlanamamaktadır.

Bu durum yalnızca teknik bir koordinasyon eksikliği değil, aynı zamanda siyasal bir sorumluluk problemidir. Bir kentin kaderini belirleyen süreçlerde belirsizliğin hüküm sürmesi, vatandaşın kamu idaresine duyduğu güveni aşındırır; depremde yitirilen binaların yanında toplumsal bağları da sarsar. Hatay'da kaç konutun yapılacağına dair sayılar sürekli değişirken, teslimatlara ilişkin açıklamalar birbirini doğrulamazken ve “evine yerleşen depremzede sayısı” bile net bir kayıt sistemi-

ne dayanmıyorken, siyasi iktidarın karşısında sorulması gereken soru açıktır: **Bir ilin yeniden inşası bu denli karmaşaya nasıl terk edilmiştir?**

Devletin görevi yalnızca konutları inşa etmek değil, süreci anlaşılır, izlenebilir ve denetlenebilir kılmaktır. Şeffaf bir veri sistemi, düzenli raporlamalar, kurumlar arası eşgüdüm ve siyasi iradenin bu yönde açık bir kararlılığı olmadıkça Hatay'ın yaraları tam olarak sarılamaz. Bugün ihtiyaç duyulan şey, rakamları birbiriyle yarıstıran dağınık açıklamalar değil; Hataylıların güvenini yeniden inşa edecek bütünlüklü, tutarlı ve hesap verebilir bir yönetim anlayışıdır. Depremzedeler belirsizliğe değil, güvenilir bilgiye ve hakkaniyetli bir sürece layıktır. Bu hakikat ertelendikçe, Hatay'ın yeniden inşası yalnızca betonla değil, kırgınlıklarla da örülmeye devam edecektir.

Bu büyük afetin yaralarını sarma sürecinde, en temel beklenti **“Tek Ses, Tek Veri”** ilkesinin benimsenmesidir. Konut inşası, bir rakam yarışı değil, kamusal bir yükümlülük ve insani bir zorunluluktur. Yetkililer, siyasi iletişim kaygısıyla hareket etmek yerine, bilimsel ve teknik verilere dayalı, tek bir merkezi veri tabanı üzerinden şeffaf ve düzenli raporlama yapmalıdır.

Tüm yetkililere çağrımız şudur: İvedilikle, her ilçeye göre planlanan, ihalesi yapılan, inşaat seviyesine göre ayrılan ve teslim edilen konut sayılarının yer aldığı, herkesin kolayca erişebileceği, güncel bir **“Şeffaflık Portalı”** kurulmalıdır. Aksi takdirde, bu sayılar sis perdesi, devasa bir inşa sürecinin en büyük utancı olmaya devam edecektir.

Resmi Rakamlar ve Ötesi

Her an değişen verilerin karmaşıklığına rağmen resmi raporlarda yer alan en güncel sayılardan ve yetkililerin basına yansıyan demeçlerinden hareketle karşımıza çıkan tablo şu şekilde

Depremden sonra yapılan tespitlere göre Hatay'da:

Orta ve Daha Üstü Hasarlı Toplam Konut Sayısı: 247.116

Orta ve Daha Üstü Hasarlı Toplam Ticarethane Sayısı: 42.845

Orta ve Daha Üstü Hasarlı Toplam Ahır ve Samanlık Sayısı: 2.550

(Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu 2025)

Valiliğin açıkladığı 2025 çalışma raporuna (Raporun güncellenme tarihi 18 Kasım 2025) göre Hatay'da;

Hak Sahipliği Toplam Kabul Sayısı: 171.417 (Konut:149.039, İşyeri: 21.602, Ahır: 776)

Yapılması gereken konut sayısı:132.497

Yapılması gereken iş yeri sayısı:15.412

Yapılması gereken ahır sayısı: 734

Valiliğin raporunda teslimi yapılan konut ve işyerlerinin sayısı verilmiyor. Teslim edilen konut ve işyerleri sayılarını Cumhurbaşkanlığı (Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu 2025) raporu net bir şekilde belirtiyor. Rapora göre:

Konut Hak Sahibi Sayısı: 138.398

Teslimi Yapılan Konut Sayısı: 46.140

İşyeri Hak Sahibi Sayısı: 16.105

Teslimi Yapılan İşyeri Sayısı: 27

Cumhurbaşkanlığı raporunda belirtilen nota göre bu sayılar 27 Ocak 2025 tarihi itibarıyla genel durumu yansıtmaktadır. Bu rapora göre 92.258 hak sahibine daha evleri teslim edilmemiş. 16.078 işyeri hak sahibine de işyerleri teslim edilmemiş.

Resmi raporlarda durum böyleyken demeç ve açıklamalara bakalım şimdide.

4 Kasım 2025 tarihinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum Hatay'da bugüne kadar 86 bin konutu teslim ettiklerini söyledi. Aynı demecinde Bakan Kurum, "Yıl sonuna kadar 153 bin konutumuzu teslim edeceğiz" dedi. (AA)

Murat Kurum: Hatay'da bugüne kadar **teslim edilen konut** ve iş yeri sayısı 100 bine yaklaşacak. (15 KASIM 2025 csb.gov.tr)

Murat Kurum: **Hatay'da 85 bin 259 konut**, 2 bin 899 iş yeri ve 9 bin 916 köy evi olmak üzere toplam 98 bin 74 bağımsız **bölüm teslim edildi**. Yıl sonuna kadar 133 bin 382 konut, 9 bin 103 iş yeri ve 10 bin 763 köy evi olmak üzere toplam 153 bin 248 konut ve iş yerinin yapımı tamamlanmış olacak. (17 Kasım 2025 csb.gov.tr)

Murat Kurum: "2025 yılı sonu geldiğinde 11 ilde evine girmeyen afetzedede kardeşimiz kalmayacak" (13 Aralık 2024 TBMM 2025 yılı bütçe sunumu)

Hatay Valisi Mustafa Masatlı, 15 Kasım 2025 tarihinde yaptığı konuşmada: "Bu zamana kadar 86.754 bağımsız bölümün **kurasını çekmiştik**. Bugün de 10.928 konut, 392 iş yeri olmak üzere toplam 11.320 bağımsız bölümün **kurasını çok şükür çekmiş** bulunuyoruz. Şu ana kadar konut ve iş yeri olarak toplam 98.074 bağımsız bölümün **kurasını çektik** ve inşallah vatandaşlarımıza **da anahtarlarını teslim ediyoruz**. 9. Deprem Konutu ve İş Yeri Kura Çekimi ile birlikte şu ana kadar 95.175'i konut, 2.899'u iş yeri olmak üzere toplam 98.074 bağımsız bölümün Hatay'ımızda **hak sahipleri** belli oldu."

Sayıların Sis Perdesi

Hatay'da konteyner kentlerin soğuk ve yılgin atmosferi sürerken, resmi demeçlerde yankılanan "**hak sahipliği**", "**kura çekimi**" ve "**anahtar teslimi**" gibi kavramlar, bir başarı hikayesi yazma telaşının ötesine geçemeyen muğlak bir sis perdesi yaratıyor. Yüksek sesle zikredilen binlerce rakam, törenlerin şatafatı içinde kaybolurken, en can alıcı soru yanıtsız kalıyor: **Evi yıkılan, konteynerini terk edip**

sağlam zeminde, altyapısı tamamlanmış, suyu ve elektriği kesintisiz bir yuvaya yerleşen, fiilen hayata dönen yurttaş sayısı kaçtır? Hak sahibi olmak, bir ismin listede yer almasıdır; kura çekmek, bir umut numarasının belirlenmesidir. Bunların hiçbirisi, gece başını yastığa huzurla koymak, o evde ısınmak ve çocuklarını okula göndermek anlamına gelmez. Yetkililerin görevi, bu soyut istatistiklerle kamuoyunu meşgul etmek değil, somut ve tek bir rakamla **“konteyneri boşaltıp evine yerleşen”** depremzede sayısını dürüstçe açıklamaktır. Aksi takdirde, bu büyük sayılar silsilesi, sadece konteyner kapılarında biriken çaresizliğin üzerini örtmeye yarayan politik bir dekorasyondan ibaret kalacaktır.

Altyapısı eksik, yolu çamurlu ya da borcu henüz bitmemiş bir “teslimat”, yalnızca yeni bir dramın başlangıcıdır. Depremzedeği tören malzemesi olmaktan çıkarın ve bize net bir rakam verin: Kaç yurttaşımız konteyner kentten kurtuldu? Kaç yurttaşımız depremzede için yapılan konutlarda fiilen ikamet etmeye başladı? Bu sorulara verilecek şeffaf bir cevap, en az binlerce konutun inşası kadar değerlidir. Çünkü gerçek başarı, istatistik tablolarında değil, evine yerleşen bir ailenin yüzündeki huzurda saklıdır.

Yukarıdaki sorularımız ve kuşularımız temelsiz değil. Nitekim Cumhuriyet Gazetesinin 6 Ocak 2025 tarihli haberi bize başka bir gerçeği vurguluyor. Habere göre en az 250 binden fazla konut ihtiyacı bulunan Hatay’da teslim edilen konut sayısı 32 bin 110’da kalmış. Depremden iki yıl sonra planlanan konutların yalnızca yüzde 23’ü teslim edilmiş. İki yılda tamamlanamayan evler nasıl oldu da birdenbire tamamlanmış olabilir?

Yukarıda yer alan Cumhurbaşkanlığı’nın 2025 raporundaki sayıyı tekrar vurgulayalım. Rapora göre Hatay’da Konut Hak Sahibi Sayısı:138.398; **Teslimi Yapılan Konut Sayısı: 46.140**

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Nusret Suna 6 Şubat 2025’te BBC Türkçe’ye verdiği demeçte *“2023’ten beri hedeflerin tutmadığı ortada, tutamaz da zaten. Bunların yetişmesi mümkün değildir. Ne kadar paranız olursa olsun bazı işler zaman alır. Bu söylenen hedefler yine tutmayacak maalesef.”* diyor.

Yetkililerin kamuoyuna sunduğu iyimser tablo ile sahadaki gerçeklik arasındaki uçurum var. Sürekli tekrar edilen “kurası çekildi, teslim edildi, hak sahibi” vb söylemlerin, havada uçuşan ve birbirini tutmayan konut sayılarının, ev bekleyen depremzedelerin hayatında bir karşılığı yok. Nitekim bu gerçek CHP Hatay Milletvekili Servet Mullaoglu tarafından Meclis gündemine de taşındı. Mullaoglu, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum’un yanıtlaması istemiyle Meclis Başkanlığına verdiği yazılı soru önergesinde şunları söylüyor: *“2025 yılı sonu itibarıyla kalıcı konutların yalnızca yaklaşık yüzde 40’ının teslim edilebildiğini, kalan teslimlerin ise 2026–2027 yıllarına sarktığının ifade ediliyor. Bu durumda, 218 binden fazla vatandaş konteyner kentlerde yaşamaya devam edecek.”* (16.12.2025 Hatay Gazetesi)

Yetkililerin “herkes evine geçecek” yönündeki hamasi nutukları, sahada inşaat halindeki iskelet yapılar ve bitmeyen altyapı sorunları ile yalanlanmaktadır. Teslimat takvimlerinin sürekli ötelenmesi, verilen sözlerin içinin boşalması ve her yeni açıklamada hedeflerin yeniden tanımlanması, konut politikasının planlı bir yeniden inşa sürecinden ziyade günü kurtarmaya odaklı bir propaganda faaliyeti olduğu anlaşılıyor.

Belirsizliğin uzaması, taşınma tarihine dair netlik sağlanamaması ve her açıklamanın bir öncekini geçersiz kılması, depremzedeler arasında derin bir güvensizlik ve huzursuzluk biriktiriyor. Bu koşullar altında yetkililerin inşaat metrekareleriyle, blok sayılarıyla ve ihale rakamlarıyla övünmesi, konteynerde üçüncü yıla giren yurttaşlar açısından yalnızca gerçeklikten kopuk değil, aynı zamanda incitici bir tutum haline gelmiştir.

Ayrıca uzmanların açıklamaları ve sahadan gelen bilgiler, tamamlanan konutların çoğunun altyapısız, ulaşım hattı olmayan ve sosyal donatılardan yoksun bölgelerde yer aldığını belirtiyor. Yer seçimi hataları nedeniyle, bazı yeni yerleşim alanlarında su kaynaklarına erişim yok; yağmurda ulaşım kapanıyor. Yani Hatay halkı için ‘kalıcı konut’, barınma değil, yeni bir belirsizlik biçimi. (TOKİ konutlarını ilerleyen sayfalarda detaylıca ele alacağız.)

Enkazdan Yükselen Rant Kuleleri

6 Şubat felaketinin ardından, Hatay’ın yeniden inşası umudu, ne yazık ki, kamu kaynaklarının pervasızca dağıtıldığı ve şeffaflığın yok sayıldığı bir ihale düzeniyle gölgelenmiştir. Depremin acısı henüz taze iken, afetzedelerin barınma hakkı, siyasi-ticari çıkar ağlarının hizmetine sunulmuş, liyakat ve rekabetin yerini yandaş kayırma ve adrese teslim ihale pratiklerinin aldığına dair iddialar basında sıkça gündeme gelmiştir. Bu durum, teknik bir krizden öte, derin bir yönetsel ahlâk krizi yaşandığının en somut kanıtıdır. Kentin dört bir yanında “yeniden inşa” adı altında dağıtılan ihaleler, kamu gücünün kimleri öncelediğini, hangi usullerle hareket ettiğini ve kararların kimin yararına alındığını açıkça göstermektedir.

21/B Kısıcında Milyarlar

Milyonlarca insanı evsiz bırakan bir felaketin ardından inşaat ihalelerinin, Kamu İhale Kanunu’nun (KİK) tartışmalı 21/B maddesiyle, yani ‘pazarlık usulü’ ile yapılması, sürecin en can alıcı eleştiri noktasıdır.

Antakya İhalesi: Antakya’daki 707 konut ve 128 dükkânlık dev proje, yaklaşık maliyeti 2,675 milyar TL olmasına rağmen, rekabetçi açık ihaleye çıkarılmak yerine doğrudan Egemen İnşaat ve Okyanus Enerji ortaklığına verilmiştir. Şirketlerle 2,459 milyar TL üzerinden sözleşme imzalanmıştır. Egemen İnşaat’ın 20 milyar TL aşan 27 ihale ve Okyanus Enerji’nin 14 milyar TL’yi aşan 19 ihale alması, bu firmaların iktidar nezdindeki ‘gözdelik’ statüsünü rakamlarla tescillemektedir. Afet son-

rası inşaat, hak eden, en uygun teklifi veren firmaya değil, siyasi erk ile yakın ilişki kuran, devletin kasasını adeta bir kaynak olarak gören çevrelere akıtılmaktadır.

Kırıkhan Örneği: Bağıştan İhaleye Uzanan Zincir

Kırıkhan'daki konut ve dükkân inşaatı ihalesi, kamu hizmeti ile siyasi parti üyeliğinin nasıl bir araya getirildiğini gösteren çarpıcı bir vakadır. 329 milyon TL'lik ihaleyi kazanan Tetiş Yapı ortaklığının sahibi Mustafa Tetik'in, aynı zamanda AKP Elazığ İl Yönetim Kurulu Üyesi olması, ihalenin teknik yeterlilikten çok siyasi yakınlık temelinde verildiği iddialarını arttırmıştır. Bu, yandaş kayırma (nepotizm) iddialarını somutlaştıran bir durumdur.

Tetiş Yapı'nın Türkiye Tek Yürek kampanyasına 6 milyon TL bağışta bulunmasının hemen ardından, aralarında TOKİ'den aldığı 4 milyar TL'yi aşan ihaleler de dahil olmak üzere, toplamda 7 milyar TL'yi aşan kamu ihalelerini kazanması, açık bir çıkar döngüsünün var olduğu kaygılarını arttırmaktadır. Kamuoyuna "hayırseverlik" olarak sunulan bu davranış, aslında milyarlık kamu projelerinin kapısını açan bir "giriş bileti" işlevi görmüştür. Bu tablo, siyaset ile ticaretin hukuki/etik sınırlarının nasıl yok edildiğini gözler önüne sermektedir.

Bu örnekler, Hatay'da deprem sonrası yürütülen ihalelerin ortak bir kaderi paylaştığını gösteriyor: Şeffaflık eksikliği, rekabetin fiilen ortadan kalkması, kamu yararı ilkesinin önceliğini yitirmesi. Pazarlık usulü, yasada gerçekten 'ivedilik' ve 'zorunluluk' durumları için tanımlanmışken; Hatay'da neredeyse rutin bir iş yapma modeline dönüştürülmesi, kamusal denetimin daraltılmasına yol açmaktadır. En çok ihtiyacı olan yurttaşların barınma hakkı, ekonomik ve siyasi ilişkilerin gölgesinde kalmaktadır. Kamu kaynakları, toplumun yararına planlanması gerekirken, belli firmaların elinde yoğunlaşan bir rant döngüsü yaratmaktadır.

Deprem, yalnızca binaları değil; adalet duygusunu, devlet-vatandaş ilişkisini ve kamusal güveni de yıktı. Bu koşullarda yeniden inşa sürecinin temel taşı şeffaflık, hesap verebilirlik ve kamusal etik olmalıydı. Fakat bugün görünen o ki, **Hatay'da yükselen konutların temelinde beton kadar ağır bir başka yük daha var: Kamu gücünün adaletli kullanılmadığına dair büyüyen toplumsal şüphe.**

-2-

KONTEYNER KENTLER: GEÇİCİLİĞİN KALICI GÖLGESİ

Deprem felaketinin ardından, acil barınma ihtiyacını karşılamak üzere kurulan konteyner kentler, aradan geçen yıllara rağmen “geçici” vasfını yitirmiş, kentin sosyo-ekonomik ve psikolojik çehresini kalıcı bir şekilde dönüştüren zorunlu ikametgâhlara dönüşmüştür.

Kente serilen binlerce konteyner hem insan onurunun hem de kamusal politika-nın aynası oldu.

Konteynerlerde Barınma Durumu

Konteyner Kent Sayısı: 204

Kentlerde Kurulan Konteyner Sayısı: 58.487

Barınan Kişi Sayısı: 171.054

Kırsal Bölgede Konteyner Sayısı: 15.143

Kırsalda Barınan Kişi Sayısı: 46.943

Toplam Barınan Kişi Sayısı: 217.997

(Cumhurbaşkanlığı Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu 2025)

Ancak bu rakamların akışkan olduğunu belirtelim. Özellikle 2025 yılının ikinci yarısında Valiliğin açıkladığı 2025 Çalışma Raporuna göre Hatay’da 132.919 kişi konteyner kentlerde, 46.943 kişi de bireysel konteynerlerde kalıyor. Toplamda konteynerlerde kalan yurttaşımızın sayısı 180 bini buluyor. Bu raporda kırsal kentsel ayırımı yapılmamış. Ama büyük oranda Cumhurbaşkanlığı raporuyla örtüşüyor.

Hatay’ın 204 farklı noktası, devasa bir bekleme odasına dönüşmüştür. Sahadan gelen bilgiler, bu yığılmanın yarattığı sağlık, eğitim ve sosyal donatı eksikliklerine dikkat çekmekte; konteynerin, insan onuruna yaraşır bir yaşamın gerektirdiği asgari mekânsal yeterliliği sağlamaktan uzak olduğunu vurgulamaktadır. Daracık, metal duvarlar arasında geçen her mevsim, depremzedenin travmasını derinleştirmekte, geçiciliğin yarattığı belirsizlik, iyileşme sürecinin önündeki en büyük engel olarak durmaktadır.

Geleceğe Yönelik Belirsizlik: Konteynerlerin Akıbeti ve TOKİ Meçhulü

Depremi hemen ardından, kalıcı konutların (TOKİ ve yerinde dönüşüm) hızla tamamlanacağı ve tüm depremzedelerin 2025 yılı sonu itibarıyla bu evlere yerleş-

tirileceği taahhüt edilmiştir. Bu taahhüt, konteyner kentlerdeki yaşamın bir “son kullanma tarihi” olduğu algısını yaratmıştır. Ancak, güncel gelişmeler ve saha izlenimleri, bu takvimin hayata geçirilmesinin çok zor alacağına işaret etmektedir.

Aralık ayı itibarıyla bölgedeki tüm konteyner kentlerin AFAD koordinasyonunda kaldırılacağı yönündeki en üst düzey siyasi açıklamalar, bir yandan hızlanma iradesini gösterse de, diğer yandan konutları henüz tamamlanmamış on binlerce insan için derin bir kaygı kaynağı olmuştur.

Resmi açıklamalar ve yerel yetkililerin beyanları, hak sahiplerinin belirli zaman dilimlerinde kura/teslim süreçleriyle TOKİ konutlarına yerleştirileceğini söylüyor; ancak *“2025 yılı sonu itibarıyla tüm depremzedeler TOKİ evlerine geçmiş olacak”* gibi mutlak bir sonucun doğrulanabilir bir karşılığı yok.

Yetkililer 2025 sonu itibarıyla geniş bir anahtar teslimi planından söz etse de (ve yerel yöneticiler de bu tarihi işaret etse de), uygulamada lojistik tıkanmalar, eksik kayıtlar, kira/ödemeye erişim sorunları ve tapu meseleleri nedeniyle herkesin aynı anda taşınması pratikte mümkün görünmüyor. Bu nedenle *“Tüm depremzedelerin 2025 sonu itibarıyla TOKİ’ye geçmiş olacağı”* iddiası medyatik bir propagandanın ötesinde bir anlam ifade etmiyor.

Nitekim o medyatik propaganda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Hatay ziyaretinde tekrar devreye girdi. 27 Aralık 2025 Cumartesi Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Asrın İnşası Türkiye’nin Başarısı: 455 Bin Konut Tamam” temalı program kapsamında Hatay’ı ziyaret etti. Erdoğan’ın ziyareti öncesinde şehrin “kusurları” örtüldü, depremin üzerinden geçen üç yıla rağmen dinmeyen feryatlar, görkemli perdelerin arkasına gizlendi. Bir gecede dökülen asfaltlar, aylardır toz yutan ciğerlere birer lütuf gibi sunuldu. Görkemli sahneye kurulmuş kürsüden, *“Güzelliğine bakın”, “455 bin konut tamam”, “alımız ak, başımız dik”* denildi. Ama bu sözler, konteyner kentlerde yankılanmadı. Çünkü orada hâlâ on binlerce insan, 2025 sonu itibarıyla herkesin evine kavuşacağı vaadinin çok gerisinde, daracık metal kutuların içinde yaşamaya devam ediyor.

Güvenli ve yaşanabilir konutların teslim edilmesinden önce konteynerlerin kaldırılması yönündeki her adım, Hatay halkını yeni bir barınma kriziyle karşı karşıya bırakma tehlikesini taşımaktadır.

Tahliye Baskısı ve “Çıkın” Tebligatları

Konteyner kent gerçeğinin en acı ve politik eleştiriye açık yanı, son dönemde ortaya çıkan tahliye tebligatlarıdır. Bu tebligatlar, deprem travmasını henüz atlata-mamış, hayatını yeniden kurma mücadelesi veren insanlar üzerinde psikolojik bir baskı yaratmıştır. Tahliye baskısı, yoksulluk ve barınma güvencesizliği ile birleştiğinde, Hatay’da zaten ağır olan sosyal dokuyu daha da yıpratmakta ve toplumsal bir gerilim yaratmaktadır.

Üzerinden üç kış geçen depremin ardından, yüz bine yakın insan hâlâ 21 metre-karelik metal kutularda yaşam mücadelesi verirken, şimdi de “tahliye” adı verilen yeni bir belirsizlikle karşı karşıya bırakılıyor. Bu belirsizlik, yazılı bir kararın soğuk netliğinden değil; sözlü baskıların, tehditlerin, elektrik kesintilerinin ve “yarın kapıyı kilitli bulabilirsiniz” imalarının yarattığı psikolojik yıkımdan besleniyor. Deprem travmasını henüz atlatamamış insanlar için tahliye baskısı, yalnızca bir barınma sorunu değil; yeniden yıkılma korkusunun kurumsal bir dile tercümesidir.

Yetkililer kameralar önünde “kimseye çıkın denmiyor” derken, Hatay’ın Defne, Antakya, Gülderen, Ilıca ve Güzelburç bölgelerindeki konteyner kentlerde bambaşka bir gerçek yaşanıyor. Şehit Öğretmen Aybüke Yalçın Konteyner Kenti’nde yaşayan bir depremzede durumu şöyle anlatıyor: “Resmî bir yazı yok. Ama AFAD ekipleri kapı kapı dolaşıp ‘20 Aralık’a kadar çıkacaksınız’ diyor. Boşalan konteynerlere kilit vuruluyor. Kalmaya devam edenlere gözdağı veriliyor. Yazı yok ama fiilen tahliye var.” (08.12.2025 Sol Haber)

Güzelburç Küçükdalyan 2 Konteyner Kenti’nde yaşayan başka bir yurttaş ise baskının boyutunu şu sözlerle ifade ediyor: “Elektrikler özellikle akşam saatlerinde kesiliyor. Isınmıyoruz. ‘Nasıl olsa gideceksiniz’ diyorlar. Yağmurda çocuklarla dışarıda ateş yakmak zorunda kaldık. Bu bir mobbing.” (08.12.2025 Sol Haber)

Bu tablo, idarenin kendi açıklamalarıyla sahadaki uygulamalar arasındaki derin uçurumu gözler önüne seriyor. Çevre ve Şehircilik Bakanı’nın “alternatif alan yoksa kimse çıkarılmayacak” sözü, konteyner kentlerin dar koridorlarında yankı bulmuyor.

Hatay’daki tabloyu ağırlaştıran en temel sorunlardan biri, **kurumlar arası koordinasyonsuzluk**. Bir yanda Bakanlık, diğer yanda Valilik, AFAD ve sahadaki ekipler... Kim karar alıyor, kim uyguluyor, kim inkâr ediyor; belli değil.

Katar 3 Konteyner Kenti’nde yaşananlar bu karmaşanın çarpıcı bir örneği. AFAD yetkilileri konteynerlerin bir hafta-on gün içinde boşaltılacağını söylerken, gelen tepkiler üzerine AFAD İl Müdür Yardımcısı şu açıklamayı yapıyor: “Takdir Vali Bey’indir. Ben durumu iletacağım. Bugün hiçbir şey olmamış gibi düşünün.” Ancak konteyner sakinleri için “hiçbir şey olmamış gibi düşünmek” artık mümkün değil. Aynı konteyner kentte yaşayan bir yurttaş şöyle konuşuyor: “Vali ‘hazirana kadar herkes kalacak’ dedi. AFAD’dan gelenler ‘çıkamazsanız suyu elektriği keseriz’ diyor. Hastaneye giden kadının konteynerine ‘kullanmıyor’ diye tahliye yazısı asıldı. Bu nasıl bir yönetim?” (04.12.2025 Evrensel)

Bu sözler, yalnızca bir koordinasyon eksikliğini değil; **sorumluluğun sürekli bir üst makama havale edilerek belirsizliğin bilinçli biçimde sürdürüldüğüne** işaret ediyor.

Bitmeyen TOKİ'ler, Zorunlu Göç ve Yeni Mağduriyetler

Tahliye baskısının en çarpıcı yönlerinden biri de, insanlara **henüz tamamlanmamış TOKİ konutlarının adres gösterilmesi**. Kura çıkarlar için bile tablo iç açıcı değil. Ilıca Konteyner Kenti'nde yaşayan Büşra öğretmen şunları söylüyor: “Bize ‘elektriğinizi keseriz, bir gün gelirsiniz kilit değişmiş olur’ deniyor. Bekâr öğretmenlere ‘aynı eve çıkın’, kiracılara ‘hak sahibi değilsiniz’ diyorlar. Ama gösterilen evlerde doğalgaz yok, ulaşım yok, yağmurda su akıyor.” (22.11.2025 Sol Haber)

TOKİ'ye taşınanların pişmanlığını ise Mehmet öğretmen anlatıyor: “Taşınan pişman. Ulaşım yok, servis yok. Şehirden koparılmış gibiyiz. Herkes bu evlere geçici gözülle bakıyor. Asıl evlerimizin ne zaman biteceğini kimse bilmiyor.” (22.11.2025 Sol Haber)

Bu tablo, konteynerden çıkmanın bir “kurtuluş” değil, çoğu zaman başka bir güvencesizliğe sürüklenmek anlamına geldiğini gösteriyor.

Hatay'daki konteyner kentler, afet sonrası yönetim anlayışının ve “geçici” çözümlerin kalıcı bir insanlık krizine nasıl dönüştüğünün sembolüdür. Yüz bini aşkın insanın yaşam mücadelesi verdiği bu alanlar, ne yazık ki “afetzedede” kimliğini taşıyanların geleceğine dair verilen sözlerin tutulup tutulmayacağını turnusol kâğıdı olacaktır.

Güvenli ve sağlıklı kalıcı konutlar teslim edilmeden, hiçbir depremzede zorla tahliye edilmemelidir. Aksi takdirde, Hatay'ın yeniden imarı, yalnızca betonarme yapıların yükselmesinden ibaret kalacak; kentin en değerli varlığı olan insanı ve onun yaşama tutunma azmi, dayatılan bu belirsizlik ve tahliye baskısıyla bir kez daha yıkıma uğrayacaktır.

Hatay, yalnızca bir şehrin değil, afet yönetiminde insan odaklı bir yaklaşımın vicdani sınavını vermektedir. Ve bu sınavın sonuçları, metalden duvarların gölgesinde bekleyen yüz binlerce insanın ruhunda derin yaralar açmaya devam etmektedir.

Tahliye tebligatları, kura çekimleri, bitmeyen TOKİ evleri vb sorunların yanında konteyner kentlerde yaşayan yurttaşlarımızın üç yıldır bitmeyen ve acil çözüm bekleyen sorunları da var. 21 metrekarelik metal kutularda, kışın su baskınlarıyla, yazın kavurucu sıcakla boğuşarak. Hijyen eksikliği, toz maruziyeti, sivrisinek istilası gibi sorunlar, sağlık krizlerini tetikliyor. Halk, “insanca yaşamak” için kalıcı konut talep ediyor, ama süreç uzadıkça uzuyor. Konteyner kentlerdeki yaşam koşulları, artık sadece bir “geçici barınma sorunu” değil, insan onuruna aykırı bir toplumsal trajedi.

-3-

TOKİ GERÇEKLERİ

Hatay, 6 Şubat 2023'teki büyük felaketin ardından sadece yıkımı değil, aynı zamanda "Türkiye Yüzyılı'nın en büyük konut seferberliği" adıyla başlatılan devasa bir imaj operasyonunu da sırtlanmış durumda. Yetkililer, ardı ardına düzenlenen teslimat törenleriyle, gökyüzüne yükselen vinçlerle ve sürekli güncellenen ham sayılarla övünürken, bu büyük gösteri perdesinin ardında, kaderleri beton yığınlarına sıkışan on binlerce depremzedenin yaşam mücadelesi sessizce devam ediyor. İktidarın dili, rakamların ve inşaatın zaferini anlatırken, sahada, yani Hatay'ın yeni kurulmuş TOKİ yerleşkelerinde, "güvenli yuva" vaadinin geride bıraktığı derin havalı kırıklığı ve öfke yankılanıyor.

Konteynerden Çıkanların Çilesi: "Ev Değil, Şantiye Teslim Ettiler"

Depremi ilk şokunu atlatıp aylarca süren konteyner hayatının darlığından kurtulma umuduyla TOKİ dairelerine yerleşen hak sahipleri için, "ev" kavramı henüz bir gerçeğe dönüşmüş değil. Söz konusu olan, basit bir taşınma değil; bir yaşam standardından, kağıt üzerindeki bir vaatten, eksik ve bitmemiş bir "hakikate" geçiş süreci. Yetkililerin mikrofona söylediklerinin aksine, teslim edilen birçok daire, ne yazık ki elverişli bir konut, oturulabilir bir konfor ve güvenlik standardını sağlamaktan uzaktır.

Tanıklıklar

Hak sahiplerinin isyanı, basit bir lükse değil, en temel insani ihtiyaçlara dairdir.

"Elektrik tesisatı kaynaklı sorunlar daha önce farklı daire ve binalarda da yaşanmıştı. Fırtına sonrası yetkilileri uyardım fakat sonuç alamadım. Bu uyarının üzerinden iki gün geçtikten sonra, gece uyuduğumuz sırada hiçbir cihazın takılı olmadığı boş prizden yangın çıktı" (15.12.2025 Cumhuriyet)

"Doğalgaz yok, sıcak su yok, soğuk su yok. Bu kadar eziyet neden? Konteyner günlerini arar hâle geldik" (01.12.2025 Antakya Gazetesi)

"Bu evlere umutla, büyük hayallerle taşındık. Ancak teslim edilen yapıların durumu yaşanabilir olmaktan çok uzak. Sesimizi duyurmak istiyoruz." (04.10.2025 Antakya Gazetesi)

Hatay'ın Belen ilçesinde 2025 Şubat ayında teslim edilen TOKİ konutları, üzerinden aylar geçmesine rağmen sıcak suyu, doğalgazı, yangın sistemleri ve güvenliği tamamlanmadan teslim edildi. Üstelik konutlara taşınan depremzedeler, aylardır

devam eden ciddi güvenlik açıkları ve ihmallerle baş başa bırakıldı. (17.07.2025 Hatay Asi Gazetesi)

Yağmur suyunun pencere kenarlarından içeri süzüldüğü anları cep telefonu ile kaydeden bazı vatandaşlar, “Biz bu evlere güvenle yerleşecektik, şimdi tekrar diken üstündeyiz” diyerek sitem etti... Hatay’da TOKİ tarafından teslim edilen konutların birçoğunda henüz altyapı çalışmaları tamamlanmadan ailelerin yerleştirildiği ortaya çıktı. Elektrik, su tesisatı ve ısı yalıtımı gibi hayati önemdeki eksiklikler, yeni evlerine kavuşmanın sevincini yaşayan vatandaşlara adeta zehir oldu... Antakya ile sınırlı kalmayan bu sorunlar, Hatay’ın diğer ilçelerinde de aynı şiddette kendini gösteriyor. Alt yapı eksikliği, mühendislik hataları ve bilinçsiz kontrol mekanizması nedeniyle vatandaşlar, bu yapıların “yeni felaketlere davetiye çıkardığını” savunuyor. (05.04.2025 Hatay Asi Gazetesi)

Sahadan çalışma yapan arkadaşların verdiği bilgiler yerel ve ulusal basına yansıyan haberlerle paralellik gösteriyor.

“Bize ‘sıfır, tertemiz, sağlam ev’ dediler. Geldik, şantiye teslim ettiler. Dışarıda yollar çamur, elektrik direkleri devrik, su sürekli kesiliyor. Konteynerde bile bir düzenimiz vardı. Şimdi bu koca binanın aidatını ödüyoruz ama ne asansör çalışıyor, ne de peteklerimiz kışın ortasında ısıtıyor. Burası ev değil, maket; birileri fotoğraf çeksin diye yapılmış bir dekor.”

Antakya Gülderem TOKİ’de yaşayan bir depremzede, isyan ediyor: “Sürekli su kesiliyor, 2-3 gün gelmediği oluyor. Tuvalete bile gidemiyoruz. Bu evler mi bizi kurtaracak?”

Bir başkası, Alazı TOKİ’den: “Aylardır sıcak su yok, site yönetimine bildiriyoruz ama hiçbir çözüm yok. Çocuklarımız buz gibi evlerde hasta oluyor.” Bu sesler, izole değil; bir koro gibi yükseliyor.

Antakya Dikmece’de bir vatandaş: “Yağış sonrası ev su bastı, parkeler halılar mahvoldu. Balkondan üst komşunun suyu geliyor, yetkililere söyledik ama ilgilenen yok.”

Bu alıntılar, bireysel değil, kolektif bir trajediyi yansıtıyor. Konteynerlerin nemli havasından kurtulup TOKİ’nin ‘modern’ duvarlarına sığınanlar, aslında bir hapis-haneden diğerine geçmiş oluyor. İktidarın ‘yeni hayat’ diye pazarladığı ‘konut’ların yüzeyselliğini ortaya çıkarıyor. Teslim edilen şey, dört duvar ve bir çatıdır; fakat işleyen bir altyapı, sosyal doku ya da huzurlu bir yaşam alanı değildir. Özellikle yüksek aidatlar ve karşılığında alınamayan hizmetler (merkezi sistem arızaları, temizlik eksiklikleri) depremzedelerin omuzlarına yeni bir ekonomik yük bindirmiştir. Betonarme yapılar yükselirken, yurttaşların mağduriyeti sadece yer değiş-tirmiştir.

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum mikrofonlara konuşurken “teslim edildi” diyor; teslim alan ise kombinin çalışmadığını, asansörün arıza verdiğini, çocukların okula gitmesini zorlaştıran ulaşım eksikliğini dile getiriyor.

Bu çelişki sadece rahatsızlık değil; kent hakkının, yaşam hakkının ve vaat edilen yeniden kurulma sürecinin baltalanmasıdır.

Betonun Ardındaki Riskler

Yetkililerin “depreme dayanıklı” ve “sağlam” söylemi, teknik uzmanların ve bağımsız mühendislerin sahadaki tespitleriyle sıklıkla çelişmektedir. İktidar, özellikle Hatay’da aceleci imalat süreçleri yüzünden, zemin risklerini göz ardı etmektedir. Bu durum, siyasi çıkar ve imaj yaratma kaygısıyla hareket edildiği eleştirilerini haklı çıkarmaktadır.

Mühendisler ve şehir plancıları, ‘yeniden inşa’ projelerine yönelik temel eleştirilerini şu noktalarda yoğunlaştırmaktadır:

Zemin Güvenliği Sorunları: Hatay’da Antakya ve Defne gibi bazı bölgelerde, sivilaşma riski yüksek olan alanlara dahi konut yapımı için baskı yapıldığı iddia edilmiştir. Dikmece’de temel zemininin kaydığına dair sosyal medyaya yansıyan görüntüler, **hız uğruna zemin etütlerinin gözden kaçırıldığı** ve mühendislik prensiplerinden taviz verildiği şüphesini uyandırmıştır. Yerel basın haberi şu şekilde verdi: *Antakya ilçesi Dikmece Mahallesi’nde yapımı süren TOKİ konutlarında bir skandal daha yaşandı. 6. Bölge A2-6 blokta binanın oturduğu zeminin çökmesiyle temel havada kaldı (22.09.2025 Antakya Gazetesi).* Bir mühendis, bu durumu “İnşaat, siyasi bir gösteriye dönüştürülünce, bilimsel gerçeklik betonun altına gömülür” sözleriyle eleştirmiştir.

İmalat Kusurları ve Denetim Zafiyeti: Saha gözlemlerinde sıkça karşılaşılan, kalıp sökülünden sonra ortaya çıkan kötü beton dökümleri, çatlaklar ve su sızıntıları gibi imalat kusurları, denetim süreçlerinin göstermelik olduğunu düşündürmektedir. Bu kusurlar, yeni teslim edilen bir konut için kabul edilemez olup, depremeden zihindeki güvenilmezlik hissini pekiştirmektedir. Konutların teslimatının ardından tamirat süreçlerinin başlaması bile, projenin “bitmiş” değil, “günü kurtarmak” için teslim edildiğinin kanıtıdır.

Bu eleştiriler, TOKİ konutlarının “imaj inşaatları” olduğunu, önceliğin gerçekten güvenli bir yaşam alanı kurmak yerine, siyasi bir zafer tablosu oluşturmak olduğunu göstermektedir.

**

İnşaat kalitesinde ki sorunlara dair TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Nusret Suna şunları söylüyor: “Çok acele yapıldığından bazı strüktür imalatlarında hatalar olduğunu görüyoruz. Bina taşıyıcı sistemlerinde olumsuzluklar var. Betonun ya da işçiliğin kalitesizliği kendini gösteriyor. Hızlı hareket etmek için bilim ve tekniği ikinci planda görmek ve bilime inanmamanın sonuçlarını yaşıyoruz.” (06.02.2025 BBC Türkçe)

Kentsel planlama uzmanları sıkça tekrarlıyor: Afet sonrası yeniden yerleşim yal-

nızca bina üretmek değildir. Okulların, sağlık hizmetlerinin, istihdam olanaklarının, toplu taşımaların ve kamusal açık alanların eşzamanlı planlanması gerekir; aksi halde ‘yeni binalar’ sosyal kırılmaları sadece başka bir coğrafyaya taşır.

Sonuç ve Öneriler

Hükümet yetkilileri, yukarıda belirttiğimiz devasa sayıların arkasına eklediği ‘hak sahipliği’, ‘teslimat’, ‘kura çekildi’ gibi vurgularla övünmekte; her teslimat törenini büyük bir gösteri haline getirmektedir. Ancak bu rakamlar, sadece betonun metreküpü ve siyasetin yüzdesi üzerinden konuşmaktadır. Bu sayılar, içinde yaşayan insanların kaygılarını, bitmeyen şantiye gürültüsünü, kesilen suyunu ve ödenemeyen aidat yükünü asla anlatmaz.

Hatay’da inşa edilen TOKİ konutları, iktidarın gözünde bir ‘yapabilirlik’ ve ‘yeniden ayağa kaldırma’ anlatısının en önemli görsel malzemesidir. Fakat bu parlak imajın hemen altında, konteynerden yeni bir belirsizliğe adım atan, yeni sorunlarla (altyapısı eksik, yolları olmayan, sıvaları dökülen, yağmurda su alan) boğuşan, evlerinin güvenilirliğini sorgulayan depremzedelerin acısı gizlidir.

Gerçek başarı, bir yılda kaç konut yapıldığı değil, o konutlarda yaşayan insanların ne kadar güvende ve huzurlu olduğudur. Hatay’daki durum ise, gösterişli teslimatların, vaat edilen konforu ve güvenliği sağlamakta yetersiz kaldığı acı gerçeğini gözler önüne sermektedir. “Ev yaptık” demek kolaydır; önemli olan, “yaşam kurduk” diyebilmektir. Hatay’da ise yaşam, ne yazık ki hala imajın gölgesinde inşa edilmeyi beklemektedir.

Bağımsız ve şeffaf denetim: Kamuoyuna yansıyan inşaat kalitesi iddiaları ve temel/zemin sorunları için bağımsız uzman heyetlerinin inceleme yapması sağlanmalı. Ve hazırlanan raporlar kamuoyuna açıklanmalıdır (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği incelemesi).

Teslimat tanımı yeniden konuşlandırılmalı: “Teslim edildi” demek, sadece anahtar verilmesi anlamına gelmemeli; altyapı, ısınma, su, asansör, ulaşım, eğitim-sağlık erişimi gibi koşullar sağlanmadan “tam teslim” kabul edilmemeli.

Hak sahipleriyle iletişim ve yeniden değerlendirme: Kayıt mağduriyetleri iddiaları ivedilikle incelenmeli; yerleştirme kararları yeniden gözden geçirilmeli ve itiraz mekanizmaları güçlendirilmeli.

Sahadan aktarılanların belgelenmesi: Gazeteciler ve demokratik kitle örgütleri, hak sahiplerinin şikayetlerini, konutların fotoğrafını, teknik kusur kanıtlarını toplayıp arşivlemeli; böylece imajın ardındaki gerçekler görünür kılınmalı.

-4-

BETONUN İKTİDARI

Hatay bugün yalnızca yıkıntıların üzerine inşa edilen bir şehir değildir; aynı zamanda hukukun, bilimin, kamusal aklın ve mühendislik etiğinin enkaz altında bırakıldığı bir düzenin açık laboratuvarıdır. Deprem, binaları yıkmadı sadece. Aynı anda denetim mekanizmalarını, kamusal sorumluluğu ve teknik standartların dokunulmazlığı ilkesini de yerle bir etti. Şimdi karşımızda duran manzara şudur: Beton dökülüyor, kolonlar yükseliyor, bloklar hızla tamamlanıyor... Ama bu hız, güvenliğin; bu acele, bilimin; bu “başarı” anlatısı, insan hayatının üzerinde yükseliyor.

Elimizdeki resmi denetim raporları, meslek odalarının feryatları ve uzman görüşleri, bu yeniden inşa sürecinin en temel malzemesi olan betonun dahi standart dışı üretildiğini, yani geleceğimizin temeline ikinci bir ölümcül “olası kast”la bile rek yerleştirildiğini göstermektedir. Devletin yetkili organları milyonlarca liralık cezalar keserken, bu skandalın ardında beton üreten firmaların “cezamızı öder, işimize bakarız” küstahlığının kaynağı sorgulanmalıdır.

Standart Dışı Üretime Ceza Var Durdurma Yok

Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından, Ekim 2023 ve Aralık 2024 tarihleri arasında, çeşitli işletmelere 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanununu ihlal ettikleri gerekçesiyle cezai işlem uygulandı. Yeterli şartları sağlamadıkları veya standart dışı üretim yaptıkları için işlem yapılan 48 firma içerisinde hazır beton, yapı çeliği ve agrega üretimi alanında faaliyet gösteren şirketler de var. Bu cezalara Aralık 2024 ile Aralık 2025 tarihleri arasında ceza alan 19 firmayı da eklediğimizde toplamda 67 kez ceza yazıldığı ortaya çıkmaktadır. Bazı firmalar birden fazla ceza aldı. Aralarında Oyak, Çimko, Asdur gibi sektörün bilinen büyük firmalarının da bulunduğu hazır beton üreticisine milyonlarca liralık idari para cezası kesildi. Denetim sonuçları, bölgede faaliyet gösteren beton santrallerindeki sistematik bir ihmali gözler önüne sermektedir.

Cezaların Gerekçeleri

Özellikle deprem sonrası konutlar için hayati önem taşıyan C30/37 sınıfı hazır beton numunelerinin, TS 206+A2 ve Yapı Malzemeleri Yönetmeliği standartlarını karşılamaması beton santrallerine kesilen cezaların ana nedeni. Yani bizzat depreme dayanıklı yapılması gereken konutların temel malzemesi beton, olması

gereken mukavemete sahip değildir. Yapılan denetimlerde firmaların, G işareti kullanmadan normal ağırlıklı beton üretmesi ve piyasaya arz etmesi gibi temel Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'na aykırılıklar tespit edilmiştir.

Kısa Dalga'nın 29 Ocak 2025 tarihli haberine göre, Opal Beton defalarca ceza aldı (Ekim 2024, Ocak 2025, Aralık 2025). Haberden anladığımız kadarıyla, firma, neredeyse her ay standart dışı beton üretim iddialarına muhatap olmakta. **Bu durum, cezanın caydırıcı değil, sadece bir işletme maliyeti olarak görüldüğünün en net kanıtıdır.**

Bu noktada şu soru sorulmak zorundadır: Eğer bir firma, can güvenliğini doğru-
dan tehdit eden bir ürünü piyasaya sürüyorsa, neden kapatılmıyor? Neden üretim
durdurulmuyor? Neden cezayla yetiniliyor? Birden fazla ceza almasına rağmen
üretim yapmaya devam eden beton firmaları bu cüreti nereden alıyor?

Cevabı biz verelim: Böylesi bir “özgüven”, ancak **siyasal dokunulmazlık zırhından**
gelir.

Örneğin Mimaray İnşaat... Depremden hemen sonra siyasal iktidar mahfillerinden
önemli isimleri ziyaret ediyor; kısa süre sonra, şirkete 1 milyar 614 milyon TL'lik
504 deprem konutu ve ahır yapım ihalesi veriliyor. Daha sonra bu firma, standart
dışı üretim nedeniyle ceza alıyor; Uygunluk belgesi olmadan agrega üretiyor; ÇED
raporu “*gerekli değildir*” kararıyla santral açıyor. Mimaray İnşaat depremde 370
insanın öldüğü Emlak Bank Konutları'nı inşa eden Aslar İnşaat'ın ortaklarından.

Başka bir örnek... 21.11.2025 tarihinde Antakya'da bir beton firmasının çalışanla-
rı, yolun ortasına beton dökerken kendilerine tepki gösteren vatandaşa “*Benim
firmam zengin, cezamızı öderiz*” sözleriyle karşılık verdi. Bu küstah cevap sosyal
medyada yayılınca firmanın faaliyetleri durduruldu.

Nereye Gidiyor Bu Beton?

Standart dışı üretim yapan firmalara ceza kesilmesi, bu betonların kullanıldığı
gerçeğini ortadan kaldırmıyor. Bu betonlar döküldü. Bu betonlar kolonlara gir-
di. Bu betonlar insanların yaşayacağı, çocukların büyüyeceği binaların omurgası
oldu.

En kritik soru şudur: **Hangi mahallede, hangi rezerv yapı alanında, hangi TOKİ
şantiyesinde bu betonlar kullanıldı?**

Sorunun cevabı, Temmuz 2024'te Samandağ'da, işçiler, ücretlerini alamayınca or-
taya çıktı: **TOKİ inşaatlarında**. Yapılan inşaatlarda demirlerde bükülme ve eksik
malzeme kullanımı (40 etriye yerine 20 etriye indirilmiş) tespit edildi. TOKİ, beto-
nun kusurlu olduğunu ve imalat hatası bulunduğunu kabul etti.

Standart dışı beton üretilmişse, o betonun kullanıldığı projelerin derhal durdu-
rulması ve yeniden teknik incelemeye tabi tutulması gerekir. Ceza kesmek yeterli
değildir. Çünkü mesele ticari bir uygunsuzluk değil, toplumun can güvenliğidir.

Dostlar Denetimde Görsün!

Uzmanların ve meslek odalarının görüş birliğiyle vurguladığı gibi, denetimler şeffaf ve sık olmalıdır. Ancak Hatay'da tanık olunan süreç, denetimin sadece ceza makbuzu kesme görevine indirgendığını göstermektedir. Milyonluk cezalar, kâr hırsını durduramamaktadır. Bu, firmaların ceza maliyetini, siyaseten korunmuş kâr marjının yanında önemsiz gördüğünü düşündürmektedir. Denetimler sadece numunenin uygunsuzluğunu tespit ediyor; ancak o betonun kullanıldığı konutları durdurma ve imha etme aşamasına geçmiyor. Bu, denetimin sadece bürokratik bir zorunluluk olarak yerine getirildiğini göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'da beton sadece kumla, çakılla, çimentoyla değil; siyasetle de yoğrulmaktadır. Halkın can güvenliği, birkaç firmanın haksız kâr hırsına ve siyasi bağlantılarına feda edilemez. Halk bir dahaki depremde bu binalar ayakta kalacak mı sorusuyla yaşamamalıdır. Gelecekte yaşanacak olası bir felakette, sorumluluk sadece o binaları yapanlarda değil, göz yuman, denetlemeyen ve bilimsel uyarılara kulak tıkayan tüm yetkililere ait olacaktır.

Standart dışı beton üreten tüm firmaların, o betonları kullandığı tespit edilen tüm inşaat projeleri (özellikle deprem konutları) derhal durdurulmalıdır. Meslek odaları gözetiminde kapsamlı karot ve performans analizleri yapılmalı, uygunsuz yapılar yıkılmalı veya güçlendirilmelidir. Ceza almasına rağmen üretime devam eden firmaların ardındaki siyasi destek ve imtiyaz mekanizmaları şeffaflıkla soruşturulmalı ve kamuoyuna açıklanmalıdır. Yeniden inşa süreci, 'hız' değil, 'bilimsel standartlara uygun güvenlik' ilkesine odaklanmalıdır. Denetimler, meslek odalarının yetkilendirilmiş personeli ile ortaklaşa ve sürekli yapılmalıdır.

6306 SAYILI KANUN VE REZERV ALAN UYGULAMALARI

6 Şubat 2023 depremlerinin yaralarını sarmak vaadiyle yola çıkan rezerv alan uygulamaları, Hatay’da tam bir felakete dönüşmüş durumda. Bu uygulama, depremezdedelerin elverişli bir konuta erişim hakkını gasp ederek, devletin eliyle organize bir mülksüzleştirme operasyonuna evrilmiş görünüyor. Yetkililerin “hızlı dönüşüm” diye pazarladığı bu süreç, aslında rant odaklı bir talan mekanizması olarak işliyor; hasarsız evler yıkılıyor, tapulara bir gecede el konuyor ve insanlar borç batağına sürükleniyor. Deprem acısını sömüren bu yaklaşım, Hatay’ı bir laboratuvar gibi kullanıp, tüm ülkeye yayılma riski taşıyor. Barınma sorununu çözmek yerine derinleştiren bu politikalar, devletin vatandaşına karşı yükümlülüklerini yerine getirmede çok ciddi sorunlar yaşandığına işaret ediyor.

Hukuki Kılıf Altında Keyfi Bir Araç

Deprem yarattığı kaotik ortam, ne yazık ki, aceleci ve katılımdan uzak kararların alınmasına zemin hazırlamıştır. Bu kararların merkezinde ise kamuoyunda “Afet Yasası” olarak bilinen 6306 sayılı kanunda yapılan ve rezerv alan uygulamasını kökten değiştiren düzenlemeler yer almaktadır. Rezerv alan (Rezerv Yapı Alanı) kavramı, temel olarak afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi için yeni yapılaşmaya uygun, boş arazi üretme iddiası taşıyordu. Ancak 2023 yılının Kasım ayında yapılan yasal düzenleme ile bu tanımın içindeki ‘yeni yerleşim alanı’ ifadesi çıkarılmış, meskûn mahal (yerleşik alan) şartı kaldırılmıştır. Bu kritik değişiklik, mülkiyet hakkına ve anayasal güvenceye karşı girişilmiş büyük bir saldırı. Artık devlet, somut ve ikna edici bir gerekçe göstermeksizin, insanların yaşadığı, evi sağlam olsa bile, hatta depremden etkilenmemiş mahalleler dâhil, dilediği her yer rezerv alan ilan edilebilmektedir. Bu değişiklik, baroların ve meslek odalarının ifadesiyle, rezerv alanı bir ‘acele kamulaştırma benzeri, geniş yetkili mülksüzleştirme aracına’ dönüştürdü.

Rezerv Alan Süreci Nasıl İşliyor?

Tüm planlama yetkisi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında. Mülkiyet sahiplerinin rızası aranmaksızın tahliye işlemi yapılabilir. Bölgede tadilat ruhsatı dahil hiçbir işlem yapılamaz. Sağlam, az hasarlı, hatta yeni yapılmış binalar dahi ‘bütünlük’ gerekçesiyle yıkılabilir. Vatandaşın mülküne karşılık çok düşük bedeller önerilebilir. Yeni yapılacak konutlar için ise depremezdedeler faizli, memur maaşı oranında artan taksitlerle yıllarca borçlandırılır. Dahası, borç bitene kadar tapu

devlet uhdesindedir. Miras hakkı bile belirsizdir.

Yetki tamamen bakanlıkta toplanmış; yerel yönetimler veya vatandaşlar bu süreçte söz sahibi değil. İtiraz hakkı ise neredeyse göstermelik. İlan sonrası 15 gün askı süresi var, bu sürede muhtarlıkta duyuruluyor ve e-Devlet üzerinden tebliğ ediliyor. Ardından 30 gün içinde idari yargıya başvurulabiliyor, ama pratikte tebligatlar SMS'le yapılıyor ve birçok mağdur habersiz kalıyor. Bu süreç, hukukun üstünlüğünü hiçe sayan bir keyfilikle işliyor; bakanlık, 'afet riski' gerekçesiyle riskli yapı tespiti yapmadan bile mülklere el koyabiliyor. Sonuçta, deprem bahanesiyle yılların emeği bir gecede siliniyor ve yetkililer, 'hızlı çözüm' diye bu hukuksuzluğu savunuyor.

Hatay Barosu işleyen süreci şöyle tanımlıyor: “Mülkiyetin özgürce kullanılmasını fiilen ortadan kaldıran, idarenin sınırsız tasarruf yetkisi.”

İktidarın Gözünde Hatay: Rant Coğrafyası

Hatay'da rezerv alan uygulaması, depremden hemen sonra hız kazandı ve yayıldı. Antakya ve Defne ilçelerinde ilk etapta 207 hektarlık bir alan ilan edildi; bu, Elektrik, Gazi, Cumhuriyet gibi mahalleleri kapsıyordu. Zamanla genişledi. Oda-başı Mahallesi'nde hasarsız evlere 15 gün içinde tahliye tebliğatı gönderildi, Çekmece ve Gültepe mevkileri eklendi, hatta Kırıkhan'ın Gündüz Mahallesi ve İskenderun'un Numune mahallesi gibi depremden az etkilenen bölgeler bile kapsama alındı. Toplamda binlerce hektarlık alan rezerv statüsüne geçti, bu da yaklaşık 50 bin kişiyi doğrudan etkiledi. Tapulu evler, zeytinlikler, tarım arazileri, dükkanlar sahiplerinin ellerinden alındı. Vatandaşlar çoğu zaman tapu müdürlüğünden gelen bir SMS ile evlerinin rezerv alana alındığını öğrendi. Bakanlık karşılığında 'eşit büyüklükte konut' vaat ediyor.

Deprem bahane edilerek rantı yüksek alanlar seçiliyor. “Rezerv alan” olarak işaretlenen yerler, sağlam evlerin yoğun olduğu, merkezi, ticari potansiyeli yüksek, rant değeri büyük bölgeler. Deprem etkisi olmayan mahallelerin bile rezerv alan ilan edilmesi bunun en açık göstergesi.

Tek katlı, bahçeli, 250-300 m² arsası olan evlere 3 milyon TL gibi komik rakamlar teklif ediliyor. Aynı bölgede daire fiyatı 4,5-5 milyon. Yani vatandaşın taşınmazı adeta 'kelepir' alınmak isteniyor. TOKİ'nin yapacağı 90 m² daire için öngörülen bedel: 6,75 milyon TL. Oysa konunun uzmanları aynı dairenin piyasada 1,8-2 milyon TL'ye mal edilebileceğini belirtiyor. Aradaki fark, 'depremin rantının' göstergesi.

Kültürel Dokunun ve Yaşam Tarzının Yıkımı

Rezerv alan uygulamaları kültürel dokuyu da hedef alıyor. Hatay'ın rengârenk yapısı, farklı inançların ve toplulukların yüzyıllardır yan yana yaşadığı bir kent dokusu vardır. Rezerv alan uygulamasıyla; tek katlı, bahçeli, geniş avlulu yaşam biçimi,

komşuluk ilişkileri, dini ritüeller, mahalle dayanışması yerini site tipi, kimliksiz, homojenleştirilmiş yapılara bırakacak. Rezerv alan uygulaması ise bu yaşam kültürünü hiçe sayarak, her yeri yüksek katlı siteler halinde organize edilmiş bloklara dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu planlama, Hatay'ın farklı kimliklerden oluşan çok renkli demografik yapısını değiştirecek, kenti kimliğinden koparacak, tarihsel ve kültürel bir yıkıma yol açacaktır. Kentin yeniden imar planına itiraz süresinin 11 (itiraz süresi 15 gün) günü resmi tatile denk getirilmiştir. Bu tür iyi niyetten uzat uygulamalar halkın endişelerini pekiştirmektedir.

Amaca Aykırı Uygulamaların Somut Örnekleri: Tanıklıklar ve Mağduriyetler

Rezerv alanın asıl amacı güvenli konut üretmek olsa da, Hatay'da bu vaadin nasıl rant talanına dönüştüğünü gösteren sayısız örnek var; yetkililer, meşru bir gerekçe sunmadan mülklere el koyuyor, mağdurları borçlandırıyor ve hasarsız yapıları bile yok ediyor.

Örneğin, Elektrik Mahallesi sakinlerinin yaşadıkları Bakanlığın vaaadinin gerçekleşmediği gösteriyor. Rezerv alan gerekçesiyle eski konutlarının yıkıldığını, ancak yerine verilen dairelerin aile yapısına ve önceki yaşam koşullarına uygun olmadığını ifade ediyor. Özellikle kalabalık aileler için 2+1 dairelerin kullanışsız olduğu vurgulanıyor. Bir mahalle sakini durumu şu sözlerle özetliyor: “Yıllardır 3+1, geniş bir evde yaşıyorduk. Şimdi kura çekildi ve 2+1 daire çıktı. Metrekare neredeyse yarıya düştü. Bu bizim için açık bir mağduriyet.” (13.12.2025 Asi Gazetesi)

Antakya'nın Odabaşı Mahallesi'nde depremden iki yıl sonra hasarsız evlere tahliye tebligatı yağdı; insanlar evlerini terk etmeyince elektrik ve suları kesildi, yollar kapatıldı, polis zoruyla karot alınarak binalar kullanılamaz hale getirildi. Benzer bir sorun İskenderun'da yaşandı. Hatay'ın İskenderun ilçesi Şahin Tepesi Mahallesi'nde toplamda 46 ailenin yaşadığı üç bina, depremde 21 ay sonra rezerv alan ilan edildi. Bir mağdur isyanını şu şekilde dile getiriyor: “Bu mahallede bizim gibi fakir fukarayı oturtmak istemiyorlar benim anladığım kadarıyla. Mafyanın iş yerine çöktüğü gibi devlet de bizim evlerimize, tapulu dairelerimize çökmüş durumda” (14.11.2024 BirGün)

Başka bir örnek, zeytinlikler: Samandağ ve Kırıkhan'da binlerce ağaç, mahkeme kararı olmadan kesildi; sahiplerine “Size haber verecektik zaten” denilerek adate alay edildi, bedeller piyasa değerinin altında ödendi veya hiç ödenmedi.

Akevler Mahallesi'nde ise rezerv ilanına mahkeme yürütmeyi durdurma kararı verdi. Buna rağmen yetkililer baskıyı sürdürdü; bir aile, “Engellimiz, bebeğimiz var, elektriksiz bir aydır mücadele ediyoruz” diyerek direndi.

Konteynerden kurtulup bir konuta geçmek isteyen depremzede yurttaşlar, “Ne kadar borçlanacağım, nasıl ödeyeceğim?” sorularına yanıt bulamamaktadır. Çünkü, borcun detayları belirsiz, ödeme koşulları muğlak, süreç şeffaflıktan yoksun bir şekilde yürütülmektedir.

30 Aralık 2025 tarihinde Atatürk Parkı'nda yapılan basın açıklamasında konuşan yurttaşlar, kendilerine verilen konutların hem nitelik hem de metrekare açısından ciddi biçimde küçüldüğünü belirtirken, buna rağmen borç altına sokulmalarına tepki göstermiştir. Kültür Merkezi kavşağındaki binada dairesi bulunan bir depremzede, *“Bize 2+1 dediler ama salon-mutfak birleşik, toplamda 25 metrekarelik 2+0 bir daire çıktı. Eski evimle kıyaslanamayacak bir yer ama yine de borçlandırılıyor”* sözleriyle yaşadığı hak kaybını dile getirmiştir. Benzer şekilde, Gündüz Caddesi'nde merkezi konumda 3+1 dairesi olan bir başka yurttaş, daha küçük bir daire teklif edilip kabul etmediğinde *“İstersen TOKİ'den 3+1 verelim”* denildiğini, bunun da kent dışı ve borçlu bir yaşam anlamına geldiğini ifade etmiştir.

Borçlandırmanın yarattığı adaletsizlik, kura süreçleriyle birlikte daha da görünür hale gelmektedir. Üç çocuk annesi bir depremdede, kendisine 65 metrekarelik bir daire çıktığını belirterek, *“Bu eve sığmamız imkânsız. CİMER'e yazdım, ‘Kura şans işi, becayiş yapın’ cevabı aldım. Küçük eve mahkûm ediyoruz, üstüne bir de bunun borcunu ödememiz bekleniyor”* diyerek sürecin keyfiliğine dikkat çekmiştir. Uzun süre çadır kentte yaşadktan sonra farklı bölgelere savrulan bir başka depremdede ise, uzak ve niteliksiz bir konutu çaresizlikten kabul ettiğini, feragatname vererek mahallesine dönebilme umudunun da boşa çıktığını anlatarak, *“Hem yalnız kaldım hem de haklarımdan vazgeçtiğim halde yine arka cephede bir ev verildi”* demiştir. Bu tanıklıklar, depremdedeler sunulan konutların bir “hak iadesi” değil, küçülmüş yaşam alanları ve ağır borç yükleriyle yeni bir mağduriyet zinciri yarattığını açıkça göstermektedir.

Çalınan Huzur

Rezerv alan uygulaması, Hatay halkının sadece maddi varlığını değil, aynı zamanda günlük yaşam huzurunu ve güvenliğini de gasp etmiştir. *“Her an kepçe gelir”* korkusuyla, insanlar evlerinden, mahallelerinden bir adım bile uzaklaşmamaktadır. Gazi ve Çekmece gibi mahallelerde yaşayan vatandaşlar, evleri sağlam olmasına rağmen iki yıldır adeta bir şantiyenin içinde yaşamaktadır. Murat Harnupoğlu'nun ifadesiyle: *“Evimden çıkıp şuradan markete kadar gidemiyorum çünkü gidersem acaba kepçe gelip evimi kaldırır mı korkusunu yaşıyorum.”*

Hafriyat kamyonlarının mahalle içinden geçerek suyu patlatması, yolları harap etmesi ve çocukların güvenliğini tehlikeye atması; zaten depremlle sarsılmış olan bu yaşam alanlarını daha da yaşanılmaz kılmaktadır. Daha da kötüsü, rezerv alana itiraz ederek hukuki süreç başlatan vatandaşlar, *“yarın öbür gün elektriğinizi keseceğiz, suyunuzu keseceğiz”* gibi tehditlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu tehditler, Ercan Yıldırım'ın sözleriyle: *“Başımızı yastığa koyduğumuzda rahat uyuyamıyoruz”* gerçeğini yaratmaktadır. Vatandaşların evi yanlışlıkla yıkılırsa bile, yetkililerin *“yanlışlıkla kepçe değdi”* deyip işin içinden sıyrılacağı korkusu yaygındır. (Tanık ifadeleri 3 Şubat 2025 Evrensel)

Eylemler, Nöbetler ve Mücadele Sonuçları

Hatay halkı, bu hukuk dışı, keyfi uygulamalara karşı sessiz kalmadı; direniş, mahalle toplantılarından nöbetlere, imza kampanyalarından toplu eylemlere uzandı. Antakya'nın Akevler Mahallesi'nde aylarca süren mücadele, “Rezerve hayır!” sloganlarıyla sokaklara taşdı; Turunçlu'da nöbetler tutuldu, Odabaşı'nda hasarsız ev sahipleri bir araya gelip yıkımları engellemeye çalıştı. Defne'nin Çekmece Mahallesi'nde binlerce imza toplandı, yetkililere “*Muhatap bulamıyoruz*” diye haykırıldı. Bu eylemler, haftalık mahalle forumlarına dönüştü; depremzedeler, “*Mahallelerimizi sermayeye teslim etmeyeceğiz*” diyerek polise rağmen direndi. Turunçlu'da direnişle yıkımlar ertelendi, Akevler'de toplu dava yürütmeyi durdurdu. Numune mahallesi sakinleri toplantılar yaptı yürütmeyi durdurmak için davalar açtı. Akasya mahallesinde mahkeme kararları beklenirken, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü yetkililerinin mahalleyi ziyaret ederek sözler vermesi (rezerv alanda değilsiniz gibi), ancak tapu kayıtlarında **rezerv alan** bilgisinin kalmaya devam etmesi, süreci karmaşıktırmaktadır. Akasya Mahallesi'ndeki protesto eylemine polis şiddeti uygulanması ve gözaltılar yaşanması ise iktidarın halkın meşru itirazına tahammülsüzlüğünün somut bir göstergesidir.

Rezerv alan uygulamalarına karşı yürütülen mücadelede halkın talebi açıktır: “Yerinde dönüşüm”, sağlam evlere dokunulmaması ve başta mülkiyet olmak üzere haklarının korunması.

Davalar ve Beklenen Adalet

Tüm bu haksız ve hukuksuz uygulamalara karşı halkın mülkiyet hakkını savunmak için açılan davalar, Hatay'ı adliye koridorlarına taşıdı; binlerce bireysel ve toplu dava, Antakya, Defne, İskenderun ve Kırıkhan idare mahkemelerinde görülüyor.

Davalar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ilan edilen rezerv alan kararlarının iptali ve yürütmesinin durdurulması için açılıyor. Hukuki gerekçeler ise şu şekilde sıralanıyor: Mülkiyet hakkının Anayasaya aykırı şekilde gasp edilmesi. Rezerv alan ilanının kamu yararı ilkesine aykırılığı. İmar planlarının bilimsel, teknik ve hukuki verilere aykırı şekilde, katılsız olarak hazırlanması. Depremden etkilenmemiş yapıların dahi bütünlük bahanesiyle yıkılmak istenmesi.

Avukatlar, açılan davaların **bütün Türkiye'ye yayılacak bir uygulamanın emsalini teşkil edeceği** uyarısında bulunmaktadır. Hatay'daki bu hukuki mücadelenin başarıya ulaşması, mülksüzleştirme politikalarına karşı önemli bir emsal olacaktır. Ancak yargı sürecinin yavaş ilerlemesi, vatandaşların üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Evlerine her an polis gücüyle boşaltma tehditleri alan depremzedeler, mahkemenin sonuçlanmasını beklerken büyük bir çaresizlik yaşamaktadırlar. Az hasarlı ve güçlendirilmiş evlerin dahi yıkım ihalesine verilip, ekiplerin içeride eşyalar varken dahi yıkıma başlaması, kamu yönetiminin en hassas olması gereken yerde dahi hukuksuzlukta sınır tanımadığını göstermektedir.

Halkın hak arama mücadelesinde kazanımlar da elde edildi. Samandağ'da rezerv alanı iptali, Odabaşı'nda yürütme durdurma kararı çıktı; Ekin Apartmanı gibi örneklerde yıkımlar dava sürerken durduruldu. Danıştay, bazı kararları bozdu ve “kamulaştırma bedeli ödenmeden el koyma hukuksuz” dedi. Çoğu dava devam ediyor.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'daki rezerv alan uygulamaları, iktidarın Afet Yönetimi adı altında yürüttüğü, ancak özünde mülksüzleştirme ve rant projesi olan bir politikayı işaret etmektedir. Sağlam evlerin yıkılması, depremzedelerin borçlandırılması, kültürel dokunun tahrip edilmesi ve yargı süreçlerinin hiçe sayılması; bu politikanın temel izleridir. Hatay halkının, bu karanlık tablo karşısındaki mücadelesi, sadece birkaç mahal- lenin kaderini değil, Türkiye'nin kentsel dönüşüm geleceğini ve afet sonrası imar politikalarının insaniyet zeminini belirleyecektir. Hatay'ın ruhu, ne kepçelerin gü- rültüsüyle ne de zorla boşaltma tebligatlarıyla susturulabilecektir. Kent, direnişle ve adalet talebiyle yeniden ayağa kalkacaktır.

Hatay'ın çığılgı, sadece bir kentin değil, mülkiyet hakkı ve insanca yaşam mücade- lesi veren tüm yurttaşların çığılgıdır: “Yerinde dönüşüm” esas alınmalı, sağlam ve az hasarlı yapılar yıkılmamalı, rezerv alan uygulamaları şeffaf olmalı, başta mül- kiyet hakkı olmak üzere haklarının korunmalı, kültürel doku yok edilmemeli, halk borç yüküyle ezilmemeli...

Üçüncü yılda Hatay, enkazdan kalkamayan bir şehir; ama bu, doğanın değil, ikti- darın ihmalıyla büyüyen bir trajedi. Vaatler boş, eylemler yetersiz;

Hatay'da barınma, artık bir “afet sonrası geçici sorun” değil; devletin planlama ve denetim kapasitesinin çöküşünü simgeleyen kalıcı bir yaraya dönüşmüş durumda.

Üç yılın sonunda hâlâ on binlerce insan konteynerde yaşıyorsa, bu durum doğal afetin değil, kamusal ihmalkârlığın sonucudur. Toplumun en temel hakkı olan el- verişli bir konuta erişim, “sadaka”, “bağış” ya da “lütuf” gibi sunulamaz. Ücretsiz, ulaşılabilir ve sağlıklı konut, evrensel bir haktır – Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi'nin 25. maddesi gibi, her insanın elverişli bir konuta erişim güvence- sini emreder. Hataylılar bunu hak ediyor; konteynerlerde değil, güvenli yuvalarda.

Barınma politikaları, bir halkın yeniden yaşam kurma hakkını temsil eder – Hatay halkına bu hak hâlâ tanınmamıştır.

Tüm bu karamsar tabloya rağmen Hatay'dan gelen haberler heyecan veriyor. Da- yanışma güçlü, direniş ve yeniden ayağa kalkma iradesi devam ediyor; çünkü bu şehir, unutulmayı reddediyor. Gelecek, tozlu sokaklarda değil, yeniden inşa edil- miş umutlarda yatıyor.

-6-

SAĞLIK

Hatay, depremde sadece binalarını değil, bir toplumun can damarı olan kamusal sağlık altyapısını da kaybetmiştir. Depremde sağlık altyapısının gördüğü hasar ve geçen zamanda hasarın giderilmesine ilişkin yeterli yatırım yapılmaması nedeniyle Hatay'da yurttaşlar yaşam hakkının bütünleyicisi olan sağlık hizmetine erişimden mahrum kalmakta ve ağır bir hak ihlali yaşamaktadır.

Oysa sağlık, doğuştan gelen, kimsenin ekonomik veya sosyal gücüne bağlı olmayan, parasız ve kamusal bir hizmettir; sunulması ise devletin en asli ve vicdani sorumluluğudur. Ancak Hatay'da üç yıldır yaşananlar, bu temel hakkın nasıl acımasızca göz ardı edildiğinin, siyasi bir tercihe nasıl kurban edildiğinin kanıtıdır. Halkın çılgığı, yetkililerin sağır olduğu bir duvara çarpmaya devam etmektedir.

Sağlık Altyapısındaki Yıkım ve Kronikleşen Hizmet Krizi

Deprem, Hatay'ın sağlık sistemindeki çürümüşlüğü gözler önüne sermiştir. Hatay, enkazların altında 63 hekim ve 245 sağlık emekçisiyle birlikte, binlerce yurttaşını kaybetmiştir.

Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Çöküşü: Deprem öncesindeki 196 Aile Sağlığı Merkezi'nden (ASM) 56'si yıkılmış veya kullanılamaz hale gelmiştir. Özellikle Antakya'da 44 ASM'den 28'inin tamamen yok olması, birinci basamak hizmetleri durma noktasına getirmiştir. Yalnızca 3 yeni ASM yapıldı. 196 ASM'nin 80'i konteynerde hizmet veriyor. İlde toplam 250 aile hekimi konteynerde görev yapıyor.

**

2025 başı itibarıyla TTB, Hatay Tabip Odası ve bağımsız sağlık platformlarının raporları, bölgedeki krizin derinleştiğini ortaya koymaktadır. Bu veriler, yetkililerin sorumsuzluğunun bedelini en ağır şekilde yurttaşların ödediğini göstermektedir:

Yenidoğan ve Anne Sağlığı Krizi: Hatay'da her 1000 canlı doğumdan 20 bebek ölmektedir. Bu oran, Türkiye ortalamasının tam iki katıdır. Üniversite hastanesinde yenidoğan yoğun bakım ünitesinin olmaması, riskli doğumları sınırlı imkanlara sahip merkezlere yönlendirerek ölümlere zemin hazırlamaktadır. Konteyner kentlerde yaşayan hamile kadınlar, yenidoğan yoğun bakım ünitesi eksikliği ve kadın doğum servislerindeki aşırı yük nedeniyle, riskli doğum yapma korkusuyla yaşamaktadır. Birçok kadın, doğum için il dışındaki akrabalarının yanına gitmekte, bu da aile bütünlüğünü parçalamaktadır. Konteynerde yaşayan hamile bir kadının,

sahadaki arkadaşlarımıza söylediği sözler yaşanan trajediyi özetlemektedir: “Burada doğan bebeğin ölme riski, başka bir ilde doğan bebeğin iki katı”

Kanser Hastalarının Çilesi: Antakya’da yaşayan ve kemoterapi görmesi gereken bir kanser hastası, tedavisi için gerekli cihazların Hatay’da olmaması ya da mevcut cihazların aşırı yoğunluk nedeniyle randevu alamaması yüzünden, ailesiyle birlikte çevre illere (Adana, Mersin) gitmek zorunda kalmaktadır. Hem ekonomik yük hem de zaten kırılğan olan sağlık durumu üzerindeki sosyal-psikolojik baskı, bu durumu bir işkenceye çevirmektedir.

Tehlikeli Aşılama Düşüşleri: Çocukluk çağı aşı oranlarında, özellikle Kızamık-Kabakulak-Kızamıkçık (KKK) aşılama oranlarında %40’lar düzeyinde düşüşler tespit edilmiştir. Bu tehlikeli gerileme, bölgeyi salgın hastalık riskine karşı savunmasız bırakmıştır.

Su ve Sanitasyon Sorunları: Konteyner kentlerdeki yetersiz sanitasyon (hijyen için gerekli olan koşulların sağlanması ve korunması) ve klorlama eksiklikleri, bulaşıcı hastalıkların (ishal, dizanteri vb.) yayılma riskini sürekli yüksek tutmaktadır.

Hekim ve Kadro Krizi: Hatay’da sağlık altyapısının gördüğü hasarın geçen zamanda giderilmemesi nedeniyle fiziki ve teknik altyapı sadece ileri tetkik ve tedavilerin değil günlük rutin polikliniklerin dahi sürdürülmesini engeller durumdadır. Depremdeki konut yıkımı sadece şehirde yaşayanlar için değil şehirde çalışan tüm kamu görevlileri için barınma sorunu oluşturmaktadır. Hekimler ve diğer sağlık çalışanlarının barınma ihtiyaçlarını karşılayacak lojman gibi geçici barınma olanakları yaratılmaması hizmetin devamlılığı önünde engel oluşturmaktadır.

Bu nedenlerin de etkisiyle mecburi hizmet döneminde Hatay’da görevlendirilen hekimlerin göreve başlamadığı veya başlayanların sürenin tamamlanmasıyla Hatay’dan ayrıldığı ifade edilmektedir. Hatay Tabip Odası’nın 2025 verilerine göre; son 6 ayda atanan 80 uzman hekimden bir kısmı göreve hiç başlamamış, başlayanlar ise kısa sürede ayrılmıştır. Hekimler ve sağlık çalışanları için bir tür “mağduriyet bölgesi” veya sadece mecburi hizmet döneminde görev yapılabilecek bir bölge durumundaki Hatay’ın sağlık hizmeti altyapısının hizmeti sunacak kişilerin zorunlu ihtiyaçları ve mali özlük hakları da gözetilerek yeniden inşası zorunludur.

Hatay’daki sağlık krizi, 2025 verileri ışığında bir felaket yönetimi başarısızlığıdır. Halk sağlığı, siyasi hesapların ve ihmalkarlığın gölgesinde kalmıştır. Yetkililer, halka verdikleri sözleri tutmakta, yıkılanı aslına uygun ve güvenli bir şekilde yerine koymakta hukuken ve vicdanen yükümlüdürler.

Acil Olarak Atılması Gereken Adımlar:

Yıkılan hastanelerin hızla, güvenli ve tam kapasiteyle inşa edilmesi.

Hatay’da görev yapan hekimler ve diğer sağlık çalışanları açısından ek ödeme kat-

sayılarının yükseltilerek, mecburi hizmet süresi bakımından ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyinin somut duruma göre güncellenerek kapsamlı değerlendirmeyle düzenleme yapılmalıdır.

Aşılama ve anne-çocuk sağlığı hizmetlerine yönelik acil müdahale programları başlatılması.

Yıkılan sağlık yapılarıyla ilgili davaların hızlandırılması ve sorumluların yüksek düzeyde olsa bile yargı önüne çıkarılması.

Hatay'da Üst Solunum Yolu Hastalıkları: Halk Sağlığı Krizine Doğru

Hatay, yaşadığı tüm problemlerin yanında, ayrıca solunum sorunlarıyla bir halk sağlığı krizinin ortasında. Deprem yarattığı yıkımın ardından kent, toz kirliliği, kalabalık yaşam alanları, hijyen eksikliği ve yetersiz sağlık altyapısı nedeniyle artan üst solunum yolu hastalıkları (ÜSYH) ile mücadele ediyor. 2025 verileri; bölgedeki hava kalitesinin hâlâ Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sınırlarının çok üzerinde seyrettiğini, solunum hastalıklarında ise kalıcı bir artış eğilimi olduğunu gösteriyor.

Artan Toz, Artan Hastalık

Bağımsız kurumların son bir yıllık ölçümleri, Hatay'daki hava kirliliğinin olağanüstü seviyelere ulaştığını ortaya koyuyor. TTB-SES 2. Yıl Raporu'na (Şubat 2025) göre Antakya'da PM2.5 ortalaması 41,5 µg/m³'e yükseldi — bu, DSÖ'nün 24 saatlik sınırının yaklaşık üç katı. 19 gün boyunca sınır aşıldı ve bu dönemde ÜSYH vakaları %40-47 oranında arttı.

Temiz Hava Hakkı Platformu'nun (THHP) “Kara Rapor 2025” verileri, Hatay'ı Türkiye'nin en kirli illeri arasında gösteriyor. 2024 boyunca PM2.5'e bağlı erken ölüm sayısının ülke genelinde 62 bini bulduğu, Hatay'da ise solunum yolu enfeksiyonu riskinin %30'a yakın arttığı belirtiliyor. Bu bulgular, Sağlık Bakanlığı'nın “Haftalık Solunum Yolu Virüsleri” raporlarında yer alan genel artış trendiyle örtüşmekle birlikte, bakanlığın il düzeyinde ayrıntı paylaşmaması nedeniyle bölgesel tablo büyük oranda bağımsız gözlemlerle izleniyor. TTB'ye göre 2025 başında Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde ÜSYH nedeniyle yatış süresi ortalama %50 uzadı. Çocuklarda astım ve bronşit vakaları iki katına çıkarken acil başvurular %40 yükselmiş, yetişkinlerde kronik bronşit ve KOAH semptomları ağırlaşmıştır. Bu veriler, deprem sonrası toz maruziyetinin kalıcı etkisini gösteriyor; uzun vadede pnömokonyoz, akciğer kanseri ve mezotelyoma riski 5-15 yıl sonra çok ciddi bir artış gösterebilir.

Halk Sağlığını Tehdit Eden Koşullar

Toz kirliliği ve enkaz kaldırma yönetimindeki ihmaller krizin temel nedenleri arasında. Moloz taşıma sırasında sulama yapılmaması, brandasız kamyon trafiği ve kontrolsüz beton santrali (26 yeni beton santralinin (ÇED'siz onaylı) emisyonları) faaliyetleri Hatay'ı sürekli bir toz bulutuna çevirmiş durumda. THHP'nin 2025 ra-

poruna göre, hava kirliliğinin %80'i inşaat kaynaklıdır; bu, bebekler, çocuklar, gebeler ve yaşlılar gibi risk gruplarını %60 oranında etkilemektedir. Hatay'da erken ölümler %15 artmıştır. TTB ve THHP raporlarında bu durum açıkça “yönetimsel sorumsuzluk” olarak tanımlanıyor. Bunun yanı sıra, konteyner kentlerde (21 m²'de aşırı yoğunluk) süren kalabalık yaşam koşulları, yetersiz havalandırma, temiz su eksikliği ve sınırlı sağlık hizmetleri, virüs ve bakterilerin kolay yayılmasına neden oluyor. Deprem sonrası travma ve kronik stres, bağışıklık sistemini zayıflatıyor; bu da enfeksiyonların uzamasına ve kronikleşmesine yol açıyor. Sağlık çalışanları, özellikle çocuklar, yaşlılar ve kronik hastalar arasında artan başvuruların, **“salgın eşliğinde bir halk sağlığı krizi”** oluşturduğunu ifade ediyor. Önceki dönem TTB Merkez Konsey Başkanı olan Prof. Şebnem Korur Fincancı bu tabloyu “toz ve rantın birleştiği sosyal bir cinayet” olarak tanımlıyor.

Yetkililerin Duyarsızlığı ve Şeffaflık Eksikliği

Raporlarda öne çıkan ortak eleştiri, merkezi ve yerel yönetimlerin sorumluluk almaktan kaçınmasıdır. “Binaların Yıkılması Yönetmeliği” toz kontrolü için sulama ve brandalama zorunluluğu getiriyor, ancak Hatay'da bu kurallar sistematik olarak ihlal ediliyor. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı beton santrallerine gerekli denetimleri uygulamıyor; Sağlık Bakanlığı ise yerel enfeksiyon verilerini kamuoyuyla paylaşmıyor. Sağlık meslek örgütlerinin çağrılarına rağmen, risk gruplarına yönelik FFP2/FFP3 maske dağıtımı, halk sağlığı bilgilendirmesi ve hava kalitesi izleme istasyonları kurulumu hâlâ yetersiz. Bu ihmaller, halkın nefes alma hakkının sistematik biçimde ihlal edilmesi anlamına geliyor. Yöneticilerin sessizliği, bilimsel uyarıların ve saha raporlarının yıllardır görmezden gelindiğini; afetin sağlık boyutunun ‘normalleştirildiğini’ gösteriyor.

Hatay halkının ‘nefes alma hakkı’nı yeniden hatırlatıyoruz. Depremi fiziksel enkazı kaldırılabilir; fakat ihmalin ve duyarsızlığın yarattığı görünmez enkaz, yıllarca sürecektir hastalıkların temelini atmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'da 2025 itibarıyla üst solunum yolu hastalıkları, geçici bir salgın değil, kalıcı bir halk sağlığı krizine dönüşmüştür. Toz kirliliği, yıkım yönetimindeki denetimsizlik, kalabalık barınma koşulları ve resmi verilerin gizlenmesi, halkın yaşam hakkını tehdit etmektedir. Sağlık bir ayrıcalık değil, anayasal bir haktır; bu hakkın korunması için yetkililerin sorumluluk alması zorunludur.

Sağlık örgütlerinin 2025 raporları, acil müdahale için yol haritası niteliğindedir:

Enkaz kaldırma ve moloz taşımada DSÖ standartlarına uyulmalı, branda ve sulama zorunluluğu getirilmeli.

Hava kirliliği verileri günlük olarak açıklanmalı; PM2.5 izleme istasyonları artırılmalı.

- **HATAY DEPREM RAPORU 2026 BİR AFET, BİR YÖNETİM KRİZİ**

Ücretsiz maske ve solunum aşı kampanyaları başlatılmalı.

Barınma alanlarında hijyen, temiz su ve havalandırma standartları yükseltilmeli.

Yerel sağlık birimleri güçlendirilmeli, psikososyal destek yaygınlaştırılmalı.

-7-

YIKILAN HASTANELER: SOSYAL CİNAYETLERİN ANATOMİSİ

6 Şubat depremleri, Hatay'da sadece binaları değil, devlete olan güveni de yerle bir etti. En kutsal addedilen, yaşamın son kalesi olması gereken hastanelerin acımasızca çöküşü, bir doğal afetin ötesinde, göz göre göre gelen bir ihmal ve vurdumduymazlığın trajedisi, bir sosyal cinayet, olarak tarihe kazındı.

Sosyal Cinayet

Önlenebilir nedenlerle engellenmeyen her ölüm, bir kaza değil, doğrudan bir sosyal cinayettir. Denetim yapılmadığı, gerekli önlemler alınmadığı ve riskler bilindiği hâlde müdahale edilmediği için yaşanan her can kaybı, kamunun ve idarecilerin sorumluluğunu ortaya koyar. Devlet, yurttaşlarının yaşam hakkını korumakla yükümlüdür; bu sorumluluk yalnızca sokakta değil, şantiyede, fabrikada, maden ocağında, öğrenci yurdunda, bir turizm tesisinde ya da hastanede de geçerlidir. Güvenli çalışma ve yaşam koşullarını sağlamak, düzenlemek ve sürekli denetlemek kamunun asli görevidir.

Sosyal cinayet kavramı, kamu hizmetinin ya da kamusal denetimin; özelleştirme, maliyet düşürme veya piyasa koşullarına uyum gerekçesiyle eksik ya da kötü yerine getirilmesi sonucu meydana gelen ölümleri tanımlar. Eğer bir olay, doğru planlama ve etkili denetim mekanizmaları kurularak önlenebilecek nitelikteyse ve buna rağmen ölüm yaşanmışsa, ortada bir ihmal değil, sistematik bir sorumluluk zinciri vardır. Bu zincirin her halkası, yaşam hakkının bilinçli biçimde riske atıldığını gösterir. İşte bu yüzden aşağıda örneklerini verdiğimiz iki hastanede yaşanan ölümler birer sosyal cinayettir.

**

Hatay'da birçok devlet ve özel hastane, sarsıntılara dayanamayarak ya tamamen yıkıldı ya da ağır hasar alarak kullanılamaz hale geldi. Bu yıkımın sembollerinden biri, içerisinde Yoğun Bakım ünitelerinin bulunduğu İskenderun Devlet Hastanesi Eski SSK binasının A Bloku'ydu. Bir diğer acı odak ise Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ek Hizmet Binası oldu.

Ne yazık ki, bu binaların enkazı yüzlerce hastanın, yeni doğan bebeğin, hekimin ve sağlık çalışanının mezarı oldu. Resmi makamlarca kesin ve net bir sayı paylaşılmamış olsa da, haber kaynakları ve soruşturma dosyaları, yalnızca İskenderun Devlet Hastanesi A Blok'ta yaklaşık 80 kişinin, Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ek Binası'nda ise 72 kişinin hayatını kaybettiğini işaret ediyor. Bu kayıplar, sadece

birer sayı değil; bir ihmalin ve görev bilincini yitirmişliğin ağır bedelidir. Bölgede toplamda 245 sağlık emekçisinin hayatını kaybettiği de belirtilmiştir.

Aşağıda belirttiğimiz (Hatay Eğitim ve İskenderun eski SSK) hastanelerin depreme dayanıksız olduğu, felaketten, yıllar önce yetkililerin masasına konulan resmi raporlarla biliniyordu. Buna rağmen hiçbir önlem almadılar.

Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi Davası

Bu dava adaletin tecellisinde büyük bir gecikmeyi, bürokratik vurdumduymazlığın ve siyasi çıkarların insan hayatının önüne geçirilmesinin utanç verici bir örneğidir.

Hastanenin Ek Hizmet Binası'nın çökmesi sonucu 68 ila 72 kişinin hayatını kaybetmesiyle ilgili dava, depremden 1006 gün sonra (Kasım 2025 itibarıyla) nihayet ilk duruşmayla resmen başladı.

Binanın depreme karşı dayanıklılık ve güçlendirme projesi için 2011 yılında ihale yapılmış olması, tehlikenin resmen tespit edildiği en erken tarih olarak kayıtlara geçmiştir. Bu tarihten 6 Şubat 2023'e kadar geçen 12 yıl boyunca, binayı güçlendirmek için hiçbir şey yapılmamış olması, siyasi ve idari makamların ağır bir görev ihmalidir. Eski Başhekim Yunus Doğramacı'nın, binanın dayanıksızlığı ve yeni bina gerekliliği konusunda yetkililere beş kez yazılı bildirimde bulunduğu biliniyor. Bu ısrarlı uyarılar, yetkili makamların bilgisiz değil, bilerek hareket ettiklerinin en somut kanıtıdır.

Dönemin İl Sağlık Müdürü Mustafa Hambolat'ın, Başhekim Doğramacı'ya verdiği iddia edilen; *“Tepki çeker. Burada esnaf var. Siyasetçiler var. Kapatırsak sıkıntı olur”* yanıtı, bu trajedinin özeti niteliğindedir. Bu ifade, can güvenliğinin ve meslek etiğinin, esnaf tepkisinden ve siyasi kaygılardan daha değersiz görüldüğünü kanıtlamaktadır. Bir kamu yöneticisinin, yüzlerce insanın hayatını riske atacak bir kararı, sadece günü kurtarmak ve ‘siyasi huzur’u bozmamak adına alması, görev bilincinin en derin biçimde yozlaşmasının göstergesidir.

İl Sağlık Müdürü Mustafa Hambolat (ısrarlı yazışmalar sonucunda) durumu Sağlık Bakanlığı'na bildirmesine rağmen, gelen yanıtın ‘ödenek olmadığı’ yönünde olması, sorumluluğun sadece yerel bürokratlarda olmadığını ortaya koymaktadır. Hastaneler, bir ülkenin en kritik altyapı yatırımlarıdır. *“Ödenek yok”* bahanesiyle, dayanıksız ve tehlikeli olduğu defalarca raporlanmış bir binanın ısrarla kullanıma devam etmek; 72 insanın ölmesine neden olmuştur.

Dönemin İl Sağlık Müdürü Mustafa Hambolat, halen Ankara Atatürk Sanatoryum Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Başhekim Yardımcısı olarak görev yapıyor.

İskenderun Devlet Hastanesi A Bloku Davası

İskenderun Devlet Hastanesi'nin ‘depreme dayanıksız’ olduğu 11 yıl boyunca bilinmesine rağmen boşaltılmaması, Hatay'daki sağlık sisteminin siyasi iktidar tara-

findan nasıl bir ihmal sarmalına terk edildiğinin somut kanıtıdır. Deprem, sadece binaları değil, kamu hizmetindeki çürümüşlüğü de yıkmıştır. Sağlık Bakanlığı, raporlara rağmen gerekli tedbirleri almayarak, yurttaşlarının hayatını bile bile tehlikeye atmıştır. Bu durum, görevi ihmalden öte, kasten değilse olası kastla insanları öldürmedir. En acısı, bu enkazın altında kalan 80'e yakın canın büyük bir kısmının, yaşam mücadelesi veren yoğun bakım hastaları ve onlara can vermeye çalışan sağlık çalışanları olmasıdır. Hastane, umut ve şifa mekânı olmaktan çıkıp, hastaların ve sağlık çalışanlarının bile bile ölüme terk edildiği bir tabuta dönüşmüştür. 1970'lerde inşa edilen ve depremde mezarlığa dönen bu eski SSK binası için, felaketten tam 11 yıl önce, 2012'de, resmi bir “dayanısızlık” raporu düzenlenmiştir. Bu rapor, devletin ilgili makamlarına sunulmuş, çözüm olarak “yıkım veya güçlendirme” emri vermiştir. Ancak, acı bir hakikatle yüzleşiyoruz: Ne yıkıldı ne de güçlendirildi. Hastane yönetimi, 2018'de dahi bu ölümcül bloğu kullanmaya devam etmiş, adeta “Ölüm burada bekliyor, buyurun” demiştir. TMMOB Mimarlar Odası'nın ön raporu, zayıf kolonlar ve yetersiz temel gibi yapısal kusurların yıllardır göz ardı edildiğini acımasızca ortaya koymaktadır. Bu, bir ihmal değil, göz göre göre işlenmiş bir cinayettir!

Facianın kökleri, yalnızca yönetim zaafına değil, aynı zamanda inşaat aşamasındaki hırsızlığa ve rant düzenine uzanmaktadır. Müteahhit firmaların standart dışı, düşük kaliteli beton ve yetersiz demir donatı kullanarak hayatları hiçe saydığı netleşmiştir. Deprem anında dahi, hayati önem taşıyan jeneratörün arızalanması ve elektrik kesintisinin solunum cihazlarını durdurarak ek ölümlere yol açması, bu kurumsal çürümüşlüğün en çarpıcı kanıtıdır.

İskenderun Devlet Hastanesi A Bloğu'nun 80'e yakın insanın mezarı olmasıyla sonuçlanan faciasının ardından başlatılan ceza soruşturması, adeta vicdanların beklentisi ile bürokratik engeller arasında sıkışıp kalmıştır. Depremin üzerinden üç yıl geçmesine rağmen, bu trajedinin sorumlularının tam anlamıyla adalete hesap vermesi yönündeki toplumsal talep, yargı sürecinin yavaş ve kısıtlı adımlarıyla engellenmektedir.

Soruşturma kapsamında, yıkılan bloğun inşasından sorumlu olan müteahhit (A.Ö.) ve fenni mesul (S.T.) hakkında yakalama kararları çıkartılmıştır. Ancak, haklarında yakalama kararı çıkan bu isimler, basına yansıyan haberlere göre, yıkılan A Bloğu'nu kendilerinin değil, ayakta kalan başka bir bloğu yaptıklarını iddia etmişlerdir. Bu durum, yargılamanın henüz en baştaki “**binayı kim yaptı?**” sorusuna bile tam bir açıklık getiremediğini göstermektedir.

Hekim Birlikleri ve mağdur aileler, facianın hemen ardından Başsavcılığa yaptıkları suç duyurularında, sorumluluğu bulunan tüm kamu görevlileri hakkında “kasten öldürme” ve “kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi” gibi en ağır suçlardan işlem yapılmasını talep etmiştir.

Bu tarz davalarda soruşturmanın kamu görevlileri kısmının genellikle uzun bir “ön inceleme” ve “soruşturma izni” süreci içinde kaldığını biliyoruz. Devlet memurları hakkındaki soruşturmalar, yargısal değil, idari izin mekanizmalarına takılıyor. Hâlâ ‘belirsizlik içinde’ olan dosya; sorumluların adeta korunup kollandığı bir labirente dönüşmüş durumda.

Hesap Sorulamayan İhmal Zinciri: Hukuki Mücadele

Deprem sonrasında İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığı ve Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yıkılan hastanelerle ilgili resen soruşturmalar başlatıldı. Ancak, bu soruşturmaların seyri ve adaletin tecellisi, mağdur ailelerin acısını dindirmekten çok, bürokratik engellere takılan bir hukuki mücadeleye dönüştü.

Yıkılan sadece beton yığınları değil, aynı zamanda devletin vatandaşının canını koruma yükümlülüğüne olan inançtır. Yıllar öncesinden bilinen riskleri hiçe sayan, gerekli ödeneği ‘yok’ bahanesiyle esirgeyen ve en sonunda yaşanan yıkımın ardından dahi sorumlular hakkında soruşturma izni vermekte ayak sürüyen bir resmiyet tablosu çizilmiştir.

Deprem değil, ihmal öldürmüştür. Uyarıları görmezden gelen, raporları çekmeceye kilitleyen ve en nihayetinde bu büyük can kaybına yol açanların, makamların koruyucu zırhı arkasına sığınmaya çalıştığı görülmektedir. Adaletin tecelli etmesi için, yalnızca müteahhitlerinin değil, bu faciaya hizmet binalarını bilerek açık tutarak göz yuman, ödenekleri esirgeyen ve en üst düzeyde sorumluluk taşıyan tüm yetkililerin yargı önünde hesap vermesi şarttır. Mağdur ailelerin feryadı, bürokratik duvarları aşarak, toplumsal hafızamızda hesap sorma bilincini diri tutacaktır.

-8-

EĞİTİM

Hatay'da bir çocuk sabah uyandığında okuluna değil, bir konteynere gidiyor. Kalemینی soğuk bir masanın üzerine koyarken, belki de en çok sessizliği öğreniyor. Çünkü bu şehirde eğitim hâlâ yeniden inşa edilmeyi bekliyor. Yıkılmış binaların gölgesinde, öğretmenler belirsizlikle mücadele ediyor; ailelerse çocuklarının geleceği için kaygıyla bekliyor. Her yeni ders yılı, eski acıların yeniden sayıldığı bir başlangıca dönüşüyor. Eğitim, Hataylı çocuklar için yalnızca ders değil, hayata tutunmanın bir yolu. Ancak söz verilen okulların temelleri atılamamış, atılanlar yarım kalmış, konteynerler geçici olmaktan çıkıp kader haline gelmiştir. “Normalleşme” deniyor; ama bu şehirde hiçbir şey normal değildir.

Eğitim Altyapısında Süregelen Yıkım

Depremın üzerinden üç yıl geçmiş olmasına rağmen Hatay'da eğitim hâlâ enkazın altında nefes almaya çalışıyor. Resmî verilere göre kentte 181 yeni okul tamamlanmış, 145 okulda güçlendirme, 768 okulda onarım yapılmış, 86 okulun projesi sürmektedir. Ancak bu tabloya rağmen hâlâ 18 okul ikili öğretim yapmak zorunda, kimi bölgelerde iki ya da üç okul aynı binayı paylaşmaktadır.

Depremde 210 eğitim kurumu tamamen kullanılamaz hale gelmiş, buna karşın yapılan yeni okul sayısı kaybın çok gerisinde kalmıştır. Sahadaki gözlemler, birçok ‘yeni okul’un aslında konteyner ya da geçici yapılardan ibaret olduğunu ortaya koymaktadır. Bu koşullarda eğitim almak zorunda kalan on binlerce çocuk, sağlıklı, soğuk, kalabalık ortamlarda öğrenim görmektedir.

Yaklaşık 150-200 bin kişi hâlâ konteyner kentlerde, 80 bin öğrenci ise konteyner sınıflarda yaşam ve eğitim mücadelesi vermektedir. Antakya'da 25'ten fazla okul hâlâ konteynerde eğitim veriyor. Bu geçici yapılar, ısı yalıtımı, hijyen, su, elektrik ve sosyal alan eksiklikleriyle, artık geçici değil kalıcı bir gerçeğe dönüşmüştür.

Altyapı ve Yaşam Koşullarındaki Eksiklikler

Depremın ardından teslim edilen konutların yalnızca üçte biri tamamlanabilmiş; kalanlarında yol, su, elektrik, kanalizasyon ve temizlik altyapısı eksiktir. Bu nedenle, eğitimin yeniden inşası yalnızca okul binalarının yapımı değil, aynı zamanda yaşamın bütün bileşenleriyle yeniden kurulması gereken bir meseledir.

Hatay genelinde 1350 eğitim kurumu bulunmasına karşın yalnızca 300 kadrolu yardımcı hizmetli görev yapmaktadır. Temizlik ve bakım işleri, Toplum Yararına

Program (TYP) kapsamında 6 aylık sözleşmelerle çalışan geçici işçilerce yürütülmektedir. Ağır iş yükü ve düşük ücret nedeniyle işe başlayan 700 kişinin büyük kısmı ilk haftalarda işi bırakmış; okullar hijyen açısından kaderine terk edilmiştir. Bu boşluk, kimi okullarda velilerden yasadışı olmasına rağmen “bağış” ya da “kayıt ücreti” adı altında para toplanarak kapatılmaya çalışılmış, devletin asli sorumluluğu yoksullaşan halkın omuzlarına yüklenmiştir. (Veriler: Eğitim-Sen 2025-2026 Deprem Bölgesi Eğitim Raporu)

Eğitimde Eşitsizlik, Sağlık ve Beslenme Sorunları

Deprem bölgesinde öğrencilerin en temel ihtiyacı olan beslenme sorunu hâlâ çözülememiştir. Ücretsiz okul yemeği yalnızca taşınmalı eğitim ve okul öncesi öğrencilerle sınırlıdır. Oysa binlerce çocuk açlık ve yoksulluk sınırının altındaki ailelerin çocuklarıdır. Pek çok okulda temiz içme suyu yoktur; bazılarına tankerle su taşınmakta, bazı öğrenciler musluk suyunu içmek zorunda kalmaktadır. Bu durum yalnızca bir eğitim değil, aynı zamanda ciddi bir sağlık krizidir.

Eğitimin Kamusal Niteliği ve Politik Müdahaleler

TOKİ eliyle yürütülen “yeniden inşa” sürecinde, eğitim ihtiyacı çoğu zaman geriplanda kalmıştır. Bazı mahallelerde okul ihtiyacı olmasına rağmen yeni okul yapılmazken, mevcut binalar kaymakamlık ya da emniyet müdürlüğü gibi kurumlara tahsis edilmiştir. Örneğin Defne’deki Selim Nevzat Şahin Anadolu Lisesi hala İl Emniyet Müdürlüğü tarafından kullanılmaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca eğitimin ihmal edilmesi değil, aynı zamanda kentin demografik yapısını değiştirmeye dönük politik bir tercih olarak değerlendirilmektedir.

Okul çevreleri hâlâ birer şantiye alanıdır: ağır kamyon trafiği, açıkta kalan kanalizasyon hatları, asfaltlanmamış yollar ve tozla kaplı sokaklar arasında öğrenciler eğitim görmeye çalışmaktadır. Çocuklar için güvenli, sağlıklı bir eğitim ortamı hâlâ sağlanamamıştır.

Öğretmenler, Psikososyal Destek ve Kamusal Sorumluluk

Deprem yarattığı travma yalnızca binaları değil, insanları da yıkmıştır. Öğretmenler barınma, ulaşım ve geçim sıkıntısıyla mücadele ederken, öğrenciler travmalarını sınıf duvarlarının ardına sığdırmaya çalışmaktadır. Okullarda yeterli sayıda psikolojik danışman ve rehber öğretmen bulunmamakta; bu da travma sonrası iyileşme sürecini sekteye uğratmaktadır. Sendikalar ve demokratik kitle örgütleri (DKÖ), kalıcı kadrolu psikososyal destek birimlerinin kurulmasını, her okula uzman ataması yapılmasını ısrarla talep etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Depreme dayanıklı kalıcı okul binaları bir an önce inşa edilmeli, konteyner yapılar tamamen tasfiye edilmelidir.

Eğitim için özel bir afet sonrası bütçe ayrılmalı; süreçler sendikalar, meslek odaları ve yerel yönetimlerin denetimine açık yürütülmelidir.

Öğretmenlere barınma desteği sağlanmalı; kalıcı lojmanlar ve yaşam maliyeti yardımlarıyla kadro istikrarı güvence altına alınmalıdır.

Her okulda psikososyal destek birimleri oluşturulmalı, travma eğitimi almış uzmanlar istihdam edilmelidir.

Ücretsiz yemek, hijyen ve ulaşım hizmetleri, bölgedeki tüm öğrencileri kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

Eğitimde şeffaflık sağlanmalı, kamu kaynaklarının kullanımı toplumun denetimine açılmalıdır.

Hatay'da eğitim, bir lütuf değil; yeniden ayağa kaldırılması gereken bir yaşam hakkıdır. Depremi üzerinden geçen üç yılda, betonlar kurumuş ama yüreklerdeki acı kurumamıştır. Çocuklar hâlâ konteynerlerde ders çalışıyor, öğretmenler hâlâ umutla kalıcı binaları bekliyor. Eğer bu ülke, geleceğini gerçekten inşa etmek istiyorsa, temeli, okul duvarlarına değil, adalete, bilime ve kamusal sorumluluğa atmalıdır. Çünkü bir ülke, çocuklarının aldığı nefes kadar güçlüdür.

-9-

KADINLAR

Hatay'da kadınlar, afet sonrası iyileşme sürecinde, sağlık, ekonomi ve sosyal yaşam alanlarında derinleşen eşitsizliklerle mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Kadınların ihtiyaçlarına özgü, katılımcı ve bütüncül destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi, afetten etkilenen toplumun genel direncini artırmak için kritik önem taşımaktadır.

Kadınların Yaşadıkları Sorunlara Dair Bazı Tespitler

Koruyucu Sağlık Hizmetlerinde Aksama: Özellikle birinci basamak sağlık hizmeti sunan Aile Sağlığı Merkezleri'nin (ASM) hasar görmesi veya işlevsiz kalması nedeniyle gebe ve bebek izlemleri, aşılamalar gibi koruyucu hizmetlerde ciddi aksamalar yaşanmıştır.

Üreme Sağlığı Hizmetleri: Kadınların üreme sağlığı hizmetlerine (gebelik takibi, doğum kontrol yöntemleri, kadın hastalıkları muayeneleri vb.) ulaşım oranları önemli ölçüde düşmüştür. Hastanelerin yataklı birimlerinin, yoğun bakımlarının, doğumhane ve ameliyathanelerinin hizmete girmekte zorlanması bu durumu derinleştirmiştir.

Personel ve Koşullar: Sağlık personelinin de afetzede olması, konaklama ve barınma sorunları yaşaması, hizmetlerin kalitesini ve sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Konteynerlerde verilen sağlık hizmetlerinin yetersiz fiziki koşulları (evrak işi yapacak alanın olmaması, elektrik kesintileri nedeniyle soğuk zincir ilaçların risk altında olması vb.) hizmet kalitesini düşürmektedir.

Psikososyal Destek: Toplum ruh sağlığı hizmetlerine olan ihtiyaç çok yüksek olmasına rağmen bu alandaki hizmetlerin yetersizliği, kadınların depremin travmatik etkileriyle başa çıkmasını zorlaştırmaktadır.

İş Kaybı ve Gelir Eksikliği: Depremde işyerlerinin yıkılması veya zarar görmesi nedeniyle birçok kadın işini kaybetmiştir. Kadınların kendi işlerini yeniden kurma veya geliştirme çabaları, enkaz altında kalan malzemeler ve sermaye eksikliği nedeniyle büyük zorluklarla karşılaşmıştır.

Barınma Alanlarında Güvenlik ve Mahremiyet: Konteyner kentler ve çadır alanlarında mahremiyet ve güvenlik endişeleri kadınlar için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Dar ve ortak yaşam alanları, kadınların ve kız çocuklarının özel yaşam alanlarını kısıtlamaktadır. Saha gözlemleri sırasında bir kadın: "Hiçbir mahrem

alanı, kendine ait alanı yok. Kafası attığında oturup kendi kendine kalabileceği bir yeri yok” ifadeleriyle bu durumun yarattığı psikolojik baskıyı dile getirilmiştir.

Sosyal ve Eğitsel Alan Eksikliği: Konteyner kentlerde sosyalleşme, çocukların ders çalışma ve oyun alanlarının yetersiz olması, kadınların çocuk bakımı ve ev içi sorumluluk yükünü artırmaktadır. Bu durum, kadınların sosyal hayata katılımını ve iyileşme süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

Hijyen ve Altyapı: Özellikle kış aylarında konteynerlerin su sızdırması ve altyapı sorunları, hijyen koşullarını olumsuz etkilemektedir. Yetersiz barınma koşulları ve hijyen sorunları (hane içi sorumlulukların eşitsiz dağılımı nedeniyle), en çok kadınları etkilemekte; sızıntı ve salgın hastalık riski gibi krizler kadınların yaşam kalitesini ve emeğini doğrudan hedef almaktadır.

Çalışan kadınlar, temel ihtiyaçlarını bile karşılamakta zorlanmaktadır; bir kadın, çalıştıkları yerdeki yaşanan sıkıntıyı şu sözlerle ifade ediyor: “Üç kadın çalıştığımız bu yerde bir tuvaletimiz yok, ihtiyaç durumunda eve ya da arkadaşların evlerine gitmek zorunda kalıyoruz”.

-10-

DAVALAR: BİR BAŞKA MÜCADELE ALANI

Hatay’da binlerce kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan yapısal kusurlara ilişkin geniş çaplı hukuki soruşturma ve yargılamalar başlatılmıştır. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmalar neticesinde açılan ve kamuoyuna yansıyan, hem devam eden hem de ilk aşaması sonuçlanmış önemli davaları ve bu davalardaki temel hukuki tartışmaları özetlemeye çalışalım.

Rönesans Rezidans Davası

Rönesans Rezidans, Antakya-Ekinci Mahallesi’nde, 2011-2012 (ya da bazı kaynaklara göre 2013) yıllarında inşa edilmiş, “lüks rezidans” olarak tanıtılmış bir siteydi. 6 Şubat 2023 depremlerinde bina çökmüş; enkaz altında yüzlerce kişi mahsur kalmıştı. İlk dönemde “800 civarı kişi mahsur kaldı” iddiası vardı; daha sonra resmi açıklamalarda 269 kişinin yaşamını yitirdiği, bazı kişilerin ise “kayıp-ulaşılamayan” olarak bildirildiği kaydedildi. Deprem sonrası kurtarma çalışmaları yapıldı; ancak birçok kişinin cenazesine ulaşılamadığı, DNA testleri ve kimlik eşleştirme sürecinin uzun sürdüğü, bazı ailelerin hâlâ yakınlarına ulaşamadığı medyaya yansdı.

2024 başında, resmî olarak, 8 sanık hakkında “bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma” suçlamasıyla dava açıldı. Sanıklar arasında müteahhit (Mehmet Yaşar Coşkun), yapı denetim şirketi yetkilileri, statik/mimari proje sorumluları ve şantiye personeli yer alıyor. 3 Ekim 2025’te görülen duruşmada 3’ü tutuklu, 6 sanık yargılandı. Tutuksuz sanıklar duruşmaya katılmadı. Mahkeme, sanıkların mevcut durumunun devamına karar verdi; dosyada iddia edilen eksik hususların giderilmesi için duruşmayı erteledi.

Sanık Coşkun, “proje o dönemin yönetmeliğine uygun yaptığını, en kaliteli malzemeyi kullandığını, yıkımın depremin aşırı ivmesinden kaynaklandığını” iddia etti. Ancak 2025 ortalarında mahkemeye sunulan bilirkişi raporu, ‘asli kusur’ tespit etti. Statik mimari projede hatalar, taşıyıcı sistemde süreksizlik, zemin ve temel kat planlamasında eksiklikler olduğu; bu eksikliklerin çökmede ana etkenlerden biri olduğu ifade edildi.

Aileler, soruşturmanın hâlâ eksik olduğunu, ruhsat/denetim veren kamu görevlileri hakkında etkin inceleme yapılmadığını; hatta bazı kişilerin firarî olduğunu, bu da sorumluluğun tam olarak açığa çıkarılmadığını belirtiyor.

Dava süreci yavaşlıyor; tahliye ve tutukluluk dengesi, “kaçak sanık-firari sorumlu” iddiaları halkta adalet beklentisinin karşılanmadığı hissini güçlendiriyor. Dava-

yı takip eden hukukçular önemli teknik soruların hâlâ cevapsız kaldığını belirtiyor. Zemin etüdü, statik proje, inşaat denetim belgelerinin analiz süreci, yapı ruhsat kayıtları ve devlet denetim mekanizmalarının rolünün tam olarak incelenmediği belirtiliyor. Bu dava, benzer “lüks-rezidans” yapıların güvenliği ve denetimi açısından da bir emsal niteliğinde; sonucu, hem hukuk hem şehir planlaması hem de afet öncesi politika değişiklikleri açısından önemli.

MCG Towers Davası

MCG Towers, Hatay’ın İskenderun ilçesinde 6 Şubat 2023 depreminde yıkılan 17 katlı bir bina. Bu yıkımda 14 kişi hayatını kaybetti. Savcılık iddianamesinde; tutuksuz olarak 13 sanık hakkında “bilinçli taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma” suçlamasını yöneltti. Davanın ilk duruşması 05.03.2024 tarihinde yapıldı. Sanıklar arasında müteahhit firma sahibi, statik proje müellifi, kaba inşaatı yapan firma, şantiye şefi, yapı denetim şirketi yetkilileri, jeolojik/jeoteknik/jeofizik etüt müellifleri, mimari proje sorumluları yer alıyor. Ayrıca dosyaya sonradan dahil edilen bir belediye inşaat mühendisi de var; bu mühendis ‘inşaat ruhsat ve belediye yetkisi’ bağlamında davada yer alıyor.

Haziran 2025 ortasında mahkeme, önceki raporların yetersiz veya çelişkili olduğuna dair iddialar üzerine üçüncü bir bilirkişi raporu alınmasına karar verdi. 7 Kasım 2025 duruşmasında, inşaat mühendisi, savunmasında “saha yetkisi olmadığını” öne sürdü. Mahkeme, inşaat m yurtdışı çıkış yasağı koydu; diğer sanıkların mevcut halinin devamına karar verildi. Duruşma 25 Şubat 2026’ya ertelendi.

Yakınlarını kaybetmiş ailelerin avukatlarından, Sosyal Haklar Derneği İskenderun Temsilcisi, Bülent Akbay, görülen bir duruşma sonrasında gazetecilere yaptığı açıklamada şunları söyledi: “*Bu binanın sorumluları müteahhidinden çevre şehir-cilik bakanlığı temsilcilerine kadar her aşamada eksiklikleri görmüş insanların ölebileceklerini öngörmüş ancak bilerek isteyerek hiçbir şey yapmamışlar.*”

Yakınlarını kaybeden aileler, sorumluların “en ağır şekilde” cezalandırılmasını; kamu görevlilerinin (denetim, ruhsat, belediye) de yargılanmasını istiyor. Dava sürecinin yavaş işlemesi ve sanıkların tutuksuz yargılanması, ailelerde “adalet gecikiyor” algısını yaratıyor.

Ilgım Apartmanı Davası

Ilgım Apartmanı’nda 47 kişi yaşamını yitirmişti; 2 kişi de yaralı kurtulmuştu. Yıkımdan sorumlu tutulan müteahhit, yapı denetimi firmasının sorumluları ve denetim görevlileri aleyhine “bilinçli taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma” suçlamasıyla dava açıldı. 2025 yılı Temmuz ayında davada tutuklu olan tek sanık, yapı denetim firması görevlisi, adli kontrol şartıyla tahliye edildi. Böylece davadaki tüm sanıklar serbest bırakılmış oldu. 25 Ekim 2025 tarihli üçüncü duruşmada mağdur avukatları, sanıkların yargılamadan muaf tutulduğu gerekçesiyle “*sanıkların*

duruşmaya katılması” talebinde bulundu; mahkeme bu talebi reddetti. Mağdur yakınlarının bu karara “*Yakınlarımızı kaybettik; ancak sanık sandalyeleri boş kaldı, adeta sessizliğe konuşuyoruz*” diyerek tepki gösterdi. Mahkeme, dosyaya devam ederken, kamu görevlileri ile ilgili soruşturmaların durumu, belediye ruhsat/tadilat kayıtları ve 2017 yapı denetim kayıtlarının mahkemeye iletilmesini istedi; ancak bu taleplerin ne oranda karşılandığı kamuoyuna yansımada ve duruşma 20 Şubat 2026’ya ertelendi.

Kasaplar Apartmanı Davası

Kasaplar Apartmanında 23 kişi hayatını kaybetmiş 8 kişi de yaralanmıştı. Yapı sahibi, müteahhit, fenni mesul, statik proje müellifi ve mimari proje müellifi gibi kişilere yönelik “taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma” suçlamasıyla dava açıldı. 26 Ekim 2025 itibarıyla, davada hiçbir tutuklu sanık bulunmuyor. Bilirkişi raporu ise binanın ruhsat yenilemesine rağmen statik projenin 1998 Deprem Yönetmeliği’ne uygun hale getirilmediğini, kaçak inşa ve proje/denetim eksikliklerinin yıkımdaki ana etkenlerden olduğunu ortaya koyuyor. Belediye tarafından yapı kullanım izninin verilmesi bile, bilirkişi raporuna göre “büyük hata” olarak nitelendiriliyor; bu hatanın sorumlularının, özellikle ruhsat ve denetimden sorumlu kamu görevlilerinin, yargı önüne çıkarılması mağdur ailelerin en temel talebi.

Zekiye Kırat Apartmanı Davası

Bir diğer önemli dosya Zekiye Kırat Apartmanı. Bu binada 36 kişi yaşamını yitirmişti. Davada; müteahhit, denetim şirketi yetkilisi, şantiye şefi, denetim ve proje sorumluları gibi birçok kişi yargılanıyor. Suçlama, “bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma.” 2025 yılında görülen dördüncü duruşmada, mağdur yakınlarından birisi şu ifadeyi kullandı: “*Bu binadan başka aynı sokakta 9-10 bina ayakta kaldı; ama Zekiye Kırat saniyeler içinde çöktü. Sanıklar rahatça dolaşıyor; tutukluluk yok, sorumluluk yok.*” Bu dava, Hatay’da “aynı mahallede farklı bina davranışlarının” nasıl farklı yargı süreçlerine konu olabildiğini, denetim ve inşaat güvenliğindeki sistematik sorunları gösteriyor. Sanık sayısı ve sorumluların meslek dağılımı açısından karmaşık; bu da yargılamayı uzun ve zor bir hâle getiriyor.

Emlakbank 1. Etap Konutları Davası

Yapım yılı 1978-1983 arasında olan bu konutların yıkılması sonucu 169 kişi hayatını kaybetti. Davada yargılananlar arasında müteahhitler yer alıyor. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından “bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma” suçlamasıyla 4 sanık hakkında dava açıldı; tutuklu sanık, firari sanık, 2’si tutuksuz sanık. 22 yıl 6 aya kadar hapis cezası isteniyor. Ancak mahkeme, Kasım 2025’te, dosyada bir süredir somut ilerleme olmadığını belirterek “yeni bilirkişi raporu” alınmasına karar verdi. Bu karar doğrultusunda duruşma 13 Mart 2026’ya ertelendi.

İddianamede; yıkılan bloklara ait yapı ruhsatı, statik proje, hesap raporu ve zemin etüt bilgisi “bulunamadığı” belirtiliyor. Yani bina için mevzuata uygun denetim/plan belgeleri eksik. Ön bilirkişi raporuna göre: Nervürsüz (yani düz) donatı kullanımı, kolon-tabliye birleşim noktalarında kırılma-kopma, demir donatı işçiliğinin yetersizliği; kiriş-kolon ek yerlerinde etriye (bağlama – donatı çemberi) ve çiroz (bağlama teli) oranlarının ve yerleşiminin mevzuata uygun olmadığı; kiriş-kolon birleşim bölgelerinde etriye sıklaştırmasının yapılmadığı ya da eksik yapıldığı tespit edilmiş. Bu bulgular, inşaatın statik güvenlik kriterlerine uygun yapılmadığını; ciddi yapısal kusurlar olduğunu gösteriyor. 20 Kasım 2025 tarihinde yapılan duruşmada tutuksuz sanıkların adli kontrol tedbirlerinin kaldırılmasına karar verildi. Bu dosya, “eskiden yapılmış ama belgeleri eksik/denetimsiz konutların” depremde yıkılması ve yüksek can kaybı nedeni olması açısından, geçmiş ihmallerin bugünkü sonuçları, anlamında önemli. Eğer dava sonucunda sorumlular ceza almazsa; “imar/denetim ihmali + yapı güvenliği eksikliği + belgesizlik” gibi faktörlerin cezasız kalması, hem mağdur ailelerde derin bir adalet kaybı algısı yaratır, hem de gelecekte yapılacak konut üretimi ve denetim mekanizmaları açısından yaptırım zayıflığı sinyali verir. Yeni bilirkişi raporunun gecikmesi, teknik inceleme belgelerinin eksikliği, sanık savunma stratejileri ve firari durum davanın sonuç alma ihtimalini zayıflatıyor.

Kule Apartmanı Davası

Depremlerinde yıkılan Kule Apartmanında 103 kişinin yaşamını yitirdi, 4 kişi de yaralandı. Olay sonrası, sorumlu tutuldukları gerekçesiyle 8 sanık (müteahhit, şantiye şefi, yapı denetim firması yetkilileri ile yapı denetim / uygulama denetçileri ve kontrol elemanları) hakkında “birden fazla kişinin ölümüne neden olma; bilinçli taksir” iddiasıyla dava açıldı.

İddianame ve ilk bilirkişi raporuna göre; yapıya dair “statik proje ve hesap raporu” bulunmuyor; çatı katında uygunsuz imalatlar yapılmış, bina ruhsat ve proje eklerine aykırı oluşumlar (örneğin bodrum/zemin katta projeye aykırı imalat, çatı ve çıkma ekleri) tespit edilmiş. Bu sebeple, bilirkişi raporunda, yapım ve denetim sürecinde asli kusur; ruhsat/denetim sürecini yürütmüş olan belediye/denetim birimlerinin ise tali kusurlu olduğu vurgulanmış. Mağdur aileler ve avukatları ilk raporu yetersiz bularak itiraz etti; mahkeme de dosyayı yeni bilirkişi heyetine gönderdi.

İlk duruşma 2024’te yapıldı; tutuklu sanık olarak yalnızca müteahhit vardı. Diğer sanıklar, kontrollü-tutuksuz yargılanıyordu. 7 Ekim 2024 tarihli duruşmada, mahkeme yeni bilirkişi raporu hazırlanmasına karar verdi, duruşmayı erteledi. Ancak 12 Şubat 2025’te, yeni bilirkişi raporu dosyaya gelmemesine rağmen, mahkeme, müteahhit sanık Ömer Cihan’ın “uzun tutukluluk süresi” nedeniyle tahliyesine hükmetti. Böylece davada tutuksuz sanık kalmamış oldu. Çocuklarını kaybetmiş

bir baba tahliye kararına karşı şu ifadeyi kullandı: “Baklava çalanlar yıllarca hapis yatıyor; 103 kişi öldü ama tahliye edildi.”

Dava dosyası yalnızca müteahhit ve inşaat/denetim sorumlularını değil; ruhsat / belediye / kontrol / denetim yetkililerini kapsayacak şekilde genişletildi. Antakya Kaymakamlığı, dönemin belediye yetkilileri ve yapı kontrol biriminden 6 kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verdi. İddiaya göre, bina ruhsat ve ruhsat eklerine aykırı imalat yapıldığı hâlde denetim/ruhsat süreci onaylandı.

Kule Apartmanı davası; 6 Şubat sonrası açılan davalar arasında en ağır can kayıplarından birinin yaşandığı bir dava. Bu yüzden dava sonucu, benzer dosyaların gidişatını ve inşaat-denetim düzenlemelerini etkileyecek emsal niteliği taşıyor.

Yağmur Apartmanı Davası

Antakya’da yıkılan Yağmur Apartmanı, 26 kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan trajedinin yanı sıra, Hatay’daki yapısal kusurlardan ötürü kamu görevlilerinin doğrudan yargılandığı ilk ve en kritik dosyalardan biri olmasıyla hukuki süreçte özel bir yere sahip. Bu davanın odak noktasında, binanın inşası ve denetimi süreçlerinde sorumluluğu bulunan 10 eski kamu görevlisi bulunmaktadır. Yargılananlar arasında; dönemin belediye başkan yardımcıları (Mustafa Sakman ve Ali Kurter), Eski İmar İşleri Müdürü, İmar birimlerinde görevli mimar ve diğer teknik personeller yer almaktadır. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, bu 10 kamu görevlisi hakkında “bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma” suçundan dava açılmıştır. Her sanık için 22 yıl 6 aya kadar hapis cezası talep edilmektedir.

Yağmur Apartmanı davası, Türkiye’deki deprem yargılamaları tarihinde kamu görevlilerinin sorumluluğu açısından bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Daha önceki deprem davalarında (1999 Marmara Depremi sonrası gibi) kamu görevlileri hakkında genellikle kovuşturmaya yer olmadığı kararı veya beraat kararı çıkmışken, bu dava, idarenin imar ve denetim hizmetlerindeki ihmalinin doğrudan ceza hukuku kapsamında sorgulanmasını sağlamaktadır. Kamu görevlilerinin yargılanabilmesi için zorunlu olan soruşturma izni, üst yargı organları kararıyla alınabilmiş ve yargılama yolu açılmıştır.

Kasım 2025 itibarıyla, Yağmur Apartmanı davasındaki yargılama süreci Hatay Ağır Ceza Mahkemesi’nde devam ediyor. Dava, apartmanın yıkımında doğrudan sorumlu olduğu iddia edilen müteahhit ve diğer fenni mesullerin dosyasıyla birleştirilmiş olup, yargılama geniş bir sanık yelpazesi ile sürdürülüyor. Kamu görevlisi sanıklar, soruşturma izni süreçlerinin uzunluğu nedeniyle genellikle tutuksuz yargılanıyor. Ancak duruşmalarda, hayatta kalanlar ve hayatını kaybedenlerin yakınlarını temsil eden müştekiler, kamu görevlilerinin tutuklu yargılanmasını talep ediyorlar.

Dava sürecinde, hem binanın yapımında kullanılan malzemelerin yetersizliği hem

de ruhsat aşamasındaki kat izni, imar durumu gibi belediye işlemlerinin yönetmeliğe uygunluğu konularında detaylı ve çelişkili bilirkişi raporları mahkemeye sunuldu. Bu raporların incelenmesi, davanın uzamasındaki temel nedenlerden birini oluşturuyor.

Dava, sadece 26 kişinin ölümünün hesabını sormakla kalmayıp, aynı zamanda Türkiye’de imar ve yapı denetimi süreçlerinde kamu otoritesinin taşıdığı sorumluluğun hukuki sınırlarını yeniden çizme potansiyeli taşımaktadır. Nihai karar, deprem sonrası adalet arayan ailelerin “tüm sorumlular yargılsın” talebinin ne kadar gerçekleşeceğini de göstermesi açısından bir sınav potansiyeli taşımaktadır.

Cemil Çapar Apartmanı Davası

Antakya’da yıkılan Cemil Çapar Apartmanı, içerisinde bulunan 51 kişinin hayatını kaybetmesiyle Hatay’daki en ağır can kaybı yaşanan binalardan biri olarak kayıtlara geçmiştir. Bu davanın hukuki önemi, doğrudan kamu görevlilerinin sorumluluğunun sorgulanması sürecinde karşılaşılan idari engelleri ve bu engellerin yargı yoluyla, ülkenin içinde bulunduğu koşullarında dahi halâ aşılabileceğini göstermesidir.

Cemil Çapar Apartmanı’nın yıkılmasıyla ilgili yürütülen soruşturmada, binanın ruhsatlandırma, yapım ve denetim aşamalarındaki kusurlar tespit edildi. Bu kusurlarda ihmali olabileceği düşünülen 7 kamu görevlisi hakkında Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma izni talep edildi. Ancak, Hatay Valiliği, 4483 sayılı Kanun uyarınca bu 7 kamu görevlisi hakkında istenen soruşturma izni talebini reddetti. Valiliğin kararı, kamu görevlilerinin eylemlerinde “suç unsuru bulunmadığı” ve “görevlerini mevzuata uygun yaptıkları” gerekçesine dayanıyor.

Valilik kararına karşı, hayatını kaybedenlerin yakınları (müştekiler) ve avukatları tarafından kararın hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle itiraz yoluna gidildi. İtirazı değerlendiren üst yargı organı, Valiliğin soruşturma izni vermeme kararını inceledi. Yargılama sonucunda, üst yargı organı, Valilik kararını iptal etti. Kararın gerekçesinde, “kamu görevlilerinin görevlerini yaparken mevzuata uygun davranıp davranmadıklarının ancak ceza yargılaması sonucunda tespit edilebileceği ve soruşturma yapılmasını gerektirecek yeterli şüphe ve emarelerin bulunduğu” belirtilmiştir. Valilik kararının iptal edilmesiyle birlikte, 7 kamu görevlisi hakkında soruşturma yapılması ve kovuşturma yolunun açılması kesinleşti.

Başsavcılık, soruşturmayı tamamladıktan sonra, bu kamu görevlileri hakkında Yağmur Apartmanı davasındaki suçlamalara benzer şekilde, büyük ihtimalle “Bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma” suçundan iddianame hazırlayacak. Cemil Çapar Apartmanı’nın müteahhitleri ve yapı denetim sorumlularıyla ilgili ceza davası zaten devam ederken, bu 7 kamu görevlisi hakkındaki iddianamenin de ana dosyayla birleştirilmesi bekleniyor.

Benzer davaların çoğunda kamu görevlilerinin idari kararlarla yargılanmaktan korrunduğunu görüyoruz. Bu süreç ise bize, yargı denetiminde ısrar etmenin ne kadar hayati olduğunu göstermesi açısından önemli. Bu dosya, Valilik kararına itiraz eden tüm depremzede avukatları için önemli bir emsal teşkil etmiştir.

Nilüfer Apartmanı Davası

Hatay'ın Antakya ilçesi Odabaşı Mahallesi'nde bulunan Nilüfer Apartmanında, 56 kişi yaşamını yitirdi. Binanın yıkılmasının ardından enkaz ve yangın nedeniyle bazı kişilere ulaşamadı. Olayın ardından Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı, bina ile ilgili olarak 12 sanık hakkında “bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma” suçundan dava açıldı. Sanıklar arasında müteahhit Murat Fuatoğlu, tutuklu yapı denetim uzmanı, tutuksuz katılan Bülent Seküçoğlu ve belediyede görevli bazı teknik personel yer alıyor.

Hatay 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen duruşmalarda mahkeme heyeti değişmiş, yargılama sürecinde başa dönmüştür. Tutuksuz sanıklar belediye personeli E.K. ve M.B., görev alanlarının yıkımda etkili olmadığını savundu. E.K. sağlık denetimi ile ilgili olmadığını, M.B. ise su ve kanalizasyon işlerinin binanın yıkılmasında rolü bulunmadığını belirtti. Tutuklu sanık müteahhit Murat Fuatoğlu, bina yapımında ihmal olmadığını, her katla ilgilendiğini ve bina denetimlerinin yapıldığını ileri sürdü; ek karot raporlarının hatalı olduğunu ve binanın genelinin standartlara uygun olduğunu savundu.

Müştekiler, binanın hızlı ve ani şekilde yıkıldığını, kolon ve perde betonların eksik kullanıldığına dikkat çekmiş, sanıkların en ağır şekilde cezalandırılmasını talep etmiştir. Enkazdan yaralı kurtulanlar da yaşadıkları trajediyi anlatarak, binanın dere yatağına yakınlığı ve sağlam olmayan yapısı nedeniyle yıkıldığını ifade etti.

Mahkeme, tutuklu sanıklar müteahhit Murat Fuatoğlu ve uygulama denetçisinin tahliyesine karar verdi. Müşteki avukatları, tahliye kararına itiraz ederek, kararın adil olmadığını ve sanıkların sorumluluğunun tam olarak araştırılmadığını belirtti. Avukatlar, geçmiş deprem davalarında olduğu gibi adaletsizlik ve eksik cezalandırma riski bulunduğunu vurgulayarak, sürecin takipçisi olacaklarını belirttiler.

Dava, Hatay'daki 6 Şubat depremi sonrası müteahhit ve yapı denetim süreçlerindeki sorumlulukların yargı önünde tartışıldığı önemli davalardan biri olarak sürmektedir. Sanıkların tutukluluk ve tahliye süreçleri, bilirkişi raporları ve mahkeme heyeti değişiklikleri dava sürecini karmaşık ve uzayan bir hal almasına neden oluyor.

**

Sonuç

Hatay, 6 Şubat'ın ardından sadece fiziksel bir enkazla değil, aynı zamanda hukuki bir enkazla da mücadele etmektedir. Yargılama süreçleri, yitirilen canların ağırlığı

karşısında yavaş ilerlemektedir. Depremın sarsıntısı dinmiş olabilir, ancak adalet arayışındaki sarsıntı her duruşma salonunda yankılanmaya devam etmektedir.

Adalet arayan aileler, mahkeme koridorlarında umut ile çaresizlik arasında salınan adeta birer gölgeye dönüşmüştür. Onlar için bu davalar, sadece bir ceza hükmü değil; kaybettikleri evlatlarının, eşlerinin ve anne babalarının hatırasına borçlu oldukları bir mücadele alanıdır. Ancak bu onurlu mücadele, bürokratik labirentlerde yitip gitme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Zira adli süreç; sürekli değişen bilirkişi heyetleri ile raporları güvensiz kılarak teknik karmaşaya kurban edilmekte, değişen mahkeme heyetleri ise dosyanın ruhunu kavrayamadan yola devam etmek zorunda kalmaktadır.

Sistem en büyük direncini, sorumluluk zincirinin tepesinde, yani kamu görevlilerinin yargılanması noktasında kendini göstermiştir. Valiliklerin soruşturma izni vermeme kararları, binlerce canın hesabını sormayı idari bir engele dönüştürmüştür. Bu durum, toplumsal vicdanda, “Binaları yapan da denetleyen de dokunulmaz mı?” sorusuna neden olmaktadır.

İlk günlerin infialiyile tutuklanan müteahhit ve yapı denetim sorumlularının dahi, uzun tutukluluk süresi gibi teknik gerekçelerle serbest bırakılması, ailelerin adalete olan inancının derinden sarsmaktadır. Gecenin karanlığında yakınlarını kaybedenler, gündüz gözüyle adaletin ellerinden kayıp gittiğini görüyorlar. Serbest kalan her sanık, bir yandan ailelerin çaresizliğini derinleştirirken, diğer yandan da toplumsal öfkeyi körükleyen bir kıvılcıma dönüşmektedir.

Hatay’daki bu yargılamalar, sadece birkaç müteahhidin cezalandırılmasıyla sonuçlanamaz. Bu süreç, devleti temsil edenlerin liyakatten, bilime ve yönetmeliklere uygunluktan ne ölçüde ödün verdiğini gösteren, siyasi ve idari bir faturadır. Adalet tecelli etmedikçe, yıkılan binaların enkazı bu topraklardan kalkmayacak; yitirilen canlar, sadece bir sonraki depremde değil, adalet arayan ailelerin takip ettiği her duruşmada, mahkeme koridorlarında yeniden hatırlanacaktır.

Not: Davalarla ilgili bilgiler, Kasım 2025 itibarıyla kamuoyuna yansıyan iddianame, mahkeme kayıtları ve ulusal haber ajansları kaynaklarına dayanmaktadır. Yargılama süreci devam ettiği için tutuklu sayısı, tahliye kararları ve istenen cezalar yapılan güncel duruşmalarla değişebilmektedir.

-11-

SUÇ VE CEZA

Tekerrür Eden Felaket ve Geciken Adalet

Türkiye'nin fay hatları üzerindeki kaderi, her büyük depremle birlikte, yalnızca toprağın değil, adaletin de ne denli kırılgan olduğunu acı bir şekilde ortaya koymaktadır. 6 Şubat 2023'te yaşanan depremler, on binlerce can kaybıyla sonuçlanarak ülkenin siyasi, sosyal ve hukuki hafızasına silinmez bir iz bırakmıştır. Depremi ardından başlayan yargılama süreçleri, mağdurların ve hukuk camiasının temel adalet arayışının merkezine oturmuş, ancak geçmişten günümüze uzanan **yargısal yavaşlık, kamu sorumluluğunun gizlenmesi ve cezasızlık kültürü** gibi köklü sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmıştır.

Süren deprem yargılamaları, gerçek bir adaleti sağlamaktan öte, **devletin kendi sorumluluğunu örtme aracına** dönüşmüş durumdadır. Yargının ve idarenin ağır aksak ilerleyişi, felaketin kendisi kadar büyük bir ikinci felakete, yani **hukuk felaketine** yol açma riski taşımaktadır.

Olursa Olsun ya da Olası Kast

Depremi bir “doğa olayı” olduğu, ancak sonuçlarının bütünüyle toplumsal ve siyasi tercihler tarafından belirlendiği artık saklanamaz bir gerçek. Nitekim bilim insanları yıllardır uyarıyordu. Jeoloji Mühendisleri Odası'nın 02.03.2021 tarihli raporu ve Kahramanmaraş AFAD'ın 2020 İl Afet Risk Azaltma Planı, bölgenin büyük bir deprem üreteceğini açıkça ortaya koymuştu.

Deprem öngörülebilirken, ölüme yol açan binlerce yapının inşasında rol alanlar tarafından da öngörülebilirdi. Fakat devlet, yıllarca bu gerçeğin karşısında kendi gölgesini bile sorgulamadı. Çünkü deprem, yalnızca zeminle değil, yönetimle de ilgiliydi. Göz göre göre gelen felaket karşısında, asıl sorumluların kimler olduğu sorusu işte bu yüzden öteleniyor, kenara itiliyor, idari izin mekanizmalarının karanlık tünellerinde kayboluyordu.

Türkiye Barolar Birliği (TBB) de daha depremin ilk günlerinde (10.02.2023) yaptığı açıklamada, sorumluların **Türk Ceza Kanunu'nun “kasten öldürme” (m.81) ve “kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi” (m.83) maddeleri** uyarınca kovuşturulmasını talep etti. Bu çağrı, modern ceza hukukunun gereği olarak “olası kast” kavramını merkeze aldı; çünkü deprem riski uzun zamandır biliniyordu, bilimsel raporlar ve idari planlar bunu açıkça ortaya koyuyordu. Bu nedenle hu-

kukçular, yalnızca “taksirli” değil, **“olası kastla insan öldürme”** suçunun bile tartışılması gerektiğini belirtiyor. Modern ceza hukuku da bunu destekliyor; Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin 01.03.2013 (2012/11165–2013/4980) ve 06.04.2017 (2017/172–2017/2866) tarihli kararları, öngörülebilir felaketlerde sorumluluğun niteliğini isabetle tartışıyor.

Ancak yargılamaların büyük çoğunluğunun **“bilinçli taksir”** üzerinden yürütülmesi, en fazla 22 yıl 6 ay gibi cezaların talep edilmesi, olası kastın getireceği daha ağır sorumluluktan kaçınıldığını göstermektedir. Bu durum, yargının, **sadece taksirle (ihmalle) ölüme yol açan** bireyleri cezalandırarak, depremin “öngörülemez” bir doğa olayı olduğu yönündeki resmi söylemi güçlendirme, yani **Devletin eylemlerindeki kastı** gizleme çabasını ortaya koyuyor.

Alpargün Apartmanı Davası ve Olası Kast Emsali

Adana 12. Ağır Ceza Mahkemesi, Alpargün Apartmanı’nın müteahhidi Hasan Alpargün’e, 96 kişinin ölümü ve 1 kişinin yaralanması nedeniyle **“olası kastla birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma”** suçundan 62 kez müebbet ve 865 yıl hapis cezası verdi. Mahkeme, Yargıtay içtihatları ve Frank Formülü’ne atıf yaparak, inşaat mühendisi olan sanığın projedeki fahiş kusurların (eksik donatı, kolon kaymaları) yıkıma yol açacağını **öngördüğü** halde bu duruma **kayıtsız kaldığını** (“olursa olsun” diyerek hareket ettiğini) ve neticeyi kabullendiğini tespit etmiştir. Karar istinafa taşındı. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi, cezayı hukuka aykırı bularak bozdu ve dosyayı yeniden incelenmek üzere yerel mahkemeye gönderdi. Adana 12’nci Ağır Ceza Mahkemesi’nde 30.10.2025 tarihinde yeniden görülen duruşmada; mahkeme heyeti, Hasan Alpargün’ü olası kastla birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma suçundan yine aynı cezaya çarptırdı ve indirim uygulamadı.

Bu karar, Baroların ve mağdur avukatlarının talep ettiği **“olası kast”** uygulaması bakımından Türkiye’deki deprem yargılamaları için tarihi bir emsal teşkil ediyor.

Geçmişten Gelen Yavaşlık: Yargının Tarihsel Tekerrürü

Türkiye, 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi gibi büyük felaketlerden sonra da benzer yargı süreçlerini deneyimlemiş, ancak bu süreçler genellikle hayal kırıklığı ile sonuçlanmıştır. Yargıtay eski Cumhuriyet Savcısı ve YARSAV Başkanı Ömer Faruk Eminağaoğlu’nun da işaret ettiği gibi, deprem yargılamaları tarihin süzgecinden süzölmüş kronik bir yavaşlık hastalığına sahiptir.

Marmara Depremi’nde açılan binlerce davanın önemli bir kısmı, yıllar süren kovuşturmaların ardından, adaletin kapısına varamadan **zaman aşımına** uğramış, sorumlular hak ettikleri cezayı almamıştır. İstanbul Barosu Eski Başkanı Av. Filiz Saraç, 31 Mart 2023’teki Deprem ve Hukuk Sempozyumunda bu durumu özetlerken, *“Yıllar geçmiş ama biz hiçbir noktaya varamamışız!”* diyerek, ülkenin bu

acı gerçekte 17 Ağustoslardan bu yana yüzleştiği halde hazırlıksız kalmasının ve hukuki önlem alamamasının altını çizmiştir.

Bu tarihsel tecrübe, 2023 depremlerinin hemen ardından yapılan en kritik uyarının da kaynağı olmuştur. Avukatlar ve Baroların tepkisi net: “*Bu Yavaşlıkla Zamanasını Olur.*” Sürecin ağır ilerlemesi, adalet arayan ailelerin ve avukatlarının en büyük korkusu haline gelmiştir. Çünkü hukukun dilinde, geciken adalet, adaletin reddi anlamına gelir.

Soruşturmanın Hızı ve Zaman Aşımı Tehlikesi

Deprem yargılamalarının seyrini takip eden hukukçular, sürecin derinindeki yapısal sorunları ve adil yargılanmayı engelleyen pratikleri sürekli gündeme taşımaktadır.

Adalet Peşinde Aileleri Platformu ve Türkiye Barolar Birliğinin (TBB) iş birliğiyle, Kasım 2024 tarihinde düzenlenen “Deprem Yargılamaları Çalıştayı»nda konuşan Döne Kaya, “*Soruşturmaların yeterince hızlı ilerlememesi yüreklerimizdeki acıyı daha da derinleştiriyor*” diyerek yargılamadaki hızı, manevi bir işkence olarak tanımlamıştır. Avukat Eren Can ise, depremin üzerinden 21 ay geçmesine rağmen halen “savcılık dosyasında hiç bilirkişi raporu gelmeyen” ve “iddianamesi düzenlenmeyerek ceza davası açılmamış olan çok sayıda dosya” bulunduğuna dikkat çekmiştir.

Hatay Barosu Başkanı Erhan Nizamoğlu’nun verdiği somut veriler, sürecin ağırlığını gözler önüne sermektedir. Hatay’da vefat olayı gerçekleşen 1.759 bina ile ilgili yoğun soruşturmalar sürmektedir. Genel soruşturma dosya sayısının 3.607 olduğu bu şehirde, tutuklu sayısının (62 kişi) büyük oranda müteahhit, şantiye sorumluları ve yapı denetimcileri olduğu görülmektedir. Nizamoğlu, avukatların dile getirdiği, “*Soruşturmalar bu hızla giderse zamanaşımı tehlikesi doğar*” uyarısını doğrular nitelikte, rapor hazırlanma sürecinin uzunluğunu ve numune alma/analiz zorluklarını vurgulamıştır.

Bilirkişi Raporuna Takılan Bir Dava: Rana Apartmanı Davası

Rana Apartmanı, Antakya’nın İnönü Caddesi’nde yalnızca betonun değil, devletin sorumluluğunun, hukukun ve adalet duygusunun da çöktüğü bir yer olarak duruyor hafızamızda. 6 Şubat 2023’te, 32 insan bu altı katlı binada yaşamını yitirdi. Aradan üç yıl geçti. Üç yıl boyunca adalet yerinden kaldırılamadı; tıpkı o gün enkazın altından çıkarılamayan bedenler gibi. Bugün hâlâ bu apartmanla ilgili bir iddianame yok. Bir suç var, bir felaket var, ölümler var ama ortada hâlâ bir yargı metni yok.

Depremin hemen ardından Rana Apartmanı enkazının başında yankılanan sesler, yalnızca yardım çağrısı değildi; aynı zamanda devletin kriz anındaki eksikliğini haykırıyordu. Eren Can’ın, annesi ve babasının ikamet ettiği İnönü Caddesi’ndeki enkaz başından yükselen feryadı, o günlerdeki çaresizliği resmeder: “*Asker var*

ama ekipman yok, hilti yok. Sağ insanlar var, sesleri geliyor ama el yordamıyla çıkarılamıyor.” Bir gün sonra gelen açıklama ise çaresizliğin sürekliliğini gösteriyordu: Vinç giremiyor, yol açmıyor, ekipler başka enkazlara yöneliyordu. Rana Apartmanı'nda zaman, yaşamın aleyhine işledi; devletin yavaşlığı, insanların ölümüne eşlik etti.

Bugün ise aynı yavaşlık, adalet sürecinde karşımıza çıkıyor. Üç yıl geçmiş olmasına rağmen, 32 kişinin ölümüne ilişkin iddianame hâlâ hazırlanmadı. Dosya Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne gönderilen bilirkişi raporunu bekliyor; rapor gelmedikçe sorumlular tespit edilemiyor, yargı süreci başlatılamıyor. Oysa adaletin gecikmesi, yalnızca bir bürokratik aksaklık değil; yeni bir hak ihlalidir. Rana Apartmanı davasında geciken her gün, ölümlerin üzerinin örtülmesine, sorumluluğun buharlaşmasına hizmet ediyor. Enkaz kaldırıldı ama sorular yerinde duruyor: Bu bina neden yıkıldı? Kim izin verdi? Kim denetlemedi? Kim görmezden geldi?

Sorumluların tespiti, teknik detayların ve bürokratik yavaşlığın gölgesinde kalırken; adaletin gecikmesi, depremin kendisi kadar ağır bir yıkıma dönüşüyor. Sormak gerekir: Otuz iki canın hesabını sormak için daha kaç mevsimin geçmesi, kaç raporun tozlanması bekleniyor? Siyasi iktidar, müteahhitlerin, denetimcilerin, yerel yöneticilerin sırtını sıvazlarken, mağdurlar neden adaletsizliğin karanlığında boğuluyor? Bu sorular, yalnızca Rana Apartmanı için değil; adalet arayan tüm depremzedeler için de ısrarla sorulmalı ve takipçisi olunması gereken sorulardır.

Adaletin ve Onurun Sönmeyen Meşaleleri: Hatice ve Mithat Can

Rana Apartmanının enkazının altında yalnızca yaşamlar değil, yıllarca verilen bir hak mücadelesinin iki güçlü sesi de kaldı. Avukat Hatice Can ve eşi Öğretmen Mithat Can, adaletin ve insan haklarının sarsılmaz savunucularıydı. Hatice Can, Gezi'de yaşamını yitiren gençlerin davalarından Reyhanlı'ya, 10 Ekim Katliamı'na uzanan süreçte hukuk ve adalet mücadelesinin sesi oldu; devletin sustuğu yerde konuştu, adaletin geri çekildiği yerde direndi. Mithat Can ise 1968'den bu yana mücadelenin içindeydi; 12 Mart ve 12 Eylül darbelerinin karanlığından geçmiş, bedel ödemiş, İnsan Hakları Derneği Hatay Şubesi başkanlığıyla insan onurunu savunmuş bir öğretmendi.

Bugün onların aziz hatırası önünde eğilirken, verdikleri emeğin hakkını teslim etmek boynumuzun borcudur: Hatice ve Mithat Can, sadece birer isim değil; bu coğrafyanın adalet mirasının onurlu taşıyıcılarıdır. Onların mirası, yalnızca birer özgeçmiş değil; baskıya karşı dik duruşun, hak arayışının ebedi meşalesidir. Rana Apartmanı'nın enkazında yitirdiklerimiz arasında, bu iki can, bize hatırlatır ki adalet mücadelesi, depremden de darbeden de güçlüdür. Emekleri, fedakarlıkları, insanlık onuruna adanmış ömürleri için minnettarız; onların anısı, geciken adaleti hızlandırmanın ve tüm sorumluların yargılanacağı bir mücadelenin itici gücü olsun.

Bilirkişi Raporlarının Güvenilirliği ve Uyumsuzluk

Deprem yargılamalarında bilirkişi raporları, davanın kaderini belirleyen hayati belgelerdir. Ancak bu alandaki sorunlar, adil yargılanma hakkını doğrudan zedelemektedir.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç da 01.11.2025 tarihli Deprem Bölgesi Değerlendirme Toplantısı'nda, *"farklı illerde farklı üniversitelere gittiler. Üniversitelerimizin verdiği raporlar arasında farklı görüşler olduğunu da görüyoruz. Bu farklı görüşler yargılama neticesinde farklı sonuçlara yol açabiliyor"* diyerek bilirkişi raporları arasındaki uygulama birliği sorununu kabul ve beyan etmiştir.

Barolar, durumu daha sert bir dille eleştirmektedir: Bilirkişi raporlarının *"son derece özensiz ve adrese teslim belli başlı üniversitelerce hazırlandığı"* iddia edilmektedir (Avukat Eren Can). Bu eleştiriler, teknik bilginin adalet için değil, kamuoyu tepkisini dindirmek için bir araç olarak kullanıldığı şüphesini doğurmaktadır.

Ayrıca, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın hasar tespitleri ile İdare Mahkemesi'nde tanzim edilen bilirkişi raporları arasında hasar durumuna ilişkin uyumsuzluklar (ağır hasarlı binanın orta hasarlı çıkması gibi) bulunması, yargılamaları çıkmaza sokar niteliktedir.

Gizlenen Sorumluluk: Kamu Görevlileri ve İzin Duvarı

Depremde yıkılan her binanın hikâyesinde, müteahhit kadar, ruhsat veren, denetleyen, imar aflarına göz yuman ve gerekli önlemleri almayan kamu görevlilerinin de büyük bir sorumluluğu vardır. Ancak yargılama süreci, yapı sorumlularını (müteahhit, denetçi) kolaylıkla hedef alırken, asıl sorumluluk hiyerarşisinin tepesindeki idari makamları koruyan bir kalkan görevi görmektedir.

Kamu görevlilerinin yargılanması önündeki en büyük engel, 4483 sayılı Kanun ile getirilen idari izin zorunluluğudur. Delillerin ağırlığı ne olursa olsun, savcılıklar bu izin olmaksızın soruşturma başlatamamaktadır. Bu mekanizma, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından defalarca eleştirilmiş, **"soruşturma iznini veren idari makamların yürütmeden bağımsız olmadığı"** ve kararlarının yargısal denetiminin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Bu idari izin duvarı, yargılamanın gerçek bir adalet arayışı değil, **Devletin ve kamunun sorumluluğunu gizlemeye dönük bir araca dönüştüğünün** en somut kanıtıdır. Depremın üzerinden uzun süre geçmesine rağmen yargılanmasına izin verilen kamu görevlisi sayısının, tüm deprem bölgesinde, ulaşabildiğimiz kaynaklarda sadece 84, Hatay özelinde ise en az 40 (*ulaşabildiğim en net sayılar bunlar*) olması sürecin kamu görevlileri açısından çok daha yavaş ilerlediğini gösteriyor.

Hatay örneğinde, tutukluların çoğunluğu müteahhitler, yapı denetimcileriye, kamu görevlileri hakkında açılan soruşturmalarda ise **tutuklu bir kamu görevlisi bulunmaması** ve bu kişilerin, bilirkişi raporlarında, çoğunlukla **"tali kusurlu"**

olarak raporlanması, kimlerin sistematik biçimde koruduğunu açıkça göstermektedir.

Yargı Felaketinden Hukuk Devleti Krizine

Deprem yargılamaları, Türkiye’de adalet sisteminin ve devlet yönetiminin temel bir sınavıdır. Baroların ve uzmanların sesinden yükselen eleştiriler, bu sınavdan ne yazık ki başarıyla geçilemediğini göstermektedir. Hatay’da açılan binlerce soruşturma dosyasına karşılık, yargılanmasına izin verilen kamu görevlisi sayısının azlığı ve tutukluların çoğunlukla alt düzey yapı sorumlularından oluşması, yargının **gerçek bir adalet** değil, **kamu sorumluluğunu gizlemeye dönük** bir araç olarak işlediği iddiasını güçlendirmektedir.

Türkiye Barolar Birliği’nin vurguladığı gibi, yargı organizasyonunun doğru örgütlenmesinden, adil yargılanmadan, delillerin etkin ve zamanında toplanmasından siyasal iktidar sorumludur. Yargılamanın yavaş ve kötü işlemesi, başlı başına bir hak ihlalidir ve AİHM ile Anayasa Mahkemesi önünde yığılacak yeni hak ihlali başvurularının zeminini hazırlamaktadır.

Bu acı tecrübe bize göstermiştir ki; deprem felaketi, zaten mağdur olmuş bireyler için ek bir felakete, yargı felaketine dönüşmektedir. Devlet ve yargı, yavaşlığıyla, izin duvarlarıyla ve örtülü af düzenlemeleriyle, yalnızca can kayıplarının sorumlularını değil, aynı zamanda adalet arayışını da toprağın altına gömmektedir. Gerçek adalet, sadece müteahhitlerin değil, siyasi sorumluluk zincirinin en tepesinden başlayarak, kamu görevlilerinin de yargılandığı, delillerin karartılmadığı ve cezaların af ile eritilmediği bir hukuk düzeninde mümkün olacaktır. Aksi, bir hukuk devleti krizi olarak karşımıza çıkacaktır.

Bugün, 6 Şubat’ın üzerinden üç yıl geçmişken, baroların ve mağdur ailelerin sesi hâlâ yankılanıyor: Yargının yavaşlığı yalnızca bir usul sorunu değil, devletin kendi sorumluluğunu örtme çabasının bir parçasıdır. Gerçek adalet, bireysel kusurların ötesine geçip sistematik ihmalleri cezalandırmadıkça, kaybedilen canlar yalnızca bir istatistik olarak kalacak; yarınki depremlerde ise aynı senaryo tekrarlanacaktır. Bu topraklarda yaşayan herkesin vicdanı, bu hesaplaşmayı bekliyor.

-12-

KAYIPLAR

6 Şubat 2023'te Hatay'ı vuran felaket, sadece binaları değil, sayısız ailenin hayatını ve kamu yönetimine (iktidara) olan inancını da yerle bir etti. Resmi rakamların çok ötesinde bir acının yaşandığı bu kadim şehirde, geride kalanların yüreğinde tek bir soru yankılanıyor: Kayıplarımız nerede? Afetin ilk anından itibaren yaşanan koordinasyonsuzluğun, umursamazlığın ve kayıpların peşini bırakan bir iktidar var.

Kaç Kayıp Var?

Kesin ve net bir resmi kayıp sayısı, aradan geçen uzun süreye rağmen hala yetkililer tarafından şeffaflıkla açıklanabilmiş değildir. Resmi veriler genellikle toplam vefat sayısına odaklanmakta, ancak kayıp ve bulunamayan cesetlere dair bilgi muğlak kalmaktadır.

Kayıp yakınlarının kurduğu Deprem Mağdurları ve Kayıp Yakınlarıyla Dayanışma Derneği (DEMAK) gibi yapılar, 11 il genelinde 38'i çocuk olmak üzere 145 kişinin hâlâ kayıp olduğunu belirtmektedir. Bu, devletin “kayıp yok” ya da “DNA eşleşmesi bekleniyor” söyleminin aksine, somut ve acı bir tablodur.

Afet sonrasındaki kaosta, uzmanlar yaklaşık 2 bin 500 civarında ölü insanın kimliklendirilmeden defnedilmiş olabileceğini belirtiyor. DNA örneklerinin yanlış alınması, defin işlemlerindeki fecaat ve ilk günlerde yaşanan kriz yönetimi beceriksizliği, bugün binlerce mezarın kimsesiz kalmasına, binlerce ailenin ise bir mezar taşına dahi hasret kalmasına neden olmuştur.

“Yaptığımız saha ve açık kaynak araştırmasında halen birçok aile kayıplarını arıyor. Kılıç ailesinden 3, Kamçılı ailesinden 3, Delen ailesinden 3, Dönmez ailesinden 4, Mursaloğlu ailesinden 3, Köse ailesinden 3, Koyuncular ailesinden 4, Karaveli ailesinden 3, Bahadırılı, Horşit ve Kırık ailelerinden 1'er çocuğun kayıp olduğunu tespit ettik. İskenderun kaymakamlığı ise sadece İskenderun'da 11 kayıp olduğunu ve araştırmaya devam ettiklerini söylüyor.” (SHD İskenderun Tem. 2024 Deprem Raporu)

Kayıp Yakınlarının Onurlu Mücadelesi ve Yürek Yakan Talepleri

Sevdiklerinin ölü mü diri mi olduğunu bilmeme acısıyla yaşayan aileler, devleti yönetenlerin ilgisizliğine karşı kendi mücadelelerini var ettiler. Onların sesi, bu ülkenin vicdanını sızlatmaya devam ediyor.

“Bir Mezar İstiyoruz!”

Ailelerin en temel talebi, sevdiklerinin akıbetinin tam olarak araştırılmasıdır.

“Oğlum nerede? Ne bir açıklama, ne bir araştırma var” diye feryat eden anne Sema Güleç gibi, aileler, kayıp dosyalarının “kapandı” denilerek geçiştirilmesine isyan ediyor. Rönesans Rezidans gibi devasa enkazlarda yıllardır kayıp olan onlarca kişi için savcılıklara başvuru yapmak zorunda kalıyorlar.

Depremi ilk günlerinde DNA örneği alınmadan yapılan toplu defin işlemlerinin faturası ağır olmuştur. Aileler, kimliklendirilmemiş tüm cenazelere ait verilerin ve kayıtların, fethi kabir (mezar açma) işlemlerinin şeffaflıkla yeniden yapılmasını talep ediyor.

“Sağ Çıkan Nasıl Yok Olur?”

Kayıp yakınları, enkazdan bilinci açık çıkarıldığı görgü tanıklarıyla sabit olan kişilerin hastane kayıtlarında neden izinin bulunmadığını soruyor. Bu, sadece bir kayıp değil, aynı zamanda sağ kurtulan bir insanın devlete emanetken nasıl kaybolduğu sorusudur.

“Sesimizi Meclis’te Duyun!”

Kayıp yakınları, TBMM’de bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ısrarla talep ediyor. Ancak bu hayati talep, iktidar ve ortaklarının oylarıyla defalarca reddedilmiştir. Bu ret kararları, devleti yönetenlerin kayıp meselesini hasıraltı etme çabası olarak görülmekte ve ailelerin öfkesini katlamaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı’nın “kayıp çocuk yok” şeklindeki inkârcı açıklamaları, zaten yaralı olan kalpleri daha da kanatmıştır. Selahattin Kaban (DEMAK Başkanı) gibi kayıp yakınları, 5 bakanlığın ortak çalışma yürütmesini ve bu vicdan yarasına bir an önce çözüm bulunması talebini haykırmaktadır.

Tanıklar Konuşuyor

Hatay’ın kayıp yakınları, yaşadıkları acıyı ve devlete olan sitemlerini şu sözlerle dile getiriyor:

“Bizim için 6 Şubat hiçbir zaman bitmedi. Biz hep orada kaldık. Her telefon çalışında ‘acaba bir haber mi geldi’ diye koşuyoruz. İki sene oldu, biliyorum beynim ‘vefat etmiştir, yoksa çıkardı’ diyor ama kalbim ‘acaba gelecek mi?’ diye umutlanıyor. Her kapı çaldığında bir umut...” Sema Güleç (Kayıp Batuhan Güleç’in Annesi)

“Kardeşimi bulmak için bir yıldır çalmadığım kapı kalmadı. Depremi ilk günlerinde kim kimin cenazesini götürdü belli değildi. Tüm cenazelerden DNA örneği alınmadan defin olmamalıydı. Türkiye’de ne kadar yetkili kişi, yer varsa gittim ama sonuç sıfır. Sağ çıkan bir insan nasıl yok edilir?” Uğur İlhan (Kayıp Mustafa İlhan’ın Kardeşi)

“Görgü tanıkları bize ulaştı, babamı gördüğüne dair ama biz babamıza ulaşamadık

maalesef. Bizim tek talebimiz, İçişleri Bakanımızın ailelerle bir araya gelmesi ve bu konuya ciddiyetle eğilmesi. Bizim için bir konuşma yapması...” Pınar İnglet (Kayıp İsmet Durur’un Kızı)

Duyulmayan Feryat

Hatay’ın kayıp insanları, bu toprakların en büyük felaketinin, devletin organizasyon yeteneği ve vicdanı için de bir felaket olduğunu acı bir şekilde kanıtlamıştır.

Yetkililer duyuyor mu? Gereğini yerine getiriyor mu? Cevap, kayıp yakınlarının bitmeyen nöbetlerinde ve Meclis’te reddedilen komisyon önergelerinde saklıdır: Hayır.

İktidar, böylesi büyük bir insani krizi dahi, siyasi bir krize dönüşmemesi için örtbas etme yolunu seçmiştir. İlk 48 saatte kaybolan AFAD koordinasyonu, DNA örneği alınmadan yapılan aceleci definler ve sonrasında kayıp yakınlarına muhatap dahi olmayan bakanlar, bu acının doğal bir afetten çok, bir yönetim beceriksizliği olduğunu göstermektedir.

Hatay’daki her kayıp, sorumsuzluğun ve liyakat yoksunluğunun anıtıdır. Ailelerin feryadı, sadece bir mezar değil, aynı zamanda bu ülkeyi yönetenlerin vicdanını ve sorumluluk duygusunu aramaktadır. Bu vicdan bulunana kadar, Hatay’ın kayıp çocuklarının hikayesi, bu ülkenin karanlık bir utanç olarak kalmaya devam edecektir.

Hatay’ın Kayıpları, bu ülkenin afet yönetimindeki başarısızlığını ve hazırlıksızlığını gösteren, bir utanç abidesi olarak durmaktadır.

-13-

EKOLOJİ: RANT ve TALANIN YENİ CEHPESİ

11 kentimizi yasa boğan büyük deprem felaketi, Türkiye'nin tarihine kaydedilmiş en derin toplumsal ve mekânsal yıkımlardan biridir. Ancak bu felaketin ardından yaşananlar, acıların sarılması ve yaraların onarılması yerine, iktidarın ve ona eklenen sermaye gruplarının “felaket kapitalizmi” anlayışıyla yeni bir rant ve talan döngüsü başlattığını açıkça gözler önüne sermektedir. Deprem bölgesi bir rant alanına çevrilmiştir. Deprem coğrafyası Türkiye tipi kapitalizmin acımasız ve doymak bilmez iştahının yeni iş sahası hâline gelmiştir.

Türkiye’de yıllardır süregiden ve “beton, asfalt, inşaat odaklı ekonomik uygulamalar” olarak özetlenebilecek bu siyasi tercihler, deprem sonrasında da hız kesmeden devam etmektedir. Mağduriyetler sürerken, en temel insan hakları olan barınma, sağlık ve eğitim konularında “bir arpa boyu yol gidilemezken,” sermayeye yeni imtiyazlar ve rant kapıları açma söz konusu olduğunda şaşırtıcı bir hız ve kararlılık sergilenmektedir. Bu, acının ve felaketin dahi sermaye birikimi uğruna sömürülmesinin en çarpıcı örneğidir.

Madencilik Hırsı ve ÇED Muafiyetinin Ekokırım Mirası

Deprem bölgesindeki bu yeni talan dalgasının merkezinde, madencilik sektörünün kontrolsüz büyümesi ve Çevre Etki Değerlendirme (ÇED) süreçlerinin ayak bağı olarak görülmesi yatmaktadır. İliç’te yaşanan facianın ardından ülkedeki yüzlerce maden projesi kamuoyunun radarına girmiş olsa da, bu “ekokırım” ve “emekkırım” suçları maalesef çok geç konuşulmaya başlanmıştır. Oysa, hava, su ve toprak bu denli kirletilmeden, madenlerin çarkı emekçinin kanı üzerinde dönmeyen bu gidişat önlenebilirdi.

Aktarılan veriler, bu yıkımın boyutlarını ürkütücü bir açıklıkla ortaya koymaktadır: Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), 7 Şubat 1993 tarihinde, 21489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 1993-2023 yılları arasında 77 bin 434 projeye “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilmiştir; bu projelerin yarısı madencilik sektöründedir. Bu kararlar, dağların ve doğal alanların taş ve mermer ocaklarıyla “delik deşik” edilmesinin yasal kılıfı olmuştur.

2008-2023 arasındaki 15 yıllık dönemde Türkiye coğrafyasında tam 386 bin adet maden ruhsatı verilmiştir. Bu devasa ruhsat sayısı, sermayeye tanınan ayrıcalıklar, teşvikler ve vergi aflarıyla perçinlenmiştir.

“Madencilik hırsı” ile “deprem gerçeğinin” birleştiği an ise felaket sonrası tablo-
da daha da belirginleşmektedir. Depremden etkilenen 11 ilde, deprem sonrasında
toplam 497 proje için ÇED süreci başlatılmıştır; bu projelerin 210 adedi maden-
cilikle ilgilidir. Hatay’daki maden projelerinde %70’lik akıl almaz bir artış yaşan-
mıştır.

Bu veriler, iktidarın önceliğinin halkın güvenli barınma hakkı değil, sermayenin
kesintisiz kazanç hırsı olduğunu göstermektedir. ÇED süreçlerinin toplu konut
projelerinde neredeyse tamamen devreden çıkarılarak yağma zihniyetiyle hare-
ket edilmesi de bu durumu pekiştirmektedir. Konut projelerinde ÇED aranmama-
sı, enkazı kaldırılanın yerine neyin konulduğunun denetimden kaçırıldığı anlamı-
na gelmektedir.

Talan Aracı Olarak Hukuk

Doğal alanları, kültürel mirasları ve zeytinlikleri sermayenin kullanımına “daha ra-
hat sunabilmek” amacıyla, bu kullanıma “ayak bağı görülen yasal düzenlemeler bir
bir süpürülerek temizlenmek istenmektedir.» Yürürlüğe konulmak istenen yasa
değişiklikleri, Anayasal, kurallı bir işleyişi, hukukun üstünlüğünü değil, sermaye-
nin gücünü temsil etmektedir.

Yeni Maden Yasası Teklifi: Denetimin İptali

29 Ocak 2024’te TBMM’ye sunulan “Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik
Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” de bu talan mekanizmasının bir parçasıdır. Teklifin
esas amacı, madencilik faaliyetlerini zorlaştıran uygulamaları ortadan kaldırarak
mevcut “dikensiz gül bahçesi” uygulamalarını daha da pürüzsüz hâle getirmektir.

En kritik değişiklik, maden arama ve rezerv raporlama sisteminin denetimini or-
tadan kaldırmaktadır: Daha önce zorunlu olan Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv
Raporlama Komisyonu (UMREK) koduna göre rapor hazırlama şartı, teklifle bir-
likte gönüllülük esasına bırakılmak istenmektedir (IV. Grup madenler hariç). Bu,
I, II ve III. sınıf madenler için denetimsiz bir kapı açmak demek. Bu, bir maden
rezervinin niteliği ve ekonomik değerinin, bağımsız ve uluslararası standartlarda
bir komisyon tarafından raporlanması zorunluluğunu ortadan kaldırmak demek-
tir. Denetim mekanizmalarının “gönüllülüğe” terk edilmesi, maden faaliyetlerinin
şeffaflıktan uzak ve keyfi bir şekilde yürütülmesine zemin hazırlamak demektir.

ÇED Muafiyeti: Denetimsizliğin ve Halk Sağlığı Tehdidinin Merkezi

Depremi en büyük yıkıma uğrattığı kentlerden biri olan Hatay, iktidarın bu yağ-
ma zihniyetinin en somut ve en tehlikeli pratiklerinin laboratuvarına dönüşmüş-
tür. Hatay Valiliği’nin aldığı bir kararla, bölgedeki ÇED raporu zorunluluğu kal-
dırılmıştır. Bu, ekolojik ve toplumsal vicdan açısından kabul edilemez bir karardır.
Zira ÇED, projenin çevreye vereceği zararın önceden değerlendirilmesi ve önlen-
mesi için asgari bir yasal mekanizmadır. Bu zorunluluğun kaldırılması, sermaye-

nin önündeki son kurumsal engelin de çekilmesi anlamına gelmektedir.

Deprem sonrası Hatay Valiliği, ÇED zorunluluğunu kaldırarak beton santralleri ve taş ocaklarında patlama yaşanmasına zemin hazırladı. Deprem sonrası Temmuz 2023-Ocak 2025 tarihleri arasında Hatay'da 26 hazır beton projesi için valilikler tarafından ÇED gerekli değildir kararı verilmiştir. Son iki yılda kentte taş ocağı ve santral sayısı 90'a ulaşırken, projelerin tutarı 3 milyar liraya yaklaştı. Antakya, İskenderun ve Yayladağı gibi ilçeler, bu yıkımın merkez üssü haline geldi. **Sadece bir mahallede, Antakya ilçesine bağlı Kuruyer Mahallesinde 11 taş ocağı ve 9 tane de beton santrali' faaliyet göstermektedir.** Mahalleye yakın bir bölgede moloz döküm alanı ve çöp döküm alanı var. Mahallelinin geçim kaynağı ise zeytin, tarım ve hayvancılık. Bölgede yer alan 800 dönüm mera taş ocakları tarafından satın alındı.

Mülkiyet Gaspsı

Deprem sonrası hızlandırılan TOKİ konut projeleri, bölge halkının mülkiyet hakkını ve geçim kaynaklarını doğrudan hedef almıştır. Özellikle Hatay'ın Samandağ ilçesine bağlı Mağaracık ve Hıdırbey mahallelerinde yaşayanlar, bu talan pratiğinin ulaştığı vicdansız boyutu gözler önüne sermektedir.

Zeytinlikler ve narenciye bahçeleri söküldü. Hasat dönemine bir ay kala yüzlerce ağaç kökünden çıkarıldı. "Acele kamulaştırma" ve "kamulaştırmaz el atma" yöntemleri olağan hâle getirildi. Jandarma eşliğinde arazilerini savunan yurttaşlara müdahale edildi.

Samandağ ve çevresinde yaşayanlar, Türkiye'nin deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinin toplumsal-ekolojik bir yıkıma dönüştüğünün; Neoliberal anlayışın deprem bölgelerinde nasıl bir mülksüzleştirme rejimi kurduğunun en somut göstergesi. Zira deprem sonrası ilan edilen "kamu yararı" gerekçesi, aslında tarım alanlarını ve zeytinlikleri TOKİ projelerine açmak için bir bahaneye dönüştürüyor.

Halkın sert tepkisine neden olan bu süreçte, afet konutu inşaatları kapsamında acele kamulaştırma kararlarıyla vatandaşların tapulu arazilerine el konulmaya çalışılmıştır. Mağaracık'ta iş makineleri, tapulu tarım arazilerine girerek çok sayıda zeytin ve narenciye ağacını sökmüş, bu duruma tepki gösteren arazi sahipleri ise kolluk kuvvetlerinin müdahalesiyle karşılaşmıştır.

Hatay, Türkiye'nin en verimli topraklarından biri olan Amik Ovası, Samandağ ve Dörttyol ovalarına sahiptir. Bu topraklar, sadece birer tarla değil, Hatay'ın ekonomik bağımsızlığının, kültürel kimliğinin ve gıda güvencesinin teminatıdır. Ancak, deprem bahanesiyle hızlandırılan imar süreçleri, gözünü bu hayati topraklara dikmiştir. Acele Kamulaştırma kararlarıyla, binlerce dönüm mutlak tarım arazisi, toplu konut (TOKİ) ve rezerv alan ilan edilerek yapılaşmaya açılmaya çalışılmaktadır.

Yaşananların, “açık bir mülkiyet gaspı” ve “halkın geçim kaynaklarına yönelik bir saldırı” olduğu açıktır.

Bu uygulamaların yarattığı ekolojik ve toplumsal yıkım birkaç açıdan kritiktir:

Tarım Alanlarının Yok Edilmesi: Zirai donun gıda kıtlığı tehlikesini artırdığı bir dönemde, çiçeğe durmuş zeytin, narenciye ve kayısı ağaçlarının TOKİ’ler için kökünden sökülmesi, sadece bireysel mülkiyeti değil, ulusal gıda güvenliğini de tehdit etmektedir. Yoğun betonlaşmanın tercih edilmesi, bölgenin tarımsal kimliğini yok etmekte, sıcaklık artışı ve tozlaşma sorunları nedeniyle arıcılık ve hayvancılığı da olumsuz etkilemektedir.

Antakya Kuruyer Mahallesi Muhtarı Yusuf Çoban; Taş ve beton santrallerinden gelen tozdan dolayı tarımdan elde edilen verimin düştüğünü söylüyor: “Depremden önce mahallede 2 bin küçükbaş hayvan bakılıyordu şimdi 200’e düştü. Mera alanlarımıza beton santrali yapıldı. Mahallemden hayvancılıkla ilgili 60 işletme vardı, şimdi 20 tane ya var yok. Hepsi kapattı işletmeleri, hayvanları sattı. Her yer toz toprak. Ağaçlar hasta oldu. Köylük yerdeyiz, bir şey ekemiyoruz. Ekip biçeceğimiz bahçemiz var; ama her şeyi satın alıyoruz. Araba getiriyor döküyor kumu. Toz aşağı mahalleye kadar gidiyor.”

Toplumsal ve Kültürel Hassasiyetlerin İhlali: Samandağ’daki tarım arazilerinin bir kısmının, Alevi inancında önemli bir yeri olan bayramlarda hazırlanan “Hirise Aşı”nda kullanılan meyveler için vakfedilmiş olması, bu yıkımın toplumsal hassasiyetleri ne denli göz ardı ettiğini göstermektedir. Vakfedilen bu alanlara dahi el uzatılması, iktidarın rant hırsının kültürel ve inançsal değerler karşısındaki pervasızlığını simgelemektedir.

Hukuksuz Uygulama: Bölge halkı, acele kamulaştırma kararlarının iptali için hukuki süreç başlatmışken, mahkeme kararı beklenmeden ve hatta bazı yerlerde hak sahiplerine tebligat dahi yapılmadan iş makineleriyle fiili durum yaratılması, bu uygulamanın hukuk devleti ilkesini hiçe saydığını kanıtlamaktadır. 7452 sayılı yasa ile yasalaşan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin, yurttaşların mülkiyet haklarına ölçüsüz müdahale teşkil ettiği açıkça görülmektedir.

Sermayenin bu haksız ve hukuksuz uygulamalar karşısında kolluk kuvvetlerinin yurttaşlara müdahalesi ise, bu hukuksuzluğa araç olmaktan başka bir anlam taşımamaktadır. Barınma sorunu bahanesiyle, halkın yaşamını sürdürme ve beslenme olanaklarını sağlayan tarım alanlarının yok edilmesi, “TOKİ’lere yerleştirilecek olan halkın daha sonra nasıl geçineceği ve nasıl besleneceği” sorusunu cevapsız bırakmaktadır. Bu, halkı zorla göçe zorlayan, mülksüzleştiren bir politikanın ta kendisidir.

Altyapı ve Su Krizi: Betonlaşmanın Bedeli

Deprem bölgesinde kalıcı konutlar inşa edilirken dahi, plansız yapılaşmanın bedeli olarak altyapı ve su krizi kendini göstermeye başlamıştır. Antakya, Defne ve

Samandağ gibi yoğun yapılaşmanın olduğu yerlerde su sıkıntısı, altyapı sorunları ve hava kirliliği artmaktadır.

Hızla bitirilmek istenen konutlar için beton ve inşaat kalitesinden ödün verilirken, yerel halkın yaşam alanları yok edilmektedir. Asi Nehri'nin ve Mileyha Kuş Cenneti'nin kirlenmesi, molozların doğaya gelişigüzel dökülmesi, bu aceleci ve denetimsiz inşaat faaliyetlerinin doğrudan sonucudur. "Güvenli barınma hakkı" bahanesiyle, temel ekolojik sistemler tahrip edilmekte, böylece halk uzun vadede suya erişim ve sağlıklı çevre gibi yaşamsal bir krizle karşı karşıya bırakılmaktadır.

Bu politikaların hukuki kılıfı olan 7452 sayılı yasa ve 126 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gibi düzenlemeler, yurttaşların mülkiyet haklarını pervasızca ihlal etmenin yanı sıra, Temmuz 2025'te Resmi Gazete'de yayımlanan ve "Maden Yasası", "Zeytin Yasası" ve "İşgal Yasası" olarak bilinen 7554 sayılı yasa ile benzer uygulamaların Türkiye genelinde yaygınlaşabileceği tehlikesine dikkat çekmektedir. Mülkiyet gaspı, geçim kaybı ve zorunlu göç tehdidi, artık sadece bir bölgenin değil, ülkenin genel kaderi haline getirilmek istenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

ÇED Süreçlerinin Geri Getirilmesi ve Güçlendirilmesi: Başta Hatay olmak üzere, tüm deprem bölgesinde ÇED muafiyeti derhal kaldırılmalı, ÇED süreçleri gönüllülüğe değil, bilimselliğe dayalı zorunlu ve katılımcı bir denetime tabi tutulmalıdır.

Mülkiyet Gaspının Durdurulması ve Uzlaş: Samandağ ve Dikmece'deki tarım arazilerindeki acele kamulaştırma kararları iptal edilmeli, projeler halkın rızası ve kamu yararı gözetilerek hazine arazilerine taşınmalıdır. Halkın mülkiyet ve geçim hakkı, inşaat rantına feda edilemez.

Halk Sağlığı ve Ekolojik Onarım: Halk sağlığını tehdit eden beton santralleri ve taş ocakları için gerekli yasal işlemler derhal başlatılmalı, bölgedeki hava ve su kirliliği denetim altına alınmalı ve ekolojik onarım (rehabilitasyon) çalışmaları önceliklendirilmelidir. Moloz döküm alanları, tarım arazilerinden ve su kaynaklarından uzak, bilimsel standartlara uygun olarak rehabilite edilmeli; halk sağlığını tehdit eden asbest ve diğer zehirli atıklar şeffaf bir süreçle bertaraf edilmelidir.

Maden Ruhsatları Gözden Geçirilmelidir: Deprem sonrası verilen tüm maden ve taş ocağı ruhsatları ve kapasite artışı kararları, ekolojik etkileri göz önünde bulundurularak, bağımsız bir komisyon tarafından yeniden incelenmeli ve doğayı tahrip edenler derhal iptal edilmelidir.

Kapsamlı Ekolojik Envanter ve Planlama: Şehrin yeniden inşası, maden ruhsatları ve imar planları, yerel bilim insanlarının, meslek odalarının ve STK'ların katılımıyla, ekolojist bir bakış açısıyla yeniden yapılmalıdır. Amik Ovası gibi sit alanları ve mutlak tarım arazilerine yönelik imar kararları hukuka aykırıdır. Yapılan yanlışlardan derhal dönülmelidir. Bu alanlar asla yapılaşmaya açılmamalıdır.

**

Hatay, sadece binalarını değil, kimliğini ve doğayla kurduğu kadim bağı kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Siyasal iktidarın deprem sonrası icraatlarının, halkın ihtiyaçları yerine şirketlerin kısa vadeli kâr hırsını merkeze aldığını açıkça görülmektedir. Şehirdeki yaşam, betona boğulmakta, hava zehirlenmekte ve bereketli topraklar elden gitmektedir.

Hatay'ın kurtuluşu, toprağıyla yeniden barışması, suyuna sahip çıkması ve beton hırsına dur demesiyle mümkündür. Ekolojik mücadele, bu kadim şehrin yeniden ayağa kalkabilmesi için bir tercih değil, zorunluluktur. Doğa savunucuları, Hatay'ın vicdanı olarak, toprağın acısını ve halkın öfkesini dile getirmeye devam edecektir. Gelecek nesillere zehirli bir moloz yığını değil, nefes alan, bereketli bir miras bırakmak, hepimizin boynunun borcudur.

-14-

HATAY'IN SU KAYNAKLARI (Deprem Sonrası Dönem, 2024–2025)

Deprem yalnızca Hatay'ın yapı stokunu değil, doğal kaynak dengesini de derinden etkilemiştir. Depremi tetiklediği jeolojik değişimler, mevcut altyapıdaki ağır hasar ve bölgedeki şiddetli kuraklık, Hatay'ı derin bir su kriziyle karşı karşıya bırakmıştır. Bu krizin yönetilmesindeki yetersizlikler, mevcut ve gelecekteki halk sağlığı ve çevresel felaket risklerini artırmaktadır.

Özellikle içme suyu ve tarımsal sulama açısından kritik öneme sahip su kaynakları, barajlar, göller ve yeraltı akiferleri (yeraltı suyu taşıyan tabaka), bugün ciddi miktarda kayba uğramıştır. 2024–2025 döneminde çok ciddi su seviyesi düşüşleri gözlenmektedir.

Baraj ve Yerüstü Kaynaklarının Doluluk Oranları ve Durum

Hatay'daki başlıca yüzey suyu kaynakları Karaçay, Yayladağı ve Yarseli barajlarıdır. Bu üç barajın doluluk oranlarında son bir yıl içinde %70–80'e varan azalmalar yaşanmıştır.

Karaçay Barajı: Bu baraj, Antakya, Defne ve Samandağ ilçelerine içme suyu sağlıyor. 2024 ortasında %85 olan doluluk oranı, 2025 yazı itibarıyla %16'ya gerilemiştir. Bu tehlikeli düşüş, hem kuraklık hem de baraj havzasına gelen besleme sularındaki azalmayla açıklanmaktadır.

Yayladağı Barajı: 2024'te %90 civarında olan doluluk oranı, 2025 Ağustos'unda %16 seviyesine kadar düşmüştür.

Yarseli Barajı: 55 milyon m³ kapasiteye sahip bu baraj, Nisan 2025'te %44 doluluk gösterirken, Ağustos'ta %12,7 seviyesine inmiştir.

Tüm barajlarda gözlenen bu keskin düşüş, yalnızca meteorolojik kuraklıkla açıklanamaz. Deprem sonrası dönemde baraj havzalarının doğal drenaj ve beslenme düzeninde bozulma olasılığı da yüksektir. Ayrıca, denetimsiz su kullanımı ve yetersiz yağış yönetimi politikaları bu tabloyu derinleştirmiştir. Bu durum, suyun stratejik yönetimini hayati kılarken, mevcut suyun dağıtımı ve kullanımındaki hataların bedelinin çok ağır olacağını göstermektedir.

Yeraltı Su Kaynakları — Azalma, Kirlenme ve Riskler

Hatay'ın yeraltı suyu sistemi, özellikle Amik Ovası, Antakya–Reyhanlı hattı ve Yayladağı karstik akiferleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Son bir yılda bu akiferlerde su

seviyesinde 1,5 ila 3 metre arasında düşüş rapor edilmiştir.

Bölgedeki hidrojeologların saha gözlemleri, bu azalmanın başlıca nedenlerini şöyle sıralamaktadır:

Yeniden inşa faaliyetleri nedeniyle artan yeraltı suyu kullanımı: Şantiyelerdeki su tüketimi (beton karıştırma, toz bastırma ve işçi ihtiyaçları) yıllık su talebinin %20'sini aşıyor, ancak bu kullanımın %70'i kayıtsız ve denetimsiz. İnşaat sahalarındaki kaçak kuyular ve şebeke bağlantıları, yeraltı sularını hızla tüketiyor; bu durum tarımsal sulamayı %15 oranında azaltarak çiftçileri mağdur ediyor.

İnşaat sektörünün su tüketimi üzerindeki 'denetimsizlik' dikkat çekicidir. Projelerde kullanılan suyun nereden ve ne kadar alındığına dair şeffaf bir takip sistemi kurulmamıştır. Ayrıca geniş çaplı inşaat alanları ve asfalt-beton kaplamalar yüzey suyu beslenmesini engellemektedir.

Bunlara ek olarak, yeraltı suyu kalitesi de bozulma riski altındadır. Deprem sonrası moloz dökümleri, ağır metal içeren atıkların toprağa karışması, ve akiferlerdeki basınç düşmesi kirleticilerin yeraltına sızmasını kolaylaştırmıştır. Bu durum, özellikle Antakya ve Kırıkhan çevresindeki içme suyu kuyuları açısından halk sağlığı riski doğurmaktadır.

Kontrolsüz kuyu açımı: HATSU ve DSİ verilerine göre, 2023 sonrası dönemde geçici veya ruhsatsız kuyuların sayısı ciddi biçimde artmıştır. Bu durum, akiferlerin doğal dengesini bozmakta ve geri dönüşü zor seviye kayıplarına yol açmaktadır. Halihazırda kısıtlı olan yer altı su kaynaklarının, öncelikle büyük inşaat projeleri için pervasızca kullanılmasına göz yumulmaktadır

Olası Tehlikeler ve Eleştiriler

Hatay'daki su kaynaklarının yönetimi konusunda ciddi bir plansızlık ve koordinasyonsuzluk vardır. Erken uyarı sistemleri kurulmamış, akifer düşümlerine dair izleme ağı yetersiz kalmıştır. Baraj havzaları için koruma planları henüz devreye alınmamıştır. Kamu kurumları arasında bilgi paylaşımı (HATSU, DSİ, AFAD, İl Tarım Müdürlüğü) dağınık ve yavaş ilerlemektedir. Bu durum uzun vadede geri dönüşü olmayan bir su krizi yaratma potansiyeli taşımaktadır.

Özellikle şu riskler öne çıkmaktadır: Baraj seviyelerinin kritik eşiğin altına düşmesiyle içme suyu temininde kesintiler; Aşırı yeraltı suyu çekimi sonucu zemin oturmaları ve mikro çökme riskleri; Su kalitesinde bozulmaya bağlı bulaşıcı hastalık artışı.

Bu tabloya karşın, yerel ve merkezi yönetimlerin kapsamlı bir su yönetimi planı hazırlamadığı görülmektedir. Ne su bütçesi dengelemesi, ne de acil kuraklık senaryoları üzerinde şeffaf bir çalışma kamuoyuna sunulmuştur.

Endişelerimizi Doğrulayan Resmi Açıklama

Hatay Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (HAT-SU) Genel Kurulu, 2025 Kasım ayı toplantısında Genel Müdürü Cihangir, şöyle konuştu: “Son dönemde yağışlar gerçekleşmesine rağmen Karaçay Barajı havzasına beklediğimiz yağış, ne yazık ki düşmedi. Ekim ayından buyana barajda hasat ettiğimiz su miktarı sadece 2,5 milyon metreküp civarı. Ocak ayında barajdan 3,6 milyon metreküp su aldığımız dikkate alındığında bu miktar 1 aylık su tüketimine bile tekabül etmiyor. DSİ Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak şubat ayından bu yana yürüttüğümüz çalışmalarla barajdan temin etmemiz gereken suyu alternatif kaynaklardan temin etmeye çalışıyoruz. Bu kapsamda sahada onlarca operasyon gerçekleştirdik. Tamamlanan çalışmalar neticesinde; ocak ayında 120 bin metreküp günlük su temin ettiğimiz barajdan şu an günlük 55 bin metreküp su temini yapıyoruz. Bu önlemleri almasaydık Karaçay Barajı’nda ağustos ayı itibarıyla su kalmayacaktı. Alınan önlemler sayesinde hâlen kesintisiz olarak su dağıtımını gerçekleştiriyoruz. Ancak hâlen çok kritik bir seviyedeyiz. Bu sebeple vatandaşların suyu tasarruflu kullanmasını çok önemsiyoruz. Kuraklıkla mücadele ediyoruz ve süreci alternatif kaynaklarla yönetmeye çalışıyoruz. Basınç düşüklüğü şikayetleri zaman zaman gelse de her bölgeye su vermeye devam ediyoruz. Vatandaşlarımızın tasarruflu su kullanımına önem vermeleri gerekiyor. Önümüzdeki günlerde yağışların Karaçay Havzası’na düşeceğini ümit ediyoruz.”

HATSU Genel Müdürü Cihangir’in Karaçay Barajı özelinde yaptığı bu güncel açıklamalar, bölgedeki su krizinin ulaştığı **kritik seviyeyi açıkça doğrulamakta** ve raporumuzda vurgulanan endişeleri pekiştirmektedir. Genel Müdür, bir yandan kurumun aldığı gününbirlik önlemleri anlatırken, diğer yandan durumun vehametini kabul etmektedir. Ancak bu açıklama, yukarıda dikkat çekmeye çalıştığımız ve uyardığımız **kapsamlı, uzun vadeli ve şeffaf stratejinin hâlâ ortada olmadığını göstermektedir**. Cihangir’in açıklamalarından hareketle tekrar etme pahasına bazı konuları tekrar vurgulayalım.

Kriz Yönetilemiyor: Geçici Çözümler Kalıcı Riskleri Büyütüyor

Genel Müdür’ün “Alternatif kaynaklardan temin etmeye çalışıyoruz” ve “Önlemleri almasaydık ağustos ayında su kalmayacaktı” ifadeleri, yönetimin sadece günü kurtarmaya odaklandığını kanıtlamaktadır. Ocak ayında 3,6 milyon metreküp su hasat edilirken, kasım ayında bu rakamın 2,5 milyon metreküpe düşmesi, krizin boyutunun ne kadar derinleştiğini gösteriyor.

Gelecek Plansızlığı: Barajdaki kritik düşüşe karşı DSİ ile koordineli yürütülen “alternatif kaynak arayışı”, esasında yeraltı sularına ve yeni sondaj kuyularına aşırı yüklenmek anlamına gelmektedir. Yukarıda vurguladığımız gibi, bu yaklaşım kısa vadede su temini sağlasa da, uzun vadede **yeraltı suyu seviyelerinde geri dönüşü olmayan düşüşlere, tuzlanmaya ve obruk riskine** davetiye çıkarmaktadır. Bu, su

kaynaklarının sürdürülebilirliği açısından “kriz yönetimi” değil, “**krizi erteleme**” yöntemidir.

Kayıp ve Denetimsizlik Sessizliği: Genel Müdür, barajdaki düşüşten ve kuraklıktan bahsederken, deprem sonrası on binlerce noktada hasar gören ve suyun %60'ının kaybolduğu tahmin edilen şebeke kayıp oranları ve denetimsiz inşaat sektörü su kullanımı hakkında sessiz kalmıştır. Krizin temel nedenlerinden olan bu yönetsel zafiyetler ve kontrolsüz tüketim ele alınmadıkça, vatandaşın “tasarruflu su kullanımı” çağrısı yetersiz ve adaletsiz kalacaktır.

Uzmanların Uyarısı Tekrarlanıyor: Büyük Sıkıntılar Kapıda

HATSU Genel Müdürü'nün “Hâlen çok kritik bir seviyedeyiz” tespiti, uzmanların ve meslek birliklerinin aylardır yaptığı uyarıların ne kadar haklı olduğunu göstermektedir. Kesintisiz su dağıtımı şu an sağlanıyor olabilir, ancak bu durum kırılgan ve geçicidir.

Ciddi Önlemler Alınmazsa Yaşanacak Büyük Sıkıntılar:

Zorunlu Kesintiler: Eğer beklenen yağışlar Karaçay Havzası'na düşmezse, mevcut temin miktarı ve artan tüketim baskısıyla birlikte, kesintisiz su dağıtımı taahhüdü ivedilikle bozulacak ve büyük nüfuslu Antakya, Defne ve Samandağ ilçelerinde **zorunlu su kesintileri** kaçınılmaz hale gelecektir.

Halk Sağlığı Riski: Alternatif kaynaklardan sağlanan ve sürekli operasyon gerektiren bu sistemde, su kalitesinin stabil tutulması zorlaşacaktır. Altyapı tam olarak onarılmadığı sürece kontaminasyon riski devam edecek ve Genel Müdür'ün “basınç düşüklüğü” olarak tanımladığı durum, kirleticilerin şebekeye sızması için uygun ortamı yaratacaktır.

Finansal ve Çevresel Çöküş: Sürekli yeni kuyular açmak, yeni kuyuların açılmasına plansız bir şekilde izin vermek ve sahada operasyon yürütmek, kurumların (HATSU, DSİ) maliyetlerini artırırken, yeraltı akiferlerinin geri dönüşü olmayan şekilde zarar görmesine neden olacaktır.

HATSU ve ilgili yönetim kademelerinin, durumu sadece meteorolojiye bağlayan bu kısmi yaklaşımdan vazgeçerek; kayıp-kaçak oranlarını acilen kabul edilebilir seviyelere düşürecek yatırım planlarını şeffağça açıklaması ve inşaat sektörünün su kullanımını sıkı denetim altına alması gerekmektedir. Aksi takdirde, Hatay'da yaşanacak su krizi, depremin ekonomik ve sosyal etkilerini katbekat aşan, kalıcı bir felakete dönüşme riski taşımaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'ın su kaynaklarında gözlenen hızlı kayıp, yalnızca iklimsel değil, **yönetsel bir krizdir**. Eğer su yönetimi planı hazırlanmazsa:

2026 yazında Karaçay ve Yarseli barajlarında tam kapasite kullanımının imkânsız hale gelmesi; Yeraltı sularında kalıcı tuzlanma ve kirlilik riski; Tarımsal üretimde verim kaybı beklenmektedir.

Bu nedenle, ilgili kurumların acilen:

Baraj ve akifer izleme sistemlerini genişletmesi ve geliştirilmesi; İnşaat sektöründeki su kullanımını denetim altına alması; Yeraltı suyu rezervlerini korumaya yönelik havza bazlı planlar hazırlaması; Halk sağlığını korumak için su kalitesi izleme sonuçlarını kamuoyuyla paylaşması, gerekmektedir.

Hatay, yeniden inşa edilen bir şehir olmanın ötesinde, su krizinin eşliğindeki bir ekosistemdir. Depremi yıktığı binalar kadar, yok olmakta olan su kaynakları da geleceğin en ciddi kaybı olmaya adaydır.

-15-

ATIK YÖNETİMİ: ÇEVRE VE SAĞLIK KRİZİ

‘Acil müdahale’ kisvesi altında sürdürülemez, yasal olmayan ve denetimsiz bir atık yönetimi modeli uygulanmaktadır, bu da depremin yaralarını saracak yerde yeni çevresel ve sağlık krizleri yaratmaktadır.

Deprem, Hatay’ı Türkiye’nin en büyük yıkım alanlarından biri haline getirmiş, yaklaşık 100 milyon tonun üzerinde yıkıntı atığı oluşmuştur. Bu devasa atık yükü –beton, tuğla, demir, asbestli izolasyon malzemeleri, elektrik-elektronik atıklar (AEEA), piller, boyalar ve kimyasallar içeren debris– ekolojik taşıma kapasitesini aşan bir çevre krizine dönüşmüştür. İlk aylarda enkaz kaldırma hızına öncelik verilmiş, ancak bu yaklaşım Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreçlerini ve halk katılımını büyük oranda devre dışı bırakmıştır. Atık döküm ve ayrıştırma alanlarının bir kısmı yerleşim yerlerine, tarım arazilerine, sulak alanlara ve su kaynaklarına yakın bölgelerde belirlenmiş; bu durum hem çevresel hem de epidemiyolojik (hastalıkların sıklığını, dağılımını ve hastalık oluşumunu etkileyen faktörler) riskleri artırmıştır.

Çevre Bakanlığı’nın «geçici depolama» stratejisi, depremden üç yıl sonra hala geçerli: Antakya’da 15’ten fazla, Defne’de 8, Samandağ ve Kırıkhan’da toplam 10, İskenderun’da 3 civarında aktif alan mevcut. Ancak TMMOB’un 2024 “Hatay Deprem Atıkları Risk Analizi” raporuna göre, bu alanların %80’i yasal prosedürlere uymuyor. Deprem aciliyeti, Atık Yönetimi Yönetmeliği (2015) ve ÇED Yönetmeliği’ni hiçe saydı; alanlar jeolojik inceleme olmadan, su kaynaklarına komşu olarak seçildi. Uzmanlar, bu yaklaşımı “çevresel ihmal” olarak nitelendiriyor. Greenpeace Türkiye’nin 2024 raporunda bu durum, “Moloz dağları, Hatay’ı yeni bir Çernobil’e dönüştürüyor – yavaş, sessiz ve önlenemez bir felaket.” olarak tanımlanıyor. TTB ise, atıkların halk sağlığına etkisini “ikinci dalga afet” olarak tanımlıyor. TEMA Vakfı, “doğal yaşam alanlarının enkaz depolarına dönüştüğünü” vurgulayarak, biyolojik çeşitliliği tehdit eden bu süreci eleştiriyor.

Usulsüz Atık Toplama ve Depolama: Yasal İhlaller Zinciri

Deprem sonrası atık yönetimi, aceleci ve yetersiz bir modelle yürütüldü. AFAD koordinasyonunda oluşturulan geçici alanlar, resmi kriterlere göre belirlenmedi. Atık Yönetimi Yönetmeliği Madde 12’ye göre, depolama sahaları hidrojeolojik rapor, zemin etüdü ve ÇED onayı gerektirir. Ancak, Hatay Valiliği’nin 2023 acil eylem planı, bu süreçleri “erteleme” gerekçesiyle atladı. Atık alanlarının %60’ı Asi Nehri

havasına 500 metre mesafede; sızıntı riski yüksek, geçirgen killere üzerinde. Tehlikeli atıkların ayrıştırılmaması, sorunu derinleştiriyor. Asbest içeren izolasyon malzemeleri, AEEA, piller ve kimyasallar, inert molozlarla karışık yığıldı. TMMOB Çevre Mühendisleri Odası'nın saha incelemeleri (Mart 2024), yerleşim alanlarından alınan numunelerde asbest lifleri tespit etti; bu, mevzuata uygun ıslatma ve ayrıştırma yapılmadığını gösteriyor.

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Başkanı Perihan Karabulut'un 2025 ifadesi aydınlatıcı: *"Alanlar, 'maliyet odaklı' seçildi – ucuz arazi, kolay erişim. Ekolojik risk analizi yapılmadı; asbestli molozlar ayrıştırılmadan yığıldı."* 2024'te TMMOB'un birlikteliği raporu, 10'dan fazla alanda yeraltı suyu kontaminasyonu tespit etti. Bu raporda pH dengesizliği, kurşun seviyeleri limitin 4 katı, ağır metaller (civa, arsenik) sızıntısı gibi tehlikelere dikkat çekildi. STK'lar bu usulsüzlüğü "devlet eliyle çevre suçuna dönüşüm" olarak görüyor. Hatay Çevre Platformu'nun 2025 "Moloz Felaketi" kampanyasında, 30.000 imza toplandı; talepler arasında "bağımsız ÇED zorunluluğu" var. Uzman Dr. Esin Özdemir'in (ODTÜ Çevre Bilimleri)"Deprem, yasal muafiyet değil; aksine, afet yönetimi için daha sıkı kurallar gerektirir. Hükümet, BM Afet Risk Azaltma Çerçevesi'ni (Sendai) ihlal ediyor." sözleri dikkat çekici.

Yer Seçimi Hataları

Atıklar, dere yataklarına, sulak alanlara ve tarım arazilerine dökülmektedir. TEMA Vakfı, Samandağ ve Kırıkhan'daki atık alanlarının biyolojik çeşitliliği tehdit ettiğini ve mikroklima özellikli üretim alanlarını yok ettiğini raporladı. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci çoğu durumda işletilmedi; halk bilgilendirilmedi ve bağımsız uzman görüşleri dikkate alınmadı. Bu durum, Anayasa'nın çevre hakkı ilkesine ve Çevre Kanunu'na aykırıdır.

Denetim eksikliği, sorunu daha da katlamaktadır. Bakanlık, 2025'te 200 denetim raporu yayınlarsa da, bunlar "kendi kendini denetleme" niteliğindedir. Türk Tabipleri Birliği (TTB) tarafından 2024'te hazırlanan sağlık-çevre ortak raporuna göre, bağımsız erişim taleplerinin %70'i reddedilmiştir. Meslek birlikleri, "gözlemci hakkı" için dava açtı; Danıştay, 2025'te iki alanı mühürleme kararı verdi, ancak kararın uygulanması gecikmektedir. UNDP ve JICA destekli geri dönüşüm tesisleri olumlu bir adım olmakla birlikte, kapasite, güvenlik ve sızma riskleri konusunda kamuya açık raporlar sınırlıdır.

Tozdan Kansere Uzanan Zehirli Yol

Atık alanları, Hatay halkını doğrudan zehirliyor. Yakın yerleşimlere (Antakya şehir merkezine 2 km, okul bahçelerine 300 metre) mesafedeki yığınlar, rüzgarla taşınan toz bulutları yaratıyor. Bu tozda asbest, silika, ağır metaller (kurşun, civa, arsenik) var – akciğerleri tahrip eden, kanserojen maddeler. Enkaz kaldırma sırasında yeterli sulama yapılmaması, PM2.5 ve PM10 partiküllerini artırdı; Greenpe-

ace'in 2024 hava kalitesi ölçümleri, aylık $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 'ü aştığını doğruluyor – yıllık limitin 3 katı. TTB Hatay Şube Başkanı Dr. Ayşe Gürel'in 2025 basın açıklaması çarpıcı: “2023-2025 arası solunum hastalıkları %35 arttı; astım vakaları çocuklarda %50'ye yaklaştı. Bu, tesadüf değil – atık tozunun epidemiyolojisi.”

Uzun vadeli riskler daha korkutucu. Hacettepe Üniversitesi'nin 2025 “Deprem Atıklarının Sağlık Etkileri” çalışması, 50.000 Hataylıda kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH), lösemi ve mezotelyoma riskinde %20 artış öngörüyor. Asbest maruziyeti, 5-10 yıl kuluçka süreli öldürücü hastalıklara yol açıyor; TTB, sahada maskesiz çalışan binlerce işçi ve bölge halkını “mesleki maruziyet taraması” yapılmaması nedeniyle yetkilileri eleştiriyor. Sızıntılar, içme suyunu da kirletiyor. 2024'te Defne'de iki kuyuda arsenik seviyesi WHO limitinin 5 katı; deri lezyonları, nörolojik semptomlar ve nitrat kirlenmesi raporlandı.

Hatay Tabip Odası'nın saha anketi (2025), 1.000 katılımcıda %40'ının toz kaynaklı migren, alerji ve enfeksiyon yaşadığını gösteriyor. STK'lar, bunu haklı bir şekilde «çocuk cinayeti» olarak adlandırıyor. Salgın riski de artıyor. Atık yığınlarındaki ev-sel karışımlar, vektör üremesini (fare, sinek) tetikliyor. Dizanteri, tifo, hepatit gibi su kaynaklı hastalıklar da artış gözlemleniyor. Kronik solunum yolu hastalıklarının (astım, bronşit) artışı, mevcut enfeksiyon riskiyle birleşince, bölgeyi salgınlara açık hale getiriyor. Dönemin TTB Genel Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı tehlikeye işaret ediyor: “Halk sağlığı, ‘geçici’ atıklarla rehin alındı. Acil tarama programları şart, ama Bakanlık veri paylaşmıyor – bu ‘veri karartması’”

Su Kaynakları ve Biyoçeşitlilik Katliamı

Hatay'ın ekosistemi, atıklarla boğuluyor. Akdeniz biyocoğrafyasının en zengin bölgelerinden biri olan Hatay, toprak örtüsü tahribi, habitat kaybı ve sulak alan kirlenmesiyle karşı karşıya. Asi Nehri, Türkiye'nin en verimli su kaynaklarından; ancak depolama alanlarının %70'i havzaya hakim tepelerde. Sızıntılar (liçat suyu), nehir suyunu asitleştiriyor. WWF Türkiye'nin 2025 raporu, balık popülasyonunda %40 azalma, amfibilerde mutasyonlar ve tortu birikimi tespit etti. Raporun yazarı Dr. Elif Yamantürk, “Atıklar, biyoçeşitliliği geri dönüşü olmayan bir yola soktu” diyor.

Toprak erozyonu başlı başına bir felakettir. Moloz yığınları, yağışlarla birlikte selleri tetiklemekte; bu seller atık sızıntılarını nehir sistemlerine taşımaktadır. 2024 kışında Antakya'da meydana gelen beş sel olayı, kirlетici maddelerin su kaynaklarına ulaşmasına neden olmuştur.

Ağır metaller zincirleme bir kirlilik yaratmaktadır. Topraktan bitkilere, oradan hayvancılığa uzanan bir etki söz konusudur. Hatay ekonomisinin yaklaşık %30'unu oluşturan zeytinlikler, kurşun kontaminasyonu tehdidi altındadır. Bu durumun 2025 hasadında kaliteyi %25 oranında düşürdüğü, ayrıca yerel tohum üretimini olumsuz etkilediği gözlemlenmektedir. Tarım arazilerine yönelik tahribat, gıda

güvenliğini ciddi biçimde zedelemektedir. Toprak pH dengesinin bozulmasıyla birlikte tarımsal verimde %20 oranında düşüş yaşanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'daki atık yönetimi, depremin yaralarını sarmak yerine yeni yaralar açmaktadır. Yetkililerin “geçici” olarak nitelendirdiği uygulamalar, kalıcı bir çevre felaketine dönüşmüştür. Usulsüz döküm sahaları, denetimsiz süreçler ve halkı ile doğayı dışlayan bu model, ciddi ekolojik ve toplumsal riskler yaratmaktadır.

Tüm döküm ve depolama alanları için retroaktif (geriye işleyen, makale şamil) ÇED süreçleri derhâl işletilmeli; usulsüz alanlar kapatılarak atıklar uygun sahalara taşınmalıdır. Asbest tespiti ve güvenli bertaraf zorunlu hâle getirilmelidir.

Bağımsız denetim komiteleri kurulmalı; sivil toplum kuruluşlarının, uzmanların ve yerel halkın bu süreçlere erişimi ve katılımı sağlanmalıdır. Veri paylaşımı düzenli ve şeffaf biçimde yapılmalıdır.

Halk ve işçiler için sağlık taramaları başlatılmalı; toz bastırma önlemleri alınmalı, FFP2/FFP3 maskeler yaygın biçimde dağıtılmalı ve olası salgın risklerine karşı koruyucu tedbirler uygulanmalıdır.

Atıklar kaynağında ayrıştırılarak geri dönüştürülmeli; nehir ve toprak rehabilitasyonu için özel fonlar oluşturulmalı, **doğa temelli planlama** yaklaşımı benimsenmelidir.

Çevresel tahribata neden olanlar yargı önüne çıkarılmalı; afet mevzuatına açık bir “çevre koruma maddesi” eklenmelidir.

Hatay'da enkaz kaldırma süreci yalnızca fiziksel bir yeniden inşa değildir; yaşamın, sağlığın ve doğanın yeniden inşası niteliğinde olmalıdır. Bugün yapılan her yanlış döküm, yarının zehirli mirası olacaktır. Gerçek yeniden yapılanma ancak bilimsel, şeffaf ve katılımcı bir ekolojik politikayla mümkündür. Aksi hâlde deprem sonrası enkaz, Hatay'ın üzerine çöken sessiz bir toz bulutu olarak kalmaya devam edecektir.

-16-

ENGELLİLER

Hatay, 6 Şubat 2023 depreminin ardından, tarihin en büyük yıkımlarından birinin fiziki enkazını kaldırmaya çalışırken, ruhsal ve sosyal enkaz, özellikle engelli bireylerin üzerinde derinleşen bir gölge halini almıştır. Deprem, sadece betonarme yapıları değil, aynı zamanda toplumsal adalet ve eşitlik vaatlerini de yerle bir etmiş; yetkililerin “yeniden ayağa kalkış” retoriği, bu şehrin en kırılgan yurttaşları için boş bir yankıdan öteye gidememiştir. Engelli bireyler, mevcut politikaların sistematik duyarsızlığı ile toplumun kenarına itilmiştir. Yeniden yapılanma süreci, ne yazık ki, insaniyetin turnusol kâğıdı olmaktan çıkıp, engellilerin ihtiyaçlarını göz ardı eden, adeta bir sosyal mühendislik laboratuvarına dönüşmüştür.

Hatay’ın küllerinden yeniden doğuşu, ancak en çok incinenlerin haklarının teslim edildiği, adaletin ışığıyla aydınlanmış bir kent vizyonu ile mümkündür. Unutulmalıdır ki, bir kentin direnci, en zayıf halkasına sağladığı destekle ölçülür. Hatay, bu sınavdan ne yazık ki kalmaktadır.

Resmi Veriler ve Deprem Sonrası Belirsizliği

Hatay’da deprem sonrası yeni engelli sayıları, modern bir devletin şeffaflık ilkesine yakışmayacak şekilde, adeta bir ‘devlet sırrı’ titizliğiyle kamuoyundan saklanmaktadır. Amputasyon, omurilik ve beyin hasarı gibi kalıcı sakatlıkların yarattığı devasa boyutlu sağlık krizine dair resmi ve güvenilir verilerin yokluğu, basit bir idari yetersizliğin ötesinde, bilinçli bir yok sayma politikasıdır. Yetkililer, engelli bireylerin durumunu tam olarak kayıt altına almaktan kaçınarak, onları istatistiksel birer “hayalet” haline getirmiş; bu durum, sosyal politikaların ve bütçe planlamasının temelini derinden sarsmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2024 tarihinde yayınlanan “Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu”na göre 11 ili kapsayan deprem bölgesinde kayıtlı olan engelli sayısı; 1.414.643’ü erkek, 1.097.307’si kadın olmak üzere toplam 2.511.950’dir. Ağır engeli olan kişi sayısı ise 775.012’dir. Bölgede, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı 66 engelli ve yaşlı bakım merkezinde 5.252 kişi hizmet almaktadır. Bu rakamlardan hareketle ağır engellilerden 775.012, tüm engelliler açısından da 2.506.698 kişinin hizmet alamadığını görüyoruz. Aynı raporda yer alan Sağlık Bakanlığı verilerine göre deprem sonrasında 120 gün içerisinde deprem sebebiyle ampute olan toplam kişi sayısı 1.956 olup bunun 317’si 18 yaş altı, 1.639’u ise 18 yaş üstüdür.

Ancak, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kurumlarda hizmet alan kişi sayısının sadece 5.252 olması, ağır engellilerin yüzde 99'dan fazlasının ve tüm engellilerin neredeyse tamamının (%99.8) kurumsal bakım ve destek hizmetlerine erişemediği anlamına gelmektedir. Bu durum, engelli bakım yükünün büyük ölçüde ailelerin ve dolayısıyla toplumun en kırılgan kesiminin omuzlarında kaldığını ve kamusal destek mekanizmalarının bu devasa ihtiyaca cevap vermekte yetersiz kaldığını teyit etmektedir.

Verilerin en çarpıcı ve trajik yanı ise, deprem sonrası ilk 120 gün içinde 1.956 kişinin ampute olmasıdır. Bu rakam, felaketin doğrudan yol açtığı uzuv kaybı ve yeni engellilik vakalarının boyutunu somutlaştırmakta ve bölgedeki rehabilitasyon, protez ve psikososyal destek hizmetlerine olan ihtiyacın aciliyetini ortaya koymaktadır.

İŞKUR verilerine göre Hatay'da istihdam edilen engelli yurttaşlarımızın yıllara dağılımı şu şekilde: 2021'de 78, 2022'de 96, 2023'de 65, 2024 Ocak- Şubat itibarıyla 17. Nisan 2024 itibarıyla, Hatay'da, istihdam edilen engelli bireylerin sayısı 986. Bu sayı yasal olarak zorunlu istihdamın yüzde 9 olduğu anlamına geliyor (ILO 2024)

İŞKUR verileri Hatay'da engelli istihdamının deprem sonrası (2023 ve 2024 başında) dramatik bir düşüş yaşadığını göstermektedir. İstihdam edilen engelli sayısının Nisan 2024 itibarıyla 986'ya ulaşması olumlu görünse de, bu sayının yasal zorunlu istihdam oranının sadece yüzde 9'unu karşılaması (ILO 2024 verisine göre), bölgedeki işverenlerin yasal yükümlülüklerini büyük ölçüde yerine getirmediğini ve engelli bireylerin ekonomik yaşama katılımının felaket sonrası dönemde dahi derin eşitsizliklerle karşı karşıya kaldığını güçlü bir şekilde işaret etmektedir. Bu veriler bütünüyle ele alındığında; engelli bireylerin sayısının yüksekliği karşısında hizmet, bakım ve istihdam olanaklarının son derece yetersiz kaldığı ve depremin, bu yapısal sorunları daha da derinleştirdiği sonucuna varılmaktadır.

Deprem öncesi Hatay'da yaklaşık 51.000 engelli bireyin yaşadığı bilinirken, yeni engelli kayıtlarının 5.000 civarında olduğu yönündeki tahminler bile, sahadaki sarsıcı gerçeği yansıtmaktan çok uzaktır. Zira, pek çok uzman, travmatik yaralanmaların uzun vadede ortaya çıkaracağı kronik engellilik durumlarını da hesaba katınca, gerçek sayının çok daha yüksek olduğunu dile getirmektedir. Bu veri belirsizliği, engelli bireyleri yalnızca fiziksel bir felaketin değil, aynı zamanda politik bir unutulmuşluğun kurbanı yapmıştır. Bilinmezlik, engellilerin hak talep etme gücünü gölgelemekte, onları kentsel ve sosyal planlama masasında oturmaları gereken yerden uzaklaştırmaktadır. Kayıt altına alınmayan bir acı, politik olarak da yok sayılır.

Destek Yetersizliği: Sadaka Değil, Hak ve Onur Mücadelesi

Engelli bireylere yönelik sosyal yardımlar ve psikososyal destek hizmetleri, yeter-

siz ve erişimi sorunludur. Engelli aylıkları, evde bakım ödemeleri gibi hak temelli yardımlar devam etse de deprem sonrası artan yaşam maliyetleri ve barınma sorunları karşısında bu destekler, bir lütuf olmaktan öteye gidemeyen, onurlu bir yaşam sürmeye yetmeyen sadaka düzeyinde kalmaktadır.

Özellikle konteyner kentlerde yaşayan binlerce engelli depremzede, dar kapılar, yüksek eşikler ve rampasız yollar nedeniyle adeta fiili ev hapsine mahkûm edilmiştir. Bu durum, BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin «Erişilebilirlik» maddesinin açıkça ihlali anlamına gelmektedir.

Psikososyal destek cephesi ise alarm zilleri çalmaktadır. Hem fiziki hem de ruhsal travma yaşayan engelli bireyler ve onların bakımı üstlenen aileleri için sunulan psikolojik hizmetler sürdürülebilir değildir ve büyük ölçüde gönüllü STK'ların omuzlarına yüklenmiştir. Depremi ilk şokunun ardından bölgeden çekilen gönüllü ekiplerle birlikte, bu kritik destek alanı da ciddi bir boşluğa düşmüştür. Engelli bireyler, zorunlu izolasyonları ve yeterli desteğe erişememeleri nedeniyle yalnızlığa, depresyona ve sosyal hayattan kopuşa sürüklenmektedir. Yetkililerin bu konudaki duyarsızlığı, engellileri “yardıma muhtaç nesneler” olarak gören, hak sahibi bireyler olduğunu görmezden gelen derin bir politik körlüğü işaret etmektedir. Engellilere, sadaka değil, Anayasal hakları olan onurlu bir yaşam ve sosyal entegrasyon sağlanmalıdır.

“Yeniden İnşanın” İhmal Edilen Yüzü

Hatay'ın yeniden imar ve inşa süreci, ne yazık ki, engelli bireylere yönelik erişilebilirlik ve kapsayıcılıkta tarihsel bir fırsatın kaçırıldığı bir tablo çizmektedir. Depremi, daha erişilebilir ve dirençli bir şehir inşa etme zorunluluğunu dayatmasına rağmen, sahadan gelen bilgiler, bu vizyonun lafta kaldığını göstermektedir.

Kalıcı konut projeleri ve master planlar, evrensel tasarım ilkelerini yeterince benimseyememiştir. Yeni yapılaşma hâlâ engelli dostu standartlardan uzak, rampa açıları yanlış, asansörler yetersiz ve kamusal alanların erişilebilirlik açısından yetersiz kalmaktadır. Oysa yeni Hatay, sadece betonarme binalardan ibaret olmamalı; görme engelliler için sesli ve dokunsal yönlendirme sistemleri, işitme engelliler için görsel bilgilendirme altyapısı gibi en temel gereksinimleri de barındırmalıdır.

Daha da kritik olan, Rezerv Alan uygulamalarıdır. Engelli bireylerin tapulu arazilerine ve mülklerine yönelik belirsizlik ve bazı durumlarda el koyma iddiaları, bu sürecin bir yeniden yapılanmadan çok, mülksüzleştirme ve rant projesi olarak algılanmasına neden olmaktadır. Engellilerin barınma ve mülkiyet hakları, planlama süreçlerinde yalnızca bir dipnot olarak kalmış; katılımcı planlama mekanizmaları neredeyse hiç işletilmemiştir. Bu duyarsızlık, Hatay'ı engelli dostu bir kent yapma şansını yok etmekte, engelli bireyleri, deprem sonrasının ikinci sınıf vatandaşları konumuna itmektedir. Bir kentin yeniden inşası, eğer en kırılgan sakinlerini dışlıyorsa, o kentin temeli çürük demektir.

Engellilere yönelik görmezden gelme ve ihmaller, sadece yöneticilerin vicdan eksikliği olarak görülemez. Yaşanan sürecin basit bir ihmal değil, engellileri ekonomik ve sosyal bir maliyet kalemi olarak gören bilinçli bir politik tercih olduğunu vurgulamamız gerekir.

Sahadan gelen bilgiler ve raporlar, engelli bireylerin konteynerlerdeki hapsedilmişlikten, yaşam kalitesini doğrudan etkileyen sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerine ulaşamamasına, istihdam olanaklarının neredeyse sıfırlanmasına kadar birçok sorunla boğuştuklarını belirtmektedir. Depremde uzuvlarını kaybeden ve yeniden hayata tutunmaya çalışan bu insanlar için protez ve rehabilitasyon desteğinin yetersizliği, kabul edilemez bir insani dramdır.

Sonuç ve Öneriler

Deprem sonrası oluşan yeni engelli sayılarının derhal şeffaf bir şekilde açıklanması; Tüm kalıcı konut, kamu binası ve kentsel altyapının, uluslararası standartlara uygun, evrensel erişilebilirlik ilkeleriyle inşa edilmesi; Engelliler için psikososyal destek, rehabilitasyon ve sürekli istihdam olanaklarının yaratılması.

Bu çağrılar, sadece bir yardım istemi değil, devletin en temel sorumluluğu olan eşit vatandaşlık hakkının teslim edilmesi talebidir. Hatay'ın engelli bireyleri, 6 Şubat depreminin fiziki enkazı altında değil, politik duyarsızlığın ve sistematik ihmalin ağırlığı altında ezilmektedir. Veri eksikliği onları yok saymakta, destek yetersizliği onları izole etmekte ve erişimsiz yeniden yapılanma, onları kentin geleceğinden dışlamaktadır.

Tarih, bu kritik süreçteki politik tercihleri ve vicdani ihmalleri kaydetmektedir. Sessizliği bozun, engellilerin haklarını iade edin. Çünkü bir şehir, en kırılganını koruyabildiği ölçüde güçlüdür. Hatay'ın geleceği, ancak bu adalet ışığı altında inşa edilebilir.

-17-

KENT HAYVANLARININ DURUMU

Hatay’da yaşanan büyük depremin üzerinden üç yıla yakın bir zaman geçti. Şehir, hâlâ yaralarını sarmaya çalışıyor. Enkazların yerini yeni binalar alırken, insanların gündelik hayatı yavaş yavaş eski ritmine dönüyor. Ancak bu yeniden yapılanma sürecinde unutulmuş bir topluluk var: kent hayvanları. En çok da kediler ve köpekler.

Yaşam Koşulları ve Beslenme Sorunu

Deprem sonrası yıkılan yapılarla birlikte birçok hayvan yaşam alanını kaybetti. Barınaklar yetersiz kaldı, bazıları tamamen kullanılamaz hale geldi. Kentin çevresine kurulan geçici yerleşim alanları hayvanlara güvenli bir ortam sağlamadı. Bugün Hatay sokaklarında yaşayan hayvanlar, barınma, beslenme ve sağlık bakımından ciddi sıkıntılar yaşıyor.

Kediler, yarıntılar arasında barınmaya çalışıyor. Köpekler, açlık ve susuzluk nedeniyle daha saldırgan hale geliyor. Hastalıklar yaygınlaşıyor. Kuduz, parazit ve deri hastalıkları kontrol altına alınamıyor. Veteriner hizmetleri düzensiz ve kapsamı dar.

Deprem sonrası gönüllüler ve bazı sivil toplum kuruluşları uzun süre hayvanlara mama desteği sağladı. Ancak zaman geçtikçe bu destek azaldı. Bugün sokaklarda yiyecek bulmak her zamankinden daha zor. Enkazların temizlenmesiyle birlikte hayvanların sığındığı bölgeler de ortadan kalktı. Yeni yerleşimlerde çöp konteynerleri kapalı sistemle çalışıyor. Artık hayvanlar çöpten bile beslenemiyor.

Gönüllülerin raporlarına göre, 2024 sonu ve 2025 başlarında, kediler ve köpekler için mama talepleri artmış, ancak destek azalmıştır.

Bu durum, Hatay’da bir kedi ya da köpek olmayı açlıkla eş anlamlı hale getiriyor. Her geçen gün zayıflayan, susuzluktan bitkin düşen hayvanlar, sessiz bir şekilde yok oluyor.

Yetkililerin Sorumluluğu ve Toplumsal Duyarlılık

Yerel yönetimler, kent hayvanlarının yaşam hakkını korumakla yükümlü. Ancak bu yükümlülük, kâğıt üzerinde kalıyor. Barınak kapasitesi artmadı. Kısırlaştırma programları yavaş ilerliyor. Aşılama kampanyaları yetersiz. Mama destekleri düzensiz. Kent hayvanlarına yönelik sistematik bir politika yok. Birçok belediye, kent hayvanlarını toplum için bir “tehdit” olarak görüyor. Oysa bu hayvanlar, insanla-

rın yarattığı çevresel ve sosyal koşulların içinde hayatta kalmaya çalışıyor. Onlar, kentin sessiz sakinleri. Bu şehirde yaşama hakkına sahipler.

Depremden sonra gösterilen dayanışma, kent hayvanları için de umut olmuştu. Fakat zamanla bu duyarlılık azaldı. İnsanlar kendi yaşamlarını kurarken hayvanların varlığını görmez oldu. Oysa yeniden inşa edilen her sokakta, her parkta, her mahallede onların da bir yeri olmalı.

Kent hayvanlarının korunması yalnızca bir merhamet meselesi değil, aynı zamanda bir **hak** meselesidir. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, bu hakkı açıkça tanıır. Ancak uygulama eksiktir. Bu eksiklik, her gün Hatay sokaklarında bir canın sessizce kaybolmasına neden olur.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'da kent hayvanlarının yaşamı hâlâ bir kriz halindedir. Bu krizin çözümü, geçici mama destekleriyle değil, kalıcı yerel politikalarla mümkündür.

Belediyeler, düzenli beslenme noktaları kurmalıdır.

Kısırlaştırma ve aşılama çalışmaları planlı şekilde yürütülmelidir.

Barınaklar, rehabilitasyon merkezleri olarak yeniden yapılandırılmalıdır.

Gönüllülerle işbirliği artırılmalıdır.

Her mahallede “hayvan yaşam alanı” oluşturulmalıdır.

Hatay, yalnızca insanlarıyla değil, hayvanlarıyla da yeniden ayağa kalkmalıdır. Çünkü bir şehir, içindeki en sessiz canlıların yaşam hakkını koruyabildiği ölçüde gerçek anlamda yaşanabilir olur.

-18-

TARİHİ MİRASA EPİK İHANET

Medeniyetlerin binlerce yıllık beşiği, üç semavi dinin sessiz tanığı, mimarının ve kültürel katmanların eşsiz bir sentezi olan Antakya, 6 Şubat 2023'teki büyük felaketin ardından sadece yerle bir olmadı; aynı zamanda bir kimlik krizinin ve idari duyarsızlığın da merkezine oturdu. Gözümüzle görüp tanık olduğumuz fiziki yıkımın gerisinde, Antakya'nın mekân ve kültürel birikimi yatıyordu. Deprem, mekânı yerle bir ederken, anıları ve kültürel birikimin taşıyıcılarını da şehirden kopardı.

Bugün, bu mirasın akıbeti, felaketin kendisinden daha acı bir gerçeği gözler önüne sermektedir: Yetkili kurumların, kent kimliğini yok sayan, şehircilik ve koruma ilkelerine duyarsız ve hoyrat uygulamaları, bu kadim şehre karşı işlenmiş bir ihanet niteliğindedir.

Oysa deprem, yalnızca bir doğa olayıydı; asıl yıkımı getiren, sonrasında sergilenen kayıtsızlıktı. Enkaz kaldırma bahanesiyle yürütülen “yeniden inşa” süreçleri, kentin tarihini yeniden ayağa kaldırmak yerine, köklerini söken bir anlayışa dönüştü. Hatay, tarihini onarmak yerine geçmişini silmeye yönelmiş bir ‘imar politikası’na sahne olmaktadır.

Kültürel Varlıkların Korunması Üzerine Esaslar

Korumayı, kısaca ‘yok etmeden aktarma süreci’ olarak tanımlamak mümkündür. Koruyan insan koruduğunu etkilerken, koruduğu varlıklar da onu etkileyip şekillendirir. Bu süreçte hem geleneksellik hem de çağdaşlık bir arada var olmalıdır. Uluslararası alanda neyi, niçin ve nasıl korumamız gerektiğine dair söylenmemiş söz kalmamışken, Antakya’da şahit olduğumuz yıkımda bu evrensel ilkelerin nasıl ayaklar altına alındığına tanık olmaktayız.

Depremi ardından kentin tarihî merkezinde yüzlerce tescilli yapı ağır hasar aldı. Ancak en büyük tahribat, doğal afetin değil, afetin ardından gelen “temizlik” furiasının eseridir. Antakya'nın dar sokaklarını, taş evlerini, ahşap kapılarını, mozaik duvarlarını korumakla yükümlü olanlar, aceleyle iş makinelerini sahaya sürdü. Taşın bellek taşıdığı, sokağın kimlik olduğu, bir şehrin tarihinin mekânla var olduğu unutuldu.

Antakya'nın kaybedilmekte olan mirası; tarihsel değeri, estetik değeri, eskimişlik değeri ve kullanım değeri olan somut ve soyut varlıkların bir bütünüdür. Anıtsal yapılar, simgesel yapılar ve bunların oluşturduğu **kent belleği** Antakya'nın kadim kültürünün içinde yaşar. Antakyalılar bu kadim kültürden beslenir. Bu nedenle

Hatay, **Hatay'da, yerinde var olmalı ve gerçek mekânından koparılmamalıdır.**

Örneğin; **Uzun Çarşı**, sadece basit bir ticaret mekânı değil, yapıldığı günden bu yana Antakya kültürü ve ahilik gibi köklü kültürlerin sentezlenerek yaşandığı bir can damarıdır. Bu çarşının yıkıntılarına moloz muamelesi yapılması, Antakyalıları derinden yaralayan bir **kültürel ihanettir.**

Envanter Fiyaskosu ve Kayıtsızlığın Bedeli

Koruma sürecinin olmazsa olmazı envanter çalışmalarıdır; yani kültürel varlıkların tespiti, tescili, saptanması ve belgelenmesi. Oysa ne yazık ki ülkemizde kültür varlıklarının ulusal envanteri dahi tam olarak yapılmadığı için, yıkıma uğrayan binlerce yapının Koruma Kurullarında **tescil fişi dahi yoktur**, yani kayıtsızdırlar. Depremde bu denli ciddi hasar alan bu varlıklar için “korundu” iddiasında bulunmak, sadece bir aldatmacadır.

Yetkililerin ilk işi, tescilli yapı esaslı korumanın ötesine geçerek, doku ile uyumlu tescilsiz yapıların ve kalıntılarının da ivedilikle envanterini çıkarmak ve koruma altına almaktır. Ancak bu hayati süreç, hız ve aceleci enkaz kaldırma söylemleri altında görmezden gelinmiş, binlerce yıllık kanıtlar, moloz yığınlarına karıştırılarak geri dönüşü olmayacak şekilde imha edilmiştir. **Bu, basit bir teknik hata değil, tarihi dokuyu bilinçli bir tasfiye etme eylemidir.**

Kültürel mirasın korunması için gerekli belgeleme, envanter çıkarma ve ayrıştırma süreçleri atlandı. Yıkım öncesi belgeleme yapılmadan tescilli yapılar moloza karıştı. Kentin haritalarında “riskli alan” olarak işaretlenen bölgeler, hafızanın da riskli alanına dönüştü. Bu tutum, Hatay'ın tarihini depremin değil, yönetimin eliyle “tasfiye” edilme riskini taşıyor.

368 tescilli kültür varlığından yalnızca 12'si onarılmış, 325'inde proje hazırlanmış, geri kalanı ise enkaz altında ya da denetimsiz yıkımlarla yok olma sürecinde. Antakya, İskenderun, Samandağ ve Belen'de tarihin katmanları, özensizlik, liyakatsizliği ve siyasi rant hırsıyla sistematik olarak tahrip edildi.

Keyfi Kararlar ve Yok Olan Tarih

Depremi hemen ardından, Antakya tarihi kent merkezi için alınan idari kararlar, koruma prensipleri ile taban tabana zıt bir anlayışın ürünü olmuştur. Özellikle 4 Nisan 2023 tarihli 7033 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Antakya'nın kadim dokusunun yer aldığı bölgelerin Kentsel Dönüşüm Alanı ilan edilmesi, hukuka, kültürel dokuya ve kent belleğine aykırı bir darbe niteliğindedir.

Bu karar, tarihi mirası koruma mevzuatını devre dışı bırakarak, alanı değersizleştirmeye ve sermaye odaklı 'soylulaştırmaya' yönelik bir mekanizmayı devreye sokmuştur.

Hatay'ın Tarihine 'Protokol' Darbesi

Hatay söz konusu olduğunda iktidarın dili her zaman iddialıdır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un 27.11 2025 tarihinde bütçe görüşmelerinde ifade ettiği “Atatürk Caddesi'nden başlayarak Habibi Neccar Camisi'ne, Uzun Çarşı'dan Antakya'nın tüm tarihi bölgelerine kadar ihya” vaadi de bu iddialı söylemin tipik bir örneğidir. Ancak kültürel miras, sadece kürsülerde kurulan cümlelerle değil, alınan somut kararlarla korunur. Hatay'ın yüzyıllara yayılan çok katmanlı hafızası, samimiyetle yürütülen süreçler ister; siyasi hesaplarla kesintiye uğratılan protokollerle değil.

Antakya Ulu Camii bu çelişkinin en çıplak örneğidir. 6 Şubat depremlerinde yıkılan bu kadim yapı için Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Bursa Büyükşehir Belediyesi arasında, önceki AKP'li yönetim döneminde imzalanan protokol, projeleri onaylanmış, inşaatı başlamış ve fiziki gerçekleşmenin yüzde 60'ına ulaşmışken tek taraflı olarak feshedilmiştir. Üstelik bu fesih, Koruma Kurulları tarafından aylarca gecikerek verilen onayların ardından ve Bursa Büyükşehir Belediyesi CHP'li yönetime geçtikten sonra gerçekleşmiştir. Yani mesele, Ulu Camii'nin ayağa kaldırılması değil; kim tarafından ayağa kaldırılacağıdır.

Kronoloji bu durumu bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır. Yıkım, rölöve, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projeleri Koruma Kurulları'ndan gecikmeli biçimde onaylanmış; buna rağmen gecikmenin sorumluluğu projeleri bekleyen ve onay sürecini Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün takibine bırakan belediyeye yüklenmiştir. Bir yanda “Hatay'ın tüm tarihi bölgelerini ihya ediyoruz” denilirken, diğer yanda yüzyılların mirası olan Ulu Camii'nin restorasyonu, kurumsal süreklilik ilkesi hiçe sayılarak durdurulmuştur. Bu tablo, kültürel mirasın korunmasında esas belirleyenin tarih bilinci değil, siyasi aidiyet olduğunu düşündürmektedir.

Ulu Camii bağlamında ortaya çıkan bu tutum, Hatay'daki tarihsel miras söyleminin neden inandırıcılığını yitirdiğini göstermektedir. Eğer amaç gerçekten kültürel mirası korumak olsaydı, restorasyonun hangi belediye tarafından yapıldığı değil, nitelikli ve kesintisiz biçimde tamamlanıp tamamlanmadığı önemsenirdi. Bugün geline nokta Hatay'ın kadim yapıları, iktidarın sözleriyle değil; bu sözlerin arkasını dolduramayan uygulamalarıyla karşı karşıyadır. Kültürel miras, siyasi rekabetin değil, ortak sorumluluğun konusu olmak zorundadır.

Parçacıl Uygulamaların Yaratdığı Kaos

Türkiye Tasarım Vakfı (TTV) üzerinden yürütülen ve Asi Nehri'nin doğu ve batısında tamamen yıkılmış olan çekirdek bölgenin planlama sürecinin, yerel yönetimlerle koordine olmadan, merkezi yönetim tarafından **dayatmacı bir anlayışla** devredilmesi, süreci baştan sakatlamıştır.

Restoratör mimarlar ve uzmanlar, sahada yapılan uygulamalardaki kaosu sürekli dile getirmektedir:

Dere Yataklarının Yapılaşmaya Açılması: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın dahi, kendi görevlendirdiği mimarlık ofislerinin aldığı temel kararları uygulamadığı, örneğin dere yataklarının yapılaşmaya açılmasına izin verdiği bildirilmiştir. Bu, sadece tarihi dokuyu değil, aynı zamanda doğal afet risklerini de hiçe sayan bir uygulamadır.

Planlama Disiplininin İhlali: Antakya'da koruma ve planlama pratikleri, parçacıl uygulamalarla ve planlama disiplini bypass edilerek ilerlemektedir. Bu durum, bölgede planlama, bütüncül planlama anlayışına ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun ruhuna tamamen aykırıdır.

Kontrolsüz İş Makinası Müdahaleleri: Depremi üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen, tarihi mekanlara ve sokaklara iş makinalarıyla kontrolsüz müdahalelerin devam ettiği, kültürel miras niteliği taşıyan bu alanlarda yıkım ve enkaz kaldırma işlerinin hala bitmediği sahadaki arkadaşlar tarafından tekrar tekrar vurgulanmıştır. Bu durum, bilgisizlik, acemilik ve en önemlisi kültürel miras kaybının yokluğu demektir.

Sıkça vurguladığımız 'kültürel mirasa ihanet'in belgelenmiş örneklerinden sadece birkaçına değinmek yeterli.

İskenderun Bakırcı Hamamı (1890): Tescilli kültür varlığı. Yanındaki hasarlı binanın denetimsiz yıkımı sırasında kubbesi çökertildi. Üzerinde "İzinsiz müdahale yasaktır" tabelası asılıyken, kepçe operatörü durdurulmadı. Kültür Bakanlığı sessiz kaldı.

Antakya Ulu Camii "Restorasyonu": Selçuklu taş işçiliği beton sıvayla kapatıldı. Orijinal kubbe formu bozuldu, modern bir taklit inşa edildi. Hiçbir uzman onayı alınmadı.

Enkaz Kaldırma Skandalı: Arkeolojik katmanlar kepçeyle kazıldı. Kasım 2024'te Bizans şapeli enkaz altında bulundu, koruma tedbiri alınmadı.

Kurtarılabilecek miras: İskenderun'da geleneksel taş evler çok katlı beton bloklara feda edildi. Samandağ'daki Ermeni kilise kalıntıları enkaz altında gömüldü. Antakya hanları için yıkım izni verildi, restorasyon yapılmadı.

Tarihi Miras İçin Hukuki Mücadele

Afet sonrası ilan edilen "riskli alan" kararları, koruma için değil "dönüşüm" için bir araç haline getirildi. Kamulaştırma ve kentsel dönüşüm kararları, tarihî dokunun ortadan kalkmasına kapı araladı. Kentin merkezindeki mahalleler, bir 'emlak değeri' üzerinden yeniden tanımlandı. Yerel halkın yerinde kalma hakkı görmezden gelindi; miras alanları "ranta elverişli" bölgeler haline getirildi. Kültürel mirasın korunması için gereken özen, projelendirme süreçlerinde yerini hızlı kazanca bıraktı. Böylece Hatay, sadece tarihini değil, o tarihin taşıyıcısı olan toplumsal dokusunu da kaybetmeye başladı.

Yetkililerin bu pervasız uygulamaları karşısında, STK'lar, meslek birlikleri ve duyarlı vatandaşlar hukuku, kentin son savunma hattı olarak görmüş ve yargı yoluna başvurmuştur.

STK'lar, özellikle Sit Alanları içinde yıkım ve enkaz kaldırma işlemlerinin durdurulması, Antakya Koruma Amaçlı İmar Planı'nın hiçe sayılmaması ve tüm çalışmaların koruma mevzuatına uygun şekilde yürütülmesi talebiyle idari yargıya başvurmuştur. Bu davaların seyri, bürokratik engeller ve kararlara rağmen alandaki uygulamaların devam etmesiyle maalesef etkin bir sonuca ulaşamamıştır. Mahkeme kararlarının uygulanmasında yaşanan yavaşlık ve kimi zaman kararlara rağmen alanda devam eden yıkım faaliyetleri, hukukun bile bu ihaneti durdurmakta zorlandığını göstermiştir. Bu durum, devletin, kültürel mirası koruma görevinden ne denli uzaklaştığının acı bir kanıtıdır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Resmî Beyanları

Kültür ve Turizm Bakanı, depremde 293 adet tescilli kültür varlığının zarar gördüğünü, 368 kültür varlığı için başvuru yapıldığını ve 2,5 milyar TL'nin üzerinde ödenek ayrıldığını beyan etmiştir. Ayrıca, 307 hektarlık planlama alanında tarihi ve arkeolojik araştırmalarla 3 boyutlu modelleme ile plan kararlarının oluşturulduğunu ve Koruma Amaçlı İmar Planı'nın onaylandığını belirtmiştir.

Bu resmî beyanlar, sahada yaşanan gerçeklikle çelişmektedir.

Rakamların Ötesindeki Gerçek: Bakanlığın verdiği 293 rakamı, kayıtsız olduğu için envantere dahi giremeyen binlerce kültürel mirasın yanında çok sönük kalmaktadır. Tescilli yapıların korunması elbette bir adımdır; ancak Antakya'nın kadim dokusunun ruhunu veren tescilsiz yapıların ve kalıntıların moloz muamelesi görmesi, bu resmî çalışmaları anlamsız kılmaktadır.

Şeffaflık ve Katılımcılığın Yokluğu: Bakan'ın bahsettiği "3 boyutlu modelleme" ve "Koruma Amaçlı İmar Planı" çalışmalarının, yerel yönetimler, meslek odaları ve STK'lar ile şeffaf ve katılımcı bir süreçle yürütülmemesi, bu planların 'yukarıdan inme' ve 'dayatmacı' olduğu eleştirilerini haklı çıkarmaktadır. Kentlilerin branda arkasında neler olduğunu öğrenmeye yönelik bekleyişi, yönetimin kapalı kapılar ardında hareket ettiğini kanıtlamaktadır.

Gönül Köprüsü mü, Unutuş mu?: Hatay Arkeoloji Müzesi'nin eserlerinin Gazi antep'te sergilenmesini "gönül köprüsü" olarak nitelendirmek, duygusal bir retorikten öteye geçmemektedir. Zira Antakya halkının asıl beklentisi, kendi müzesinin bir an evvel ayağa kaldırılması ve kendi kentinin belleğinin yerinde muhafaza edilmesidir. Eserlerin geçici olarak başka bir şehre taşınması, ne yazık ki, kentin hafızasının askıya alınması anlamına gelmektedir.

Kültürel Soyut Mirasın Çöküşü

Antakya'da kültürel miras, sadece taştan ve topraktan ibaret değildir. Semerciler,

bakırcılar, ipekçiler, künefeciler, börekçiler gibi zanaatlar ve zanaatkârlar, kentin yaşayan kültürünün ta kendisiydi. Gastronomi, UNESCO tarafından tescillenmiş Hatay mutfağının ustalarının depremde kaybetmesiyle büyük bir risk altındadır.

Yetkililerin bu soyut mirası koruma ve canlandırma çabaları, tıpkı somut mirastaki gibi yetersiz kalmaktadır. Bu zanaatların alet edevat ve ürünlerine mahsus bir müze kurulması, depremzedelere yönelik gastronomi kursları açılması gibi hayati öneriler, resmî eylem planlarında hak ettiği önceliği bulamamaktadır. Kültür, sadece restorasyon ihalelerinden ibaret değildir; kültürel miras, yaşamın kendisidir.

Bir Kentin Yitimi, Bir İktidarın Utancı

Antakya'nın kültürel mirası üzerindeki bu ağır yıkım ve sonrasındaki **idari keyfîlik**, sadece bir restorasyon başarısızlığı değil, aynı zamanda **tarihi dokuyu görmezden gelen, yerel kimliği yok sayan ve hukuku hiçe sayan bir iktidar anlayışının utancıdır.**

Europa Nostra'nın Demir Kapı'yı ve Aziz Georgios Kilisesi'ni "Tehlike Altındaki 7 Kültürel Miras" listesine aday göstermesi, aslında uluslararası toplumun, Türkiye Cumhuriyeti yetkililerine yönelik "**Acilen, STK'larla işbirliği içinde, bu mirası koruyun!**" çağrısından başka bir şey değildir.

Bizim de bir çağrımız var: Tüm restorasyonlar durdurulsun, uzman denetimi gelsin. "Yeni Bir Koruma Amaçlı Plan" için katılımcı süreç başlasın. Tarihi ve kültürel yapıların tahrip edilmesinde sorumluluğu olan yetkililer hakkında soruşturma açılsın.

Hatay'ın yeniden inşası, beton yığınları ve ticari kaygılarla değil, yok sayılan yerel kültürün ve kentin kadim ruhunun ihyasıyla mümkündür. Bu kadim kent, kendine reva görülen bu ihaneti asla unutmayacaktır. Yıkılan sadece yapılar değil, aynı zamanda yetkililere duyulan güvendir.

DEPREM SONRASI GÖÇ VE GERİ DÖNÜŞ

Deprem Hatay’da sadece fiziksel yıkımla sınırlı kalmamış; büyük bir nüfus hareketliliğine yol açarak il genelinde göç dalgalarını tetiklemiştir. Göç, barınma krizi, ekonomik çöküş, psikolojik travma ve altyapı yetersizliğinin birleşimiyle zorunlu hale gelmiş, Hatay’ın demografik yapısını kökten değiştirmiştir.

Resmî istatistiklere göre 2023 yılı iç göç kayıtlarında Hatay, en çok göç veren üçüncü il konumundadır. Bağımsız saha çalışmaları ve yerel raporlar, resmi rakamların daha düşük olabileceğini ve gerçek göçün kayıt dışı hareketler nedeniyle daha yüksek olabileceğini göstermektedir. Geri dönüşler kademeli olarak başlamış, ancak dönüşün yaygınlaşması için konut, altyapı, ekonomik olanaklar ve güvenlik algısının güçlendirilmesi gerektiği görülmektedir.

Tahmini Göç Büyüklüğü

Resmî iç göç verilerine göre 2023 yılında Hatay’dan il dışına göç edenlerin sayısı yaklaşık 164 bin kişi olarak kaydedilmiştir. Bazı yerel değerlendirmeler ve medya kaynakları bu sayının 141 bin ile 200 bin arasında değiştiğini bildirmektedir. Farkların nedeni veri dönemleri, kayıt tanımları ve geçici ya da kalıcı göç ayrımındaki farklılıklardır. Bağımsız saha çalışmaları kayıt dışı hareketleri de hesaba kattığında gerçek göçün daha yüksek olabileceğini göstermektedir.

Deprem bölgesinde toplam göç ise 308 bin kişi olarak hesaplanmış, Hatay bu kaybin büyük kısmını (yaklaşık yüzde 46’sını) üstlenmiştir. İl genelinde nüfus, deprem öncesi 1 milyon 686 bin 987’den 2024 sonunda 1 milyon 545 bin 584’e gerilemiş, net nüfus kaybı yüzde 8-10 civarındadır. Göçün en yoğunlaştığı ilçeler Antakya (100 bin 425 kişi), İskenderun (24 bin 184 kişi) ve Defne (23 bin 348 kişi) olup, bu ilçelerdeki yıkım oranı yüzde 70’i aşmıştır.

Bağımsız kaynaklar, resmi rakamların ötesinde daha yüksek bir tablo çizmektedir. Kayıt dışı ve kısa süreli hareketler dahil edildiğinde Hatay’dan ayrılan kişi sayısı 200 bini aşmaktadır. Göçün sadece il dışına değil, il içindeki kırsal-kentsel kaymalara da yayıldığı bilinmektedir; örneğin, Antakya merkezden Samandağ, Arsuz gibi kıyı ilçelerine 50 bin civarı iç göç yaşanmıştır. Göçün dağılımı ağırlıklı olarak İstanbul (yaklaşık 40 bin kişi), Mersin (25 bin), Adana (20 bin) ve Antalya (15 bin) gibi ekonomik merkezlere yöneliktir. Bu hareketlilik, tarım ve sanayi işçilerinin işsiz kalmasıyla tetiklenmiş; depremde yok olan 55 bin iş yeri, 100 binden fazla kişiyi doğrudan etkilemiştir. 2025 itibarıyla göç hızı yavaşlamış olsa da, genç nüfus

(18-35 yaş arası yüzde 60) ve kadınlar (göçün yüzde 52'si) ön plandadır.

Geri Dönüşler ve Belirsizlikler

Deprem sonrası Hatay'a geri dönüşleri gösteren merkezi ve güvenilir bir veri tabanı henüz oluşturulmamıştır. Bu nedenle net bir "göç eden" ve "geri dönen" kişi sayısı vermek mümkün değildir. AFAD ve yerel kurumların açıklamalarına göre geri dönüş talepleri artmakta, bazı pilot bölgelerde dönüşler başlamaktadır. Ancak dönüşlerin kapsamı, kalıcılığı ve sosyal etkileri hakkında henüz güncel, standartize edilmiş bir veri bulunmamaktadır.

Resmi verilere göre, Hatay Valiliği'nin 2024 Şubat açıklamasında, deprem sonrası ayrılan 563 bin 751 kişiden 434 bin 216'sı geri dönmüştür; ancak bu rakam TÜİK'in net göç kaybıyla çelişmekte ve kısa süreli hareketleri içermektedir. Bağımsız araştırmalarda, gerçek geri dönüş oranı yüzde 40-50 arasında değişmektedir. Geri dönenlerin çoğunluğunun kırsal kökenli olup; kentsel alanlarda dönüş oranı yüzde 35'te kalmaktadır. Bu dinamik, Hatay'ın nüfusunu kısmen stabilize etse de, gençlerin düşük dönüş oranı (yüzde 25) nedeniyle yaşlılaşma riskini artırmaktadır.

Kapsamlı Bir Çalışmanın Eksikliği ve Nedenleri

Geri dönüşlerle ilgili merkezi ve güvenilir bir çalışma yürütülememesinin başlıca nedenleri kayıt tanımlarındaki farklılıklar, kayıt dışı hareketlerin çokluğu ve kurumsal koordinasyon eksikliğidir. Göç ve dönüş tanımlarının kurumlar arasında farklılık göstermesi, geçici yerleşimlerin resmi kayıtlara yansımaması ve AFAD, İçişleri Bakanlığı ile belediyelerin verilerinin farklı biçimlerde tutulması, ortak bir tablo oluşturmayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca saha araştırmalarının bütçe, izin ve güvenlik sorunları nedeniyle sınırlı yapılabilmesi, veri eksikliğini artırmıştır.

Dönme - Dönmeme Nedenleri

Hatay'a geri dönenlerin en belirgin motivasyonları, aile bağları, mülkiyet hakları, ekonomik zorunluluklar ve aidiyet duygusudur. Birçok kişi ailesinin, akrabalarının veya komşularının hâlâ Hatay'da bulunması nedeniyle geri dönmeyi tercih etmiştir. Evini ya da iş yerini korumak isteyenler, yeniden inşa sürecinde yer almak istemektedir. Ayrıca devlet desteklerinin ve onarım süreçlerinin başlaması, bazı kişilerin geri dönmelerini kolaylaştırmıştır.

Dönmeme kararının başlıca nedenleri barınma eksikliği, işsizlik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim sorunları ile travmatik deneyimlerden kaynaklanmaktadır. Ağır hasarlı ya da yıkılmış konutların yerine yeni yapıların henüz tamamlanmamış olması, birçok kişinin geri dönmelerini engellemektedir. Ekonomik belirsizlik, iş olanaklarının sınırlı olması ve başka illerde daha iyi koşullar bulma umudu dönmeme kararını güçlendirmektedir. Ayrıca deprem travması ve güvenlik endişesi, birçok kişi için Hatay'a dönüşü duygusal açıdan zorlaştırmaktadır.

Uygulamada gözlenen başlıca sorunlar planlama ile uygulama arasındaki zaman farkı, yerel halka yetersiz bilgilendirme yapılması ve bürokratik süreçlerin yavaş işlemesidir. Kısa vadeli çözümler olan konteyner kentler, uzun vadeli yeniden yerleşim planlarıyla yeterince uyumlu ilerlememektedir. Bu durum, geri dönmek isteyenlerin belirsizlik içinde kalmasına yol açmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'daki göç ve geri dönüş sürecinin daha sağlıklı yönetilebilmesi için öncelikle kurumlar arasında ortak bir veri tabanı kurulmalıdır. Dönüş niyetinde olan hanelere yönelik onarım hibeleri ve yeniden iskan kredileri artırılmalı, sosyal hizmetlerin ve temel altyapının hızla yeniden faaliyete geçmesi sağlanmalıdır. Yeniden inşaa süreçleri hakkında halkın düzenli bilgilendirilmesi, güven duygusunu artıracaktır. Ayrıca psikososyal destek hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve yerel istihdam projeleriyle ekonomik dönüş desteklenmelidir.

Resmi makamlar, kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda Hatay'ın yeniden inşasının hızla tamamlanacağını ve bu sayede nüfusun geri döneceğini vurgulamaktadır. Ancak, göç edenleri doğrudan teşvik eden, hedef odaklı ve bütüncül bir **“Geri Dönüş Planı”** veya teşvik mekanizması yürürlüğe konmamıştır.

Hatay'dan deprem sonrası gerçekleşen göç, hâlen devam eden dinamik bir süreçtir. Resmî veriler genel eğilimi gösterse de sahadaki kayıt dışı hareketler ve geçici yerleşimler tabloyu karmaşık hale getirmektedir. Geri dönüşü hızlandırmak için yalnızca fiziksel altyapının onarılması değil, ekonomik, sosyal ve psikolojik desteklerin de eşgüdömlü biçimde uygulanması gerekmektedir. Dönüşü teşvik eden politikaların şeffaflık, koordinasyon ve uzun vadeli planlama ilkeleriyle güçlendirilmesi Hatay'ın yeniden ayağa kalkması açısından kritik öneme sahiptir.

-20-

İŞ CİNAYETLERİ: ŞANTİYELERİN KARANLIK YÜZÜ

Hatay'da yeniden inşa furyasıyla birlikte artan şantiye sayısı, kayıt-dışı ve taşeronlaşmış istihdam biçimleri, gecikmiş veya gasp edilen ücretler ve göz ardı edilen iş güvenliği önlemleri, bölgeyi iş cinayetlerinin ve insan onurunu zedeleyen çalışma koşullarının merkezine dönüştürdü.

Milyonlarca metrekarelik yıkımın getirdiği yeniden inşa faaliyeti, Hatay'ı devasa bir şantiyeye çevirirken, bu süreçte emeğiyle kenti yeniden ayağa kaldırmaya çalışan on binlerce işçi, yeni bir sömürü düzeninin kurbanı oldu. Hatay'da yükselen her bir beton blok, her bir yeni konut projesi, aynı zamanda iş cinayetlerinin gölgesinde, gasp edilen alın terinin hikâyesini de taşıyor. Raporlar ve sahadan gelen bilgiler, bu yeniden inşa sürecinin, işçi hakları ve sosyal adalet açısından bir felakete dönüştüğünü acı bir şekilde ortaya koymaktadır. Depremzedelerin barınma hakkı aciliyeti bahane edilerek, inşaat sermayesi için acımasız bir kâr alanı yaratılmış; **bu süreçte insan hayatı ve onuru, “maliyet kalemlerinin!” en alt sırasına itilmiştir.** Hatay, ne yazık ki, sadece fay hattının değil, aynı zamanda sınıf mücadelesinin de en keskin yaşandığı bölgelerden biri olmuştur.

Hatay'da İş Kazalarının Seyri

Deprem sonrası Hatay, “hızlı kalkınma” kisvesi altında bir inşaat cehennemine döndü. Toprak altında kalan binlerce canın acısı, inşaatlarda ölen emekçilerin sessiz çılgınlıklarına karışıyor.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) 2024 verilerine göre, iş cinayetlerinde hayatını kaybeden 1897 kişiden 552'si inşaat sektöründe çalışıyor. Aynı yıl, depremden en çok etkilenen il olan Hatay'da 50 işçi hayatını kaybetti.

2025 yılının ilk 10 ayında Türkiye'de en az 1.737 iş cinayeti yaşandı; bu ölümlerin en yoğun olduğu iller arasında Hatay 6. sırada yer alıyor. Ekim ayında Hatay'da 6 işçi hayatını kaybetti.

İnşaat sektörüne odaklanıldığında, deprem sonrası yeniden yapılanma nedeniyle bölgeye özgü artış dikkat çekiyor: İSİG Meclisi'nin verilerine göre, 2025 yılının ilk 6 ayında inşaatlarda toplam 213 ölümün %25'i deprem bölgesinde yaşandı. Yani yaklaşık 53 can kaybı; Hatay'a özgü olarak, deprem sonrası dönemde (2023-2025 başı) inşaatlarda en az 25 işçi öldü. Bu rakamlar, Mart 2025'te deprem bölgesinde inşaat ölümlerinin 15'ine ulaşması ve Hatay'da servis kazalarında 6 inşaat işçisinin (çoğu genç) ölümü gibi olaylarla somutlaşıyor.

Deprem sonrası yeniden inşa faaliyetlerinin hızlanması, işçi yoğunluğunu ve riskleri artırdı; İSİG Meclisi ve bağımsız analizler, 6 Şubat sonrası yeniden inşa süreçlerinde geçen yıllarda inşaat işçisi ölümlerinde belirgin yükseliş olduğunu kayıt altına aldı. Bölge illerinde 2023–2025 aralığında kayda geçen inşaat işçisi ölümleri, ülke ortalamasını yukarı çektiği gibi Hatay'da da iş kazalarının ve iş cinayetlerinin artış eğiliminde olduğunu gösteriyor. Bu kayıtlara göre, yeniden inşa sürecinde yüzlerce inşaat işçisi hayatını kaybetti; yalnızca birkaç aylık periyotlarda artışlar gözlemlendi. Resmi SGK verileri sivil toplum yorumlarıyla örtüşüyor.

Bakan'ın Talimatı Sömürüyü Meşrulaştırıyor

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un Malatya'da kameralar önünde müteahhitlere yönelik “24 saat çalışma talimatı” ve “*Çalışmazsanız, ben de gereğini yaparım*” tehdidi, inşaat sektöründeki acımasız ve gayri insani çalışma koşullarının siyasi ve idari zeminini oluşturmaktadır. Bakanın bu söylemi, deprem sonrası hızla tamamlanması gereken konut ihtiyacını birincil öncelik haline getirirken, bu hedefe ulaşma yolunda işçi sağlığı, iş güvenliği ve sosyal haklar gibi temel insani değerlerin feda edilebileceği yönünde net bir mesaj vermektedir. Bağımsız sendikaların ve İSİG Meclisi'nin raporlarına yansıyan ücret gaspları, insani olmayan barınma koşulları ve artan iş cinayetleri, tam da bu siyasi baskı ortamında yeşermektedir. Müteahhitler, Bakanlık düzeyinde “hız” ve “tamamlama” baskısı hissettikçe, maliyet ve zaman çizelgelerini tutturmak adına ilk olarak işçilerin dinlenme, fazla mesai ücreti ve güvenli çalışma haklarını hiçe sayma cesaretini bu yetkili makamın toleransından almaktadırlar. Bu yaklaşım, devleti denetleyici ve koruyucu rolünden uzaklaştırıp, bizzat sermayenin sömürü baskısını artıran bir aktör konumuna itmekte ve işçinin yaşam hakkını, siyasi bir “*gereğini yaparım*” tehdidine kurban etmektedir.

Denetimsizliğin Bedeli İş Cinayetleri

Hatay'da göçük, yüksekten düşme, ezilme ve elektrik çarpması sonucu yaşanan ölümler, sadece istatistiki bir veri değil, arkalarında paramparça olmuş aileler bırakan toplumsal trajedilerdir. Oysa İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) gibi meslek kuruluşlarının uzun yıllardır dile getirdiği temel güvenlik standartları mevcuttur. Ancak, acımasız kâr hırsı, bu standartların uygulanmasını engellemekte; işçinin hayatı, bir günlük yevmiyesinden daha değersiz görülmektedir. Özellikle enkaz kaldırma ve altyapı çalışmalarında kullanılan asbest gibi kanserojen maddelere karşı hiçbir önlem alınmaması, işçilerin ve bölge halkının gelecekteki sağlık haklarının da gasp edildiği anlamına gelmektedir.

İş cinayetlerinin bu denli artmasının temel nedeni, devletin denetim mekanizmalarının felç olması veya yetkili mercilerin şantiyelerdeki keyfiyete göz yummasıdır. «Mücbir sebep» ve «yeniden yapılanma» gibi gerekçelerle denetimlerin gevşetilmesi, müteahhitlere sınırsız bir dokunulmazlık sağlamıştır. Bu durum, sermaye-

nin cezai yaptırımlardan korkmadan işçi güvenliğini ihmal etme cesaretini artırmaktadır. Denetimlerin yetersizliği, işçilerin şikayetlerinin sonuçsuz kalması ve yargı süreçlerinin uzaması, Hatay'da adaletin beton altında kaldığına dair güçlü bir kanıt teşkil etmektedir. İşçiler, can güvenliği taleplerini dile getirdiklerinde dahi, gerekli önlemlerin alınmadığını, aksine şikâyet edenlerin işten çıkarılmakla tehdit edildiğini ifade etmektedirler.

Çalışma Koşulları ve Hak İhlalleri

Hatay şantiyelerinde çalışan işçilerin yaşadığı dram, modern köleliğin tüm unsurlarını barındırmaktadır. İşçilerin en temel sosyal hakları, müteahhitlerin “acil durum” zırhının arkasına saklanmasıyla sistematik olarak ihlal edilmektedir.

Ücret Gaspı ve Açlık Sınırında Yaşam: İnşaat sektöründe çalışan on binlerce işçinin en yakıcı sorunu, emeğinin karşılığını alamamaktır. TOKİ gibi büyük devlet projelerinde dahi, taşeron zincirinin karmaşık ve denetimsiz yapısı nedeniyle ücretler aylarca gecikmekte, hatta kimi zaman hiç ödenmemektedir. İşçilerin, ailelerinin temel geçimini sağlamak için Hatay'a gelmişken, şantiyelerde açlıkla tehdit edildiği, ücretlerini talep ettiklerinde ise işten çıkarılma veya tehditle karşılaştığı bağımsız haber kaynaklarında sürekli yer almaktadır. İşçilerin ücretlerini almak için vinçlere, şantiye çatılarına çıkarak canlarını hiçe saydıkları protesto eylemleri basına yansımıştır.

Barınma ve İnsani Olmayan Koşullar: Depremin yıktığı kentte çalışan bu işçiler, ne yazık ki en temel insani yaşam koşullarından mahrum bırakılmıştır. Çoğu zaman konteynerlerde, derme çatma barakalarda ya da şantiyelerin rutubetli, soğuk ve güvensiz koşullarında yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Su, elektrik, ısınma ve hijyen gibi en temel ihtiyaçların dahi yetersiz olduğu bu ortamlar, işçilerin sağlığını tehdit etmekte, sosyal yaşamlarını tamamen yok etmektedir. Türk Tabipleri Birliği (TTB) ve diğer sivil inisiyatiflerin raporları, bu gayri insani barınma koşullarının, iş gücünün kalitesini düşürdüğü ve işçilerin psikolojik yıpranmasını artırdığı yönünde uyarılar yapmaktadır.

Kayıt Dışı İstihdam ve Vergi Kaçakçılığı: İş Kanunu'nun sayfaları, Hatay'ın şantiyelerinde tozlanıyor. İnşaat işçilerinin önemli bir kısmının sigortasız veya maaşlarının bir kısmının elden ödenerek **kayıt dışı** çalıştırılması, bölgedeki bir diğer büyük sorundur. İşçilerin, emeklilik, sağlık sigortası ve işsizlik gibi sosyal güvencelerden mahrum bırakılması, geleceğe dair tüm umutlarını yok etmektedir. Bu durum, bir yandan devleti vergi kaybına uğrattırken, diğer yandan işçilerin en zor anlarında dahi (iş kazaları, hastalık) savunmasız kalmasına yol açan acımasız bir sömürü düzeninin göstergesidir.

Yoksulluğun İstismarı

Hatay'da yükselen inşaat iskelelerinde, binlerce işçi, ailelerini geçindirmek uğ-

runa başka illerden gelmiş, açlık sınırının altına itilmiş ücretlerle çalıştırılmaktadır. TOKİ gibi devletin en büyük yeniden inşa projelerinde bile taşeron zincirinin karanlık labirenti, emeğin karşılığını aylarca ertelemekte, kimi zaman tamamen yutmaktadır. Hatay'daki şantiyeler, hukuk dışılığın ve denetimsizliğin hüküm sürdüğü, çalışmaktan başka çaresi olmayan işçilerin yoksulluğunun istismar edildiği devasa bir sömürü çarkına dönüşmüştür.

TOKİ projelerinin prestijli kabuğu altında gizlenen kontrolsüz taşeron silsilesi, işçinin emeğini “gasp edilebilir” olarak kodlamakta; en temel hak olan ücreti, bir lütufmuş gibi görmektedir. Şantiye çatılarında ve vinç tepelerinde verilen mücadeleler, sadece birer alacak kavgası değil; sermayenin işçiyi yaşamla ölüm, ekmekle onur arasında bıraktığı o dar koridordaki politik bir isyandır. Burada yoksulluk, basit bir imkânsızlık hali değil, işçinin itiraz gücünü kırmak için bilinçli olarak sürdürülen bir kuşatma biçimidir. Bu kuşatma, şantiyelerin rutubetli koşullarından sigortasız çalışma dayatmalarına kadar uzanan geniş bir güvencesizlik sahasında tahkim edilmektedir. İş Kanunu'nun bölgedeki fiili geçersizliği, emeği sadece “çıplak bir güce” indirgemekte; sosyal güvencesizliği ise geleceğin bugünden çalındığı bir vergi kaçakçılığı ve sömürü mimarisine dönüştürmektedir. Hijyen ve barınma gibi insani zorunlulukların bile birer maliyet kalemi görülerek kısıtlanması, işçinin bedensel ve psikolojik varlığını sermayenin insafına terk etmektedir.

Yöneticilerin Politik Tercihi ve Sorumluluğu

Hatay'daki inşaat işçilerinin dramı, basit bir ekonomik sorun değil, aynı zamanda **yöneticilerin politik duyarsızlığının** bir sonucudur. Yetkililer, deprem sonrası süreçte “yaraları sarma” söyleminin ardına saklanarak, şantiyelerdeki bu gayri insani sömürü çarkına ya sessiz kalmış ya da dolaylı olarak destek vermiştir.

Yeniden inşa yönetimlerinin hız uğruna güvenliği ikinci plana alma eğilimi, yalnızca teknik bir eksik değil; politik bir tercihtir. Yetkililerin şantiye alanlarını sistematik ve etkin bir şekilde denetlememesi, yasal yaptırımları etkin kılmaması ve işçi şikâyetlerini koruyacak mekanizmaları işletmemesi; bu krizi büyüten temel etkenlerden biridir. Hatay'da yaşanan ücret gaspı iddiaları, gözaltılar ve geciken adalet, somut olarak işçi haklarına yönelik devlet korumasının zayıflığını gösteriyor. İşçiler, haklarını aramak için Çalışma İl Müdürlüklerine başvurduklarında dahi, sonuç alamadıklarını belirtmektedirler. Bu durum, yetkililerin, kâr hırsıyla hareket eden sermaye gruplarıyla işçiler arasındaki hiyerarşik ilişkide, sermayeden yana tavır aldığıının politik bir göstergesidir. **Devletin ve işverenlerin önceliği “hızlı üretim” olunca, insan yaşamı maliyet kalemi haline geliyor;** kamuoyuna yansıyan olaylar, yetkililerin kayıtsızlığının en çarpıcı semptomlarını sergiliyor. Bu kayıtsızlık, toplumsal vicdanı yaralarken yeniden imarın meşruiyetini de aşındırmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Hatay'da yaşanan bu tablo tekil olayların toplamı değil; örgütlü bir adaletsizlik sonucudur. Hatay'ın yeniden inşası, sadece binaların değil, aynı zamanda **insan onurunun, emeğin ve sosyal adaletin** de yeniden inşa edilmesiyle mümkün olacaktır. Aksi takdirde, yükselen her yeni yapı, işçilerin kanı ve gözyaşı üzerine kurulu bir anıt olarak kalacaktır.

Hemen uygulanacak sıkı denetimler ve şeffaf, bağımsız kaza soruşturmaları; soruşturmaların sonuçları kamuoyuna açık raporlarla sunulmalı.

Taşeron zincirinin neden olduğu hak kayıplarına karşı yasal düzenlemelerin derhal güçlendirilmesi; ücretlerin zamanında ödenmesini sağlayacak garantiler.

İşçi haklarını koruyacak, sendikal örgütlülüğü kolaylaştıracak koruyucu mekanizmalar ve ceza yaptırımları; işçilerin hak aramasının kriminalize edilmesine son verilmelidir.

TMMOB'a bağlı İnşaat Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası ve sağlık/iş güvenliği uzmanlarının yer aldığı bağımsız bir "**yeniden inşa güvenliği kurulu**" oluşturulmalıdır.

-21-

DEPREM PARALARI NEREDE?

Depremlerin ardından, bu kadim kentte yaşanan büyük yıkım, devletin afet yönetimi reflekslerini ve sosyal devlet anlayışını acı bir imtihana tabi tutmuştur.

“Asrın felaketi”, “Yeniden inşa” resmi söylemdeki retorikinin ardındaki gerçek, toplanan devasa fonların şeffaflık krizi, yardımların keyfiliğe teslim edilmesi ve mülkiyet hakkının koşullu bir sadakaya dönüştürülmesinden başka bir şey değildir.

Devletin afet sonrası yaptığı yardımlar bir “hak” teslimi değil, bütçe dışı, sorgulanamaz fonlar üzerinden yürütülen bir iktidar propagandası haline gelmiştir.

Depremin hemen ardından, Türkiye Cumhuriyeti’nde (yardım kampanyaları, bağışlar) ve uluslararası arenada (Birleşmiş Milletler, AB, dost ülkeler) benzeri görülmemiş bir mali seferberlik yaşanmıştır. Milyarlarca dolarlık bu fonlar, depremedelerin yaralarını sarmak için toplanmıştır, ancak bu fonların kullanımı ve dağıtımının şeffaf olmaması doğal olarak bir soruya dönüşmektedir: **Deprem paraları nerede?**

Ulusal ve uluslararası kuruluşlardan toplanan fonların büyük bir kısmı, özellikle AFAD ve dolaylı olarak Kızılay üzerinden dağıtılmıştır. Ancak, bu iki merkezi kurumun harcama kalemleri ve nihai faydalanıcıya ulaşan miktarlar konusunda **şeffaf ve denetlenebilir bir mekanizma** kurulmamıştır.

Ulusal Bağışlar

Türkiye Tek Yürek kampanyasında, 15 Şubat 2023’te, yüzlerce televizyon kanalının ortak yayınında rekor bir bağış toplandı. İlk açıklanan rakam 115 milyar TL.; ancak zamanla bu miktar revize edilerek yaklaşık 133 milyar TL olarak güncellendi. Kamu bankaları (Merkez Bankası 30 milyar, Ziraat 20 milyar, diğerleri toplamda 69 milyar TL), büyük holdingler ve iş insanları bu rakamı büyüten başlıca kaynaklardı. İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya’nın 2024 ve 2025 açıklamalarına göre, hesaplara gerçekten giren para 146 milyar TL civarına ulaşmış olsa da, vaat edilenin önemli kısmı (30-50 milyar TL arası) hala yatırılmamış durumda. Bu eksiklik, “taahhüt edenler neden ödemedi?” sorusunu doğururken, yatırılan paranın da nereye harcadığı konusunda yeterli detay verilmiyor.

AFAD, toplanan bağışlardan yaklaşık 138 milyar TL harcadığını belirtiyor: Hane başı ödemeler, taşınma ve kira yardımları, vefat tazminatları, çadır, konteyner

alımları, gıda ve hijyen malzemeleri gibi kalemler öne çıkıyor. Ancak bu harcamalar genel başlıklar altında toplanıyor; hangi ile ne kadar gittiği, hangi firmalardan alım yapıldığı, ihalelerin nasıl dağıtıldığı gibi detaylar kamuoyuyla paylaşılmıyor. Sayıştay denetimi yapıldığı söylene de, raporlar kamuya paylaşılmıyor. Kızılay'ın depremin ilk günlerinde deposundaki çadırları Ahbap Derneği'ne satması skandalı, bağışların ticari bir meta haline gelebileceğini gösterdi ve güveni derinden sarstı. Demokratik kitle örgütleri ve muhalefet, bu paraların bir kısmının deprem dışı bütçe açıklarını kapatmak için kullanıldığından şüpheleniyor; zira deprem vergilerinden toplanan milyarlarca liranın da geçmişte benzer şekilde “kaybolduğu” örnekler hafızalarda tazeliğini koruyor.

Uluslararası Yardımlar

Uluslararası toplum da deprem sonrası büyük bir dayanışma gösterdi. Mart 2023'te Brüksel'de düzenlenen Bağışçılar Konferansı'nda Türkiye için yaklaşık 7 milyar Euro taahhüt edildi: AB 1 milyar Euro hibe (400 milyon Euro'su 2024'te ödendi), Dünya Bankası 1,78 milyar dolar başlangıç + sonraki yıllarda milyarlarca dolar kredi, EBRD (Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası) ve diğer kurumlar da benzer destekler verdiler. 2025 yılına kadar gerçekleşen toplam uluslararası finansman 6,4 milyar dolar civarına ulaştı; bunlar genellikle kredi şeklinde ve altyapı, konut inşası, istihdam projelerine yönlendirildi.

Bu paralar doğrudan AFAD veya Hazine'ye değil, çoğu zaman Dünya Bankası gibi kurumlar aracılığıyla belirli projelere aktarılıyor. Hangi projede ne kadar harcanacağı, yerel yönetimlere veya depremzedelere ne kadar yansıdığı bağımsız raporlarda yeterince izlenemiyor. AB fonlarının bir kısmı mülteci desteklerine, bir kısmı ise uzun vadeli kredilere dönüştü; hibe oranı düşük kaldı. Demokratik kitle örgütleri raporları (Uluslararası Şeffaflık Derneği gibi), bu yardımların bürokratik gecikmeler ve şartlı kullanım nedeniyle tam etkisini gösteremediğini vurguluyor. Sonuçta, uluslararası taahhütler milyarlarca euro olsa da, depremzedelerin günlük hayatındaki iyileşme sınırlı kaldı.

Şeffaflık Eksikliği ve Ortaya Çıkan Şaibeler

Toplanan paraların en büyük sorunu, harcama kalemlerinin bağımsız ve detaylı bir şekilde takip edilememesi. AFAD ve İçişleri Bakanlığı tarafından “konteyner alımı” veya “nakdi yardım” gibi genel başlıklar altında milyarlarca lira harcanıyor; ancak bu harcamaların ihaleleri, faturaları, dağıtım listeleri kamuoyuyla paylaşılmıyor. Uluslararası Şeffaflık Derneği'nin 2024 raporu, bağışların kullanımında usulsüzlük riskini yüksek bulurken, meslek odaları veri eksikliğini “kurumsal bir karanlık” olarak nitelendiriyor. Muhalefet partileri, vaat edilip yatırılmayan 30-50 milyar TL'nin peşini bırakmazken, yatırılan kısmın da depremzedelere tam ulaşmadığını savunuyor. Kışın konteynerlerde üşüyen aileler, hala bitmeyen kalıcı konutlar, kesilen kira yardımları bu iddiaları güçlendiriyor.

Bu şeffaflık eksikliği, sadece teknik bir sorun değil; toplumun devlete olan güvenini zedeliyor. Halk, yaptığı bağışların gerçekten depremzedelerin ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılıp kullanılmadığını bilmek istiyor. Oysa mevcut sistem, bağışları bir 'kara kutu'ya hapsediyor; Sayıştay raporları bile yeterince şeffaf değil. Sonuçta, milyarlarca liralık kaynak depremzedelerin yaralarını sarmak yerine, soru işaretleri ve hayal kırıklıkları üretiyor.

Bu sorulardan birini Murat Muratoğlu, Nefes Gazetesinde yer alan 20 Ocak 2025 tarihli yazısında şöyle soruyor: “2024 yılında bütçede deprem için ayrılan para 906 milyar lira... İlk 11 ayda harcanan 212 milyar lira... Yani aylık yaklaşık 19 milyar lira harcanmış deprem mağdurlarına... Peki ya yılın son ayı Aralık'ta? Tam 605 milyar lira harcandığı açıklandı. Normal harcamanın 32 katı... Hayatın doğal akışına aykırı... Kim bilir yine ne yaptılar parayı?”

Yetkililere Sorular

Depremi üçüncü yılında, toplanan paralarla ilgili hesap verme zamanı çoktan geldi. Yetkililere şu soruları sormak, hem depremzedelerin hakkı hem de toplumun vicdani yükümlülüğü:

Türkiye Tek Yürek kampanyasında vaat edilip hala yatırılmayan 30-50 milyar TL'yi kimler ödemedi ve bu kişiler neden kamuoyuyla paylaşılmıyor?

Toplanan 146 milyar TL bağışın detaylı harcama kalemleri (ihale bazında, firma bazında, il bazında) neden bağımsız bir platformda yayınlanmıyor?

Kızılay'ın çadır satış skandalı gibi olaylar sonrası, bağışların ticari kullanıma karşı korunması için hangi yeni mekanizmalar getirildi?

Uluslararası yardımların (AB, Dünya Bankası vb.) proje bazında gerçekleşme oranları ve depremzedelere doğrudan etkisi neden düzenli raporlanmıyor?

Tüm bağış ve harcamalar için bağımsız bir denetim komisyonu (STK, meslek odaları ve muhalefet temsilcileriyle) kurulacak mı, yoksa bu karanlık devam mı edecek?

Bu sorular cevapsız kaldıkça, deprem bağışları sadece bir dayanışma öyküsü değil, aynı zamanda bir hesap sorma mücadelesi olarak hatırlanacak. Depremzedeler enkazdan çıktığı gibi, toplum da bu şeffaflık enkazından çıkmayı hak ediyor.

Depremden etkilenen yurttaşlarımıza yapılan yardımlar bir lütuf değil, devletin asgari sorumluluğudur. **Hatay'da depremzede, yardımların bir hak olduğunu bilmek ve bu yardımların kullanımındaki şeffaflığı talep etmek zorundadır.** Aksi takdirde, bu yardımlar, harap olmuş bir şehrin acısını dindirmekten çok, siyasi iktidarın kontrol ve biat mekanizması olarak tarihe geçecektir.

-22-

ELEKTRİK KESİNTİLERİ: ÖZELLEŞTİRMENİN ENKAZI

Hatay, depremin ardından yalnızca taşın, toprağın, betonun altında kalmadı; aynı zamanda kamu aklının çöküşüne, kamusal sorumluluğun tasfiyesine ve piyasa kutsallığının karanlığına gömüldü. Bugün kentin üzerine çöken karanlık, basit bir elektrik kesintisi değildir. Bu karanlık, yıllardır adım adım örülen özelleştirme politikalarının, liyakatsiz yönetimin ve halkı değil kârı önceleyen bir anlayışın doğal sonucudur. Soğukla birleştiğinde ise bu karanlık, bir yönetim krizinden çok daha fazlasına; açık bir yaşam hakkı ihlaline dönüşmektedir.

Depremin üzerinden geçen zamana rağmen Hatay hâlâ geçici olanın kalıcılaştığı, olağanüstünün normalleştirildiği bir coğrafya olarak varlığını sürdürmektedir. Konteynerlerde, prefabrik yapılarda, yarım kalmış evlerde tutunmaya çalışan insanlar için elektrik; yalnızca ışık değil, ısınma, iletişim, sağlık ve güvenliktir. Buna rağmen 48 saate varan bazen de günlerce süren kesintileri karşısında sergilenen kayıtsızlık, devletin yurttaşıyla kurduğu bağın ne denli zayıfladığını gözler önüne sermektedir. Kurumlar arasındaki koordinasyonsuzluk, planlama yoksunluğu ve sorumluluğun sürekli başkasına devredilmesi, Hatay'ı adeta deneme tahtasına çevirmiştir. Bir kurumun kazdığı yerde diğeri beton dökmekte, biri “onarım” derken diğeri “kaçak kullanım” masalına sığınmaktadır. Bu karmaşanın bedelini ise yine halk ödemektedir.

İhmalin Adı: “Piyasa Mantiğı”

Elektrik kesintilerinin nedeni olarak yurttaşların hedef gösterilmesi, yalnızca teknik bir açıklama eksikliği değil, aynı zamanda ahlaki bir çöküştür. Kendi yatırım yapmayan, altyapıyı güçlendirmeyen, deprem sonrası nüfus hareketlerini ve artan enerji ihtiyacını öngöremeyen bir sistemin, faturayı halka kesmesi kabul edilemez. Kaçak kullanım iddiaları, yönetememenin üzerini örtmek için kullanılan eski ve tanıdık bir perdedir. Oysa gerçek apaçıktır: Şebekeler kırılıgandır, trafolar yetersizdir, bakım ve onarım çalışmaları göstermelidir. Bu tabloyu yaratan halk değil; enerjiyi bir kamu hizmeti olmaktan çıkarıp ticari bir faaliyet alanına indirgeyen politik tercihlerdir.

Özelleştirme, burada yalnızca bir ekonomik model değil; yaşamın metalaştırılmasıdır. Elektrik dağıtımının özel şirketlerin insafına bırakılması, Hatay gibi afetlerden ağır yara almış kentlerde çok daha yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır. Çünkü piyasa mantığı, riskli bölgelerde yatırım yapmayı değil, kârı maksimize etmeyi esas

alır. Yedek ekip, yeterli personel, güçlü altyapı ve kriz anlarına hazırlık; bilanço kalemlerinde gereksiz harcama olarak görülür. Sonuçta kar yağar, yük artar, soğuk bastırır ve kent karanlığa gömülür. Bu karanlık, tesadüf değil; öngörülebilir ve önlenebilir bir ihmal zincirinin son halkasıdır.

Elektrik kesildiğinde yalnızca lambalar sönmez. Hastaların solunum cihazları susar, yaşlıların ısınma umudu tükenir, çocuklar buz gibi sınıflarda hayata tutunmaya çalışır. Esnafın dolapları bozulur, emeği heba olur. Kentin nabızı yavaşlar, yaşam durma noktasına gelir. Buna rağmen yetkililerin açıklamaları, sorumluluk almak yerine suçu dağıtan bir dilin tekrarıdır. “Aşırı yüklenme”, “olağanüstü hava koşulları”, “kaçak tüketim”... Bu ifadeler, yıllardır aynı politikaların ürettiği sonuçların üstünü örten hazır cümlelerdir.

Enerji Bir Hak, Kamulaştırma Bir Zorunluluktur

Oysa enerji güvenliği, bir lütuf ya da ayrıcalık değildir. Elektrik, modern toplumlarda en temel kamusal hizmetlerden biridir ve kesintisiz sağlanması devletin asli görevleri arasındadır. Bu görevi özel şirketlere devredip denetimden vazgeçen, yatırımı erteleyen ve halkın yaşam hakkını piyasanın dalgalanmalarına teslim eden her yetkili, bugün Hatay’da yaşananların doğrudan sorumlusudur. Deprem gibi büyük bir felaketin ardından dahi ders çıkarılmamış olması, yönetim anlayışındaki derin krizi gözler önüne sermektedir.

Hatay’da yaşananlar, yalnızca bir kentin değil, bir ülkenin enerji politikalarının aynasıdır. Isparta’da, başka kentlerde yaşanan ve bedeli canla ödenen kesintiler hâlâ hafızalardayken, aynı ihmaller zincirinin sürdürülmesi kabul edilemez. Bu nedenle mesele teknik değil, politiktir. Sorun kablo kalınlığından, trafo sayısından önce; kamuyu önceleyen bir anlayışın tasfiye edilmiş olmasıdır.

Bugün Hatay’ın ihtiyacı, geçici çözümler, ertelenmiş yatırımlar ve boş vaatler değildir. İhtiyaç duyulan şey; elektriği yeniden kamusal bir hak olarak tanımlayan, planlamayı esas alan, denetimi güçlendiren ve halkın yaşamını merkeze koyan bir yaklaşımdır. Karanlıkla sınanan bu kent, kaderine terk edilmeyi hak etmiyor. Hatay, depremde yalnız bırakıldığı gibi soğukta ve karanlıkta da yalnız bırakılmamalıdır. Aksi halde bu karanlık, yalnızca bugünü değil, yarını da içine çekmeye devam edecektir.

Altyapı yatırımlarının acilen, şirketlerin lütfuna bırakılmadan kamusal kaynaklarla tamamlanması,

Enerji dağıtımının kâr odaklı değil, hizmet odaklı bir anlayışla yeniden kamusallaştırılması,

Ve bu kış kıyamette insanları soğuğa terk eden her bir sorumlunun hesap vermesi şarttır.

-23-

MÜCBİR SEBEP

Hatay'da, sanayi ve ticaretin kırılğan çarkları, halkın sosyal ve ekonomik yaşamı halen o büyük felaketin gölgesinden sıyrılmış değildir. Hatay'daki STK'lar, Meslek Birlikleri ve Mali Müşavirler'nin ortak çılgılığına, sahadan yükselen hakikatin ta kendisine: **“Deprem bölgesinde, özellikle Hatay'da, mücbir sebep halinin süresi derhal ve koşulsuz uzatılmalıdır.”** talebine yetkililer duyarsız kaldı. Ve mücbir sebep hali 30 Kasım 2025 tarihinde kaldırıldı.

2011 yılında Van'da meydana gelen deprem sonrası 23 Ekim 2011'de ilan edilen mücbir sebep hali 31 Mayıs 2017'de sona ermişti. Bir başka deyişle mücbir sebep beş yıl yedi ay uygulandı. Bu arada verilmeyen beyannameler, mücbir sebep halinin sona ermesinden itibaren üç ay sonra verilmiş (31 Ağustos 2017), vergiler de ilk taksiti 2018 yılının Ocak ayından başlamak üzere ikişer aylık dönemler hâlinde otuz eşit taksitte ödenmişti. Taksitlendirme işlemi için vergi mükelleflerinden herhangi bir başvuru alınmamış, bu işlem vergi daireleri tarafından otomatik olarak yapılmıştı. Öte yandan bu şekilde ödenen vergilere herhangi bir zam veya gecikme faizi uygulanmamıştı.

Kim, hangi vicdani hesapla, hasılatı 2,5 milyon TL'nin altında olan küçük esnafın vergi yüküne omuz verebilecek güce ulaştığını iddia edebilir? Tamamı küçük esnaftan oluşan bu işletmeler, borç batağına sürüklenmeden, tasfiye riskine girmeden mücbir halin sona ermesine gerçekten hazır mı? İşyeri yıkık, sermayesi erimiş, iş gücü göçle azalmış olan bu kesim, biriken borçlarını ödeyebilecek bir gelir seviyesine ulaşabildi mi? Depremden kaynaklanan ekonomik ve sosyal sorunlar tamamen ortadan kalktı mı? Bölgede hayat normale döndü mü? Bu soruların her biri, sahada çalışan uzmanların gözlemleriyle, raporlarıyla ve en önemlisi vatandaşların günlük yaşamındaki somut zorluklarla yanıt bulmaktadır: Hayır. Hayat normale dönmemiştir. Yaralar kapanmamıştır. Ekonomik döngü yeniden çalışmaya başlamamıştır. Hatay'daki STK'lar bu gerçeği açıkça ve defalarca ifade ettiler: **Mücbir sebep halinin uzatılması bir tercih değil, zorunluluktur.**

Hatay'ın Antakya, Defne, Kırıkhan, Samandağ, İskenderun ve Hassa gibi ilçelerinde işyerlerinin büyük bir bölümü hâlâ yeniden inşa aşamasındadır. Ekonomik faaliyetlerin çoğu geçici alanlarda yürütülmekte; gelir üretim döngüsü ise hâlen istikrarsızdır. Bu koşullar altında mücbir sebebin kaldırılmış olması, küçük esnafı borç, baskı ve tasfiye riskiyle karşı karşıya bırakma olasılığı vardı. Mücbir sebep

uygulamasının uzatılması, bölgedeki mükelleflerin ülke ekonomisi içindeki payı sınırlı olduğundan, devlet bütçesine ciddi bir yük getirmeyecekti.

Deprem yarattığı kayıpların derinliği, ekonomik ve sosyal çöküşün uzun vadeli karakteri dikkate alındığında, **mücbir sebep uygulamasının kaldırılmış olması yalnızca kağıt üzerinde bir ‘normalleşme’dir**; sahada ise yeni krizlerin habercisidir.

Bugün Hatay’ın ihtiyacı; kademeli geçişler, uzun vadeli destekler, finansal yeniden yapılandırma imkanları, kredi ve sigorta süreçlerinin kolaylaştırılması ve en önemlisi, küçük esnafın desteklenmesidir. Hatay’ın yeniden üretim, ticaret ve yaşam merkezi olabilmesi için bu süreç bütüncül bir kamu politikasıyla desteklenmeli; yaralar sarılmadan ‘bitti’ denilmemelidir.

HATAY DEPREM RAPORU

BİR AFET, BİR YÖNETİM KRİZİ

Hafıza, sadece geçmişin bir dökümü değil, aynı zamanda adaletin en temel savunma hattıdır. Muktedirlerin en büyük silahı olan "toplumsal unutkanlık," hak ihlallerinin üzerine çekilmek istenen kalın bir perdedir. İşte bu rapor, 6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Pazarcık (Kahramanmaraş) ve Elbistan (Kahramanmaraş) olan ve 11 kentimizi doğrudan etkileyen depremin üzerinden üç yıl geçmesinin ardından Hatay özelinde o perdeyi aralamak, yaşananları tarihin tozlu raflarına değil, vicdanın ve hukukun canlı tutanağına kaydetmek için yazıldı. Çünkü; unutturmak, suçun devam etmesini sağlamaktır. Kayıt altına alınan her ihlal, her eksiklik ve her adaletsizlik; bir gün mutlaka kurulacak olan adalet masasında en önemli delilimiz olacaktır. Bu sayfalar, moloz yığınları arasında kaybedilmek istenen gerçeklerin, kâğıt üzerinde yeniden can bulmasıdır.

İnadımız irademizdir.

Ş. Can Atalay
Türkiye İşçi Partisi
Seçilmiş Hatay Milletvekili
Marmara (Silivri) Cezaevi, 9-A47